

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra práva

Diplomová práce

Diplomatické výsady a imunity v právní úpravě a praxi
Diplomatic Privileges and Immunities in Legislation and Practice

Autor diplomové práce: Bc. Pavel Dřevíkovský
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Pavel Pikola, Ph.D.

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Akademický rok 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pavel Dřevíkovský

obor Veřejná správa a regionální rozvoj nav. - Jičín

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 17 odst. 2 určuje tuto diplomovou práci.

Název práce: **Diplomatické výsady a imunity v právní úpravě a praxi**

Osnova diplomové práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Historie diplomacie, její vznik a vývoj
4. Diplomatické styky
5. Diplomatické výsady a imunity
6. Kalkulace nákladů na ostrahu zvolených subjektů
7. Závěr
8. Seznam použitých zdrojů
9. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 60 - 80 stran

Doporučené zdroje:

ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P.: Mezinárodní právo veřejné. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008, 881 s. ISBN 978-80-7179-728-9

DAVID, V., SLADKÝ, P., ZBOŘIL, F.: Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou. Praha, Leges, 2008, 432 s.; ISBN 978-80-87212-08-0

DENZA, E.: Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations. Oxford: The Oxford University Press 1998.

KAVAN, J., MATĚJKA, Z., ORT A., Diplomacie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 340 s. ISBN 978-80-7380-079-6

MASTNÝ, V.: Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného III. 1.vyd., Praha, Policejní akademie České republiky v Praze, květen 2008. 76s, ISBN 978-80-7251-283-6

MENCER, G., Diplomatické právo, ČSAV

MYSLIL, S.: Diplomatické styky a imunity. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964. 396s, ISBN 21-061-64

POTOČNÝ, J., REGNER, M.: Slovník mezinárodního práva a politiky. 1.vyd. Praha: Svoboda, 1988, 461 s.

POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J.: Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část. 5., doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, 511 s. ISBN 80-7179-536-4

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Pavel Píkola,**

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2011

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 6. 4. 2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "*Diplomatické výsady a imunity v právní úpravě a praxi*" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 7.dubna 2011

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval panu JUDr. Ing. Pavlu Pikolovi, Ph.D. za cenné rady a odbornou pomoc při zpracování mé diplomové práce.

Také chci poděkovat JUDr. Václavu Mastnému, který mi poskytl podklady pro část mé diplomové práce.

Diplomatické výsady a imunity v právní úpravě a praxi

**Diplomatic Privileges and Immunities in Legislation and
Practice**

Souhrn

Tato diplomová práce pojednává o diplomatických výsadách a imunitách v mezinárodním právu. Nejprve jsem se zaměřil na historický vývoj těchto výsad a imunit, dále se věnuji základním pojmům vážících se k tomuto tématu. Zaměřuje se na podmínky jejich poskytnutí těchto výsad a imunit, případně výjimky z ochrany nebo nemožnosti jejich dovolání se v mezinárodním právu s vysvětlením v jakém rozsahu jsou jednotlivým subjektům poskytovány, a to v závislosti na jejich postavení a funkci, kterou vykonávají. Poslední kapitola je věnována praktické části mé práce, která se zabývá provozně ekonomickou kvantifikací nákladů na ostrahu zvolených subjektů požívajících diplomatických výsad a imunit.

Klíčová slova:

diplomacie, diplomatická imunita, diplomatická mise, diplomatické výsady, diplomatický zástupce, exteritorialita, persona non grata, velvyslanec, Vídeňský kongres, Vídeňská úmluva

Summary

This thesis deals with diplomatic privileges and immunities under international law. First, I focused on the historical development of these privileges and immunities, as well as deals with basic concepts pertaining to the subject. It focuses on the conditions of granting of such privileges and immunities, or exemptions from or inability to protect their reliance on international law, explaining the extent to which individual parties are given, and depending on their status and function they perform. The last chapter is devoted to the practical part of my work, which deals with the quantification of operational and economic costs of selected entities under the surveillance of diplomatic privileges and immunities.

Keywords:

diplomacy, diplomatic immunity , diplomatic mission , diplomatic privileges, diplomatic representative, extraterritoriality, persona non grata, ambassador, Congress of Vienna, Vienna Convention

Obsah

1.	Úvod	10
2.	Cíl práce a metodika	12
3.	Historie diplomacie, její vznik a vývoj	13
3.1	Vznik diplomacie.....	13
3.2	Vývoj diplomacie.....	13
4.	Diplomatické styky	21
4.1	Vymezení pojmů.....	21
4.2	Státní orgány pro (diplomatické) mezinárodní styky.....	22
4.3	Vnitřní orgány pro mezinárodní styky.....	23
4.4	Zahraníční orgány pro mezinárodní styky.....	27
4.4.1	Diplomatická mise.....	28
4.4.2	Zvláštní mise.....	32
4.4.3	Stálé mise při mezinárodních organizacích.....	33
4.4.4	Delegace na mezinárodních konferencích a v mezinárodních organizacích	34
4.4.5	Vojenské jednotky v zahraničí.....	35
4.4.6	Konzulární úřady a konzulární styky.....	35
5.	Diplomatické výsady a imunity	38
5.1	Právní pojem, základ a terminologie.....	38
5.2	Obecné povinnosti přijímajícího státu vůči diplomatické misi.....	42
5.3	Diplomatické výsady a imunity diplomatických zástupců.....	42
5.3.1	Osobní nedotknutelnost.....	46
5.3.2	Vynětí z jurisdikce přijímajícího státu.....	48
5.3.2.1	Zřeknutí se imunity.....	51
5.3.3	Daňové osvobození diplomatického zástupce.....	52
5.3.4	Vynětí ze sociálního zabezpečení a z osobních a veřejných služeb a povinností.....	53
5.3.5	Vynětí z celních povinností.....	54
5.3.6	Právo užívání vlajky a výsostných znaků.....	56

5.3.7	Nedotknutelnost osoby, jejího obydlí, mise a dokumentů.....	56
5.3.7.1	Nedotknutelnost místnosti mise.....	56
5.3.7.2	Nedotknutelnost bytů diplomatických zástupců.....	58
5.3.7.3	Nedotknutelnost archívů a písemností.....	58
5.3.8	Svoboda spojení.....	59
5.4	Výsady a imunity vojenských jednotek, lodí a letadel na území cizích států	61
5.5	Výsady a imunity v mezinárodní organizaci.....	62
5.6	Výsady a imunity pracovníků stálých misí při mezinárodních organizacích	64
5.7	Výsady a imunity pracovníků zvláštních misí.....	65
5.8	Postavení delegací v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích.....	66
6.	Praktická část – kvantifikace.....	67
6.1	Kalkulace nákladů na zajištění bezpečnosti zastupitelského objektu.....	67
6.1.1	Stanovení fakturační sazby u subjektu PČR.....	68
6.1.2	Stanovení fakturační sazby u subjektu SBS.....	72
6.2	Srovnání nákladů na zajištění bezpečnosti zastupitelského objektu v České republice.....	73
6.3	Vyhodnocení kalkulace nákladů na zajištění bezpečnosti zastupitelského objektu prostřednictvím PČR a SBS.....	75
7.	Závěr.....	77
	Seznam literatury.....	78
	Přílohy	

1. Úvod

Stát můžeme na jedné straně chápat jako složitý systém složený z mnoha subjektů, vztahů a věcí, ovšem na druhé straně je také subjektem mezinárodních vztahů mezinárodního práva.

V mezinárodním právu má stát postavení jako **právníká osoba**, tzn., že navenek jedná prostřednictvím svých orgánů, které jej zavazují ve vztahu k jiným subjektům. Tyto orgány, jednající navenek, jsou vyčleněny právním řádem daného státu, v České republice se jedná o **vnitřní** a **vnější orgány** pro mezinárodní styky. Každý z těchto orgánů má své specifické rysy, ovšem společným jednotícím prvkem pro všechny, je jejich oprávnění jednat jménem státu vně jeho hranic. Ve většině případů jsou těmto orgánům přiznány určité **výsady** a **imunity**, jejichž rozsah je stanoven dle postavení každého z nich. Tyto výsady a imunity mají primárně preventivní charakter zaměřený na zajištění klidných podmínek k činnosti příslušných subjektů státu, společenství nebo nadnárodních institucí v mezinárodním styku. Také slouží jako nástroj krajního opatření určeného k ochraně zájmů pracovníků misí v případě ohrožení zájmů státu, v mezinárodním právu jako institut rozvoje mezinárodních vztahů a porozumění.

V současnosti nabývají diplomatické výsady na významu zejména ve spojitosti s aktuálními událostmi ve světě spočívající v globalizaci, propojování ekonomik, prosazování zájmů světových společenství, mezi kterými jsou hlavními aktéry Organizace spojených národů, Evropská unie, asijské a arabské státy, stejně jako zájmy samotných státních útvarů.

Diplomatické výsady a imunity jsou všeobecně respektovány zejména z důvodu **reciprocity**. Téměř každý stát, který přijímá diplomatické zástupce, současně vysílá své zástupce. Z toho tedy vyplývá, že každý z těchto států má zájem na tom, aby byla respektována nedotknutelnost a současné i výsostné postavení jeho diplomatických zástupců, čehož lze dosáhnout pouze za předpokladu, že daný stát bude respektovat

výsady a imunity zástupců z území jiných států. **Reciprocita je tedy mechanismus,** který by měl zaručit vzájemné respektování jednotlivých států.

Dle mého názoru je velmi důležité, aby tyto výsady a imunity diplomaté přijímali odpovědně, nezneužívali svého postavení a respektovali zákony přijímacího státu.

2. Cíl práce a metodika

Ve své diplomové práci se chci v jednotlivých kapitolách zaměřit na samotný popis a vysvětlení institutu diplomatických výsad a imunit. K tomu využiji především metodu historickou, kde analogicky seřadím vývoj diplomatických výsad a imunit, včetně jejich začlenění do mezinárodního práva. Dále si kladu za cíl analyzovat skupiny subjektů, které požívají těchto výsad a imunit, dle současné legislativní úpravy, společně s vysvětlením důvodů k jejich uplatnění nebo důvodů, které brání tuto ochranu poskytnout.

V praktické části se budu zabývat modelováním příkladu – kvantifikace nákladů na zajištění bezpečnosti zastupitelského úřadu, a to metodou komparace mezi státním a soukromým subjektem. Z uvedeného šetření provedu metodou dedukce a analýzy efektivnost jednotlivých variant, s vymezením případných problémů a nalezením možných řešení.

3. Historie diplomacie, její vznik a vývoj

3.1 Vznik diplomacie

Podle názorů mnoha znalců mezinárodního práva *“je diplomacie stará jako národy samy”*¹.

Historické počátky diplomacie se datují do doby, kdy se společnost začínala organizovat ve stát. Velmi důležitá byla komunikace mezi panovníky a díky tomu se postupem začala vytvářet určitá pravidla. Můžeme říci, že tato pravidla předurčila *“současný”* charakter diplomacie.

Nejstarší záznamy jsou datovány přibližně 3.tis.l. př. n.l. a pocházejí ze staré Indie a Číny. Již tehdy byly přijímány určité zásady, podle kterých se mělo jednat s vyslanými posly. Tyto osoby požívaly určitou nedotknutelnost při přinášení zpráv z druhého státu. Můžeme říci, že tato **fyzičká nedotknutelnost** byla základem pro pozdější **institut imunit**. Již v té době porušení této zásady nebylo beztrestné a mohlo vyvrcholit až ve vypovězení války. Mimo tyto zásady bylo také např. respektováno náboženské vyznání jednotlivých států či společností a vytvářeny určité postupy zdvořilostního jednání.

3.2 Vývoj diplomacie

Velmi významným obdobím pro diplomacii bylo také starověké Řecko. Prakticky první aparát pro mezinárodní styky zde vznikl přibližně v 5. st. př.n.l.. Tento aparát připravoval jednak pokyny pro své vyslance, ale současně i odpovědi pro vyslance cizí.

¹ REDSLOB, R.: *Histoire Des Grands Principes Du Droit Des Gens: Depuis L'Antiquite Jusqu'a La Veille De La Grande Guerre*. Rousseau et Cie 1923 str. 79

Již tehdy Řekové znali zásady uzavření míru, vypovězení války, ratifikaci a dodržování smluv, pravidla vedení války atd. Současně existovaly také předpisy týkající se občanství, azylu či vydávání osob.

Řekové vytvořili určité kategorie i třídy diplomatických zástupců, kteří byli vysíláni podle druhu poselství.

"Ve starověkém Řecku nosili poslové, kteří měli jednotlivé zprávy a dokumenty předávat, svá pověření ve zvláštních destičkách zvaných "diploma" a z tohoto termínu se postupně vyvinul pojem "diplomacie". Přenášené písemnosti byly uznávány za oficiální dokumenty vydané hlavou či vládou druhého státu a tak s nimi bylo jednáno.²

Diplomatický zástupce musel v dané době disponovat výbornou pamětí, silným hlasem a postupně se vyžadovala i výborná znalost práva. **Proxenós**, byli nazýváni úředníci v městských státech, kteří byli partnery poslů z druhého státu. Jejich primárním úkolem byla **ochrana obchodu a vlastních občanů**, starali se také o posly v průběhu jejich pobytu a současně jim zajišťovali potřebné informace.

Pokud se posel zdržoval v daném místě delší dobu, navštěvoval nejrůznější společenské akce, sledoval dění v městě a o tom všem následně informoval městský stát, prakticky se jedná o **základ diplomatického zastoupení dnešního charakteru**.

Na výše uvedené diplomatické tradice navázali postupně Římané, kteří měli vysoký počet mezistátních styků.

V tomto období dochází ke zlepšení techniky diplomatických styků a současně má velký přínos pro oblast mezinárodního práva.

Vztahy mezi Římany a cizinci se řídily pomocí "**ius gentium**³" - právem národů, zde byla také upravena **nedotknutelnost vyslance** (vztahovala se pouze na vyslance, vyjmuta byla rodina, doprovod a obydlí, tzn., že byl azyl na tomto místě vyloučen).

Poměrně velký rozvoj diplomacie nezajistil vznik stálých misí jako je tomu dnes. Důvodem, dle mého názoru, mohla být určitá uzavřenost tehdejší společnosti, která

² KAVAN, J., MATĚJKA, Z., ORT A., *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk 2008. 340 s. ISBN 978-80-7380-079-6., str. 15

³ Ius gentium bylo právem římským, nikoliv mezinárodním. Jednalo se o právo se zvláštním určením, aplikovalo se ve stycích Římanů s cizinci.

cizince neustále považovala za své nepřátele.

V 5. až 10. století se řadí Byzanc mezi nejvýznamnější střediska mezinárodního života. Byla centrem vyslanců mnoha států - evropských, afrických, či asijských, stálé delegáty zde měli dokonce i papežové.

Postavení a privilegia rezidentů byla již mnohem blíže obrazu diplomatického zastoupení. .

Moderní diplomacie vzniká až v **15. století v Itálii**. Zejména díky obchodním stykům mezi městskými republikami, v severní části země (Benátky, Milán, Florencie, Neapol a papežství), vznikají "**konzuláty**" v čele s "**konzuly**".

Italové převzali metody diplomacie z Byzance a snažili se je aplikovat do svých podmínek, které byly poměrně odlišné.

Všechny metody a prostředky diplomacie nelze považovat pouze za "čisté", uplatňovalo se špionáží, podplácení, klamání atd.⁴ Právě v Benátkách byly tyto "metody" vypracovány až na nejvyšší úroveň. Státy, díky tomu, přijímaly nejrůznější opatření, aby se zamezilo ohrožení vyslance (vyslanec nesměl být kupříkladu doprovázen manželkou, naopak musel mít vlastního kuchaře, zprávy zasílané vyslancem byly šifrované apod.).

Milánskou městskou republikou, roku **1455 v Janově**, byla vytvořena **první stálá mise**.

"Osobnosti, které stanuly v čele těchto misí, byly označeny za "vyslance". Začalo se vytvářet "diplomatické právo", včetně "práva azylu". Také byla formulována zásada "exteriority, tedy vyjmutí území zahraniční mise z jurisdikce přijímacího státu, která však už je dnes součástí širší právní úpravy."⁵

Na konci 15. století měly italské republiky zastoupení prakticky v celé Evropě, ostatní státy je postupně následovaly. Lze tedy říci, že na počátku **17. století** byla definitivně **vybudována instituce stálých diplomatických zástupců**, u východních států tomu bylo až ve 2. pol. 19. století.

Nutná potřeba pevnějšího uspořádání samotné společnosti, ale i uspořádání vůči

⁴ VON UTHMANN, J.: *Diplomaté, Státní aféry od dob faraonů až po současnost*. Brno: :Books-Bonus a-Memorabilia,1998:

⁵ KAVAN, J., MATĚJKA, Z., ORT A.: *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 340 s. ISBN 978-80-7380-079-6., str. 16

sousedním státům vedlo ke **vzniku států**.

V západní Evropě se obyvatelstvo identifikovalo se vznikem států bez větších problémů, převládala zde úřední řeč, tudíž zde byly minimální jazykové bariéry. Ve východní Evropě, se obyvatelstvo cítilo povětšinou utlačováno a nedokázalo se identifikovat se státem, kde žilo (např. Češi a habsburská monarchie).

Diplomacie již neplní pouze úkoly krátkodobého či okamžitého charakteru, ale přechází k plnění úkolu dlouhodobých.

Centralizace státní moci zapříčinila vznik zvláštních úřadů, které zajišťovaly prakticky veškeré činnosti, které souvisely s diplomacií daného státu. Tento úřad byl označován nejčastěji jako **Ministerstvo zahraničních věcí**, které vedl ministr.

Roku **1626** zřídil kardinál Richelieu, první úřad takového druhu ve Francii. USA v roce **1781 State Secretary** a Velká Británie dokonce až v roce **1872 Foreign Secretary**.

Vyslancům byl přiznán oficiální titul - "mimořádný vyslanec a odpovědný ministr", důvod tohoto označení byl jednoduchý - v zemi svého poslání měli být na stejné úrovni, jako ministr.

Zástupci velmocí se postupně přejmenovali na "**velvyslance**", papežovi diplomaté se po velmi dlouhou dobu nazývali "**legáti**" či "**nunciové**" (legáti měli zvláštní poslání, oproti tomu nunciové byli stálými zástupci papeže).

Národní zájmy ovšem vyžadovaly určitý systém, zásada rovnosti států tehdy nebyla součástí mezinárodního práva a díky tomu se jednotlivé státy snažily o přednost před ostatními státy. Zejména o suverenitu a uplatnění svých nároků, což ztěžovalo nejen mezinárodní vztahy, ale i spolupráci mezi jednotlivými státy.

U příležitosti konání **Vídeňského kongresu**, od 1. října 1814 do 9.června 1815, jehož hlavním účelem bylo dělení Evropy po napoleonských válkách a vytvoření záruk vůči opakování francouzské agrese, byla řešena i tato otázka. Je nutné podotknout, že některé z bodů tohoto kongresu jsou zachovány až dodnes. Bylo sjednáno mnoho poměrně významných dokumentů, které upravovaly nejen právo

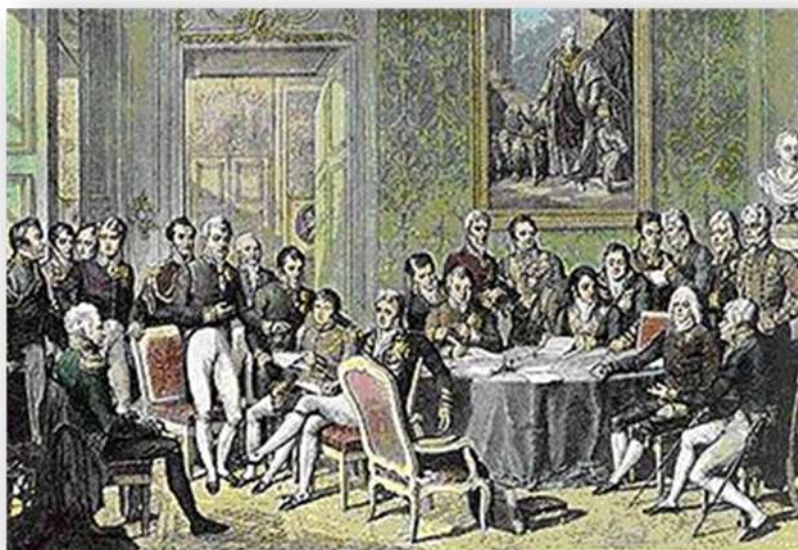
mezinárodní, včetně diplomatického, ale i samotné mezinárodní vztahy.

Poměrně kontroverzní otázku pořadí států nakonec řešil zvláštní výbor, který ve své zprávě navrhoval, aby byli mocnosti pouze pro účely jejich pořadí rozděleny do tří tříd. Stanovisko ale vyvolalo odpor. Nakonec se tedy dospělo k tomu, že pořadí států bude určovat sám diplomatický zástupce a to svou hodností a služebním stářím, bez ohledu na ostatní aspekty (mocnost, svazky apod.)

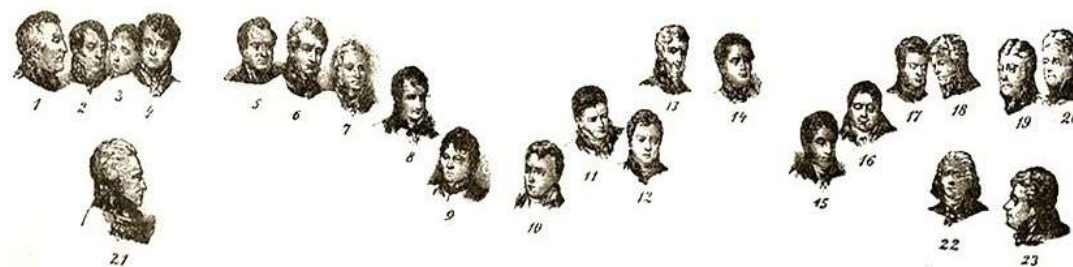
Dále byla řešena otázka pořadí sjednávání mezinárodních smluv. U dvoustranných smluv byl zaveden systém, který přetrvává až dodnes (pořizováno bylo tolik kopií, kolik bylo smluvních stran a každý zmocněnec podepisoval svoji kopii jako první). U mnohostranných smluv byl ale tento systém velice těžkopádný, tudíž bylo nejdříve dohodnuto, že pořadí určí los, ale tento systém byl v Cáchách změněn (Cášský protokol)⁶, smlouvy se podepisují podle abecedního pořádku (nutno podotknout, že k těmto účelům byla zvolena francouzská abeceda, což bylo poměrně problematické). Systém se udržel až do dnešní doby a tuto úpravu přijaly všechny státy a to buď výslovně, či mlčky.

⁶ DAVID, V.; SLADKÝ, P.; ZBOŘIL, F.: *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. Praha: Leges, 2008, str. 39

Obrázek č. 1 Vídeňský kongres 1815⁷

Obrázek č. 2 Aktéři Vídeňského kongresu 1815⁸

1. Wellington (Anglie).
2. Hrabě Lobo (Portugalsko).
3. Saldana (Portugalsko).
4. Hrabě Löwenhielm (Švédsko).
5. Noailles (Francie).
6. Kníže Metternich (Rakousko).
7. Dupin (Francie).
8. Hrabě Nesselrode (Rusko).

9. Palmella (Portugalsko).
10. Castelreagh (Anglie).
11. Dalberg (Francie).
12. Wessenberg (Rakousko).
13. Kníže Razumovskij (Rusko).
14. Lord Stewart (Anglie).
15. Labrador (Španěly).
16. Clancarty (Anglie).

17. Wacken.
18. Gentz, gener. tajemník kongresu.
19. Vil. z Humboldtů (Prusko).
20. Cathcart (Anglie).
21. Kníže Hardenberg (Prusko).
22. Talleyrand (Francie).
23. Hrabě Stackelberg.

⁷ KLECANDA, J.: *Devatenácté století Díl I.*. Praha: J.R.Vilímek, 1905, str. 44/45

⁸ KLECANDA, J.: *Devatenácté století Díl I.*. Praha: J.R.Vilímek, 1905, str. 44/45

Mezinárodní vztahy dostávají v 19. a 20. století zcela nový směr, díky tomu se i mezinárodní život měnil velmi rychle a do značné míry i metody a formy diplomacie.

Národnostní uvědomování velké části obyvatelstva a zvláště pak v národnostně nejednotných státech, vedl k tomu, že na ně vláda musela brát v mnohých případech ohledy.

První světová válka přinesla další velice podstatnou zásadu "sebeurčení národů", která prakticky napomohla malým národům k vytvoření svých samostatných států. To přineslo velké změny jak v Evropě, USA, ale i na ostatních kontinentech. V této době vzniká díky USA také první mezinárodní organizace na zajištění mezinárodního míru - "Společnost národů". Byl to základ pro diplomatické jednání a také pro rovnoprávnost malých a velkých států, což demokratizovalo mezinárodní politiku. Pravidelná zasedání Společnosti národů byla pro diplomaty, a zvláště pak pro diplomaty nově vznikajících států, velice přínosná a obohacující.

Druhá světová válka zapříčinila vznik nové organizace, "Organizace spojených národů", které neměla ambice řešit pouze bezpečnostní a politickou situaci ve světě, ale např. i hospodářskou, kulturní či sociální. Hlavním úkolem bylo tedy udržet mezinárodní mír a bezpečnost, jako reakce na hrůzy Druhé světové války. Díky tomu dochází k rozvoji zaostalých států, také je důležité zmínit dekolonizaci a integraci některých států. V této době také posiluje role nadnárodních monopolů a mezinárodních institucí, které dávají diplomacii zcela nový směr a charakter.

Dalším důležitým milníkem pro diplomacii byla **Vídeňská konference**⁹ v roce **1961**. Byla zde podepsána **Úmluva o diplomatických stycích**¹⁰, která má 53 článků, dále fakultativní protokol o nabývání státního občanství, také fakultativní protokol o povinném řešení sporů.

"Úmluva tak nyní představuje progresivní kodifikaci všech hlavních otázek diplomatického práva, jako je např. vznik diplomatických styků a misí, funkcí diplomatických misí, jmenování vedoucího a jiných členů mise, tříd vedoucích misí a

⁹ Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z 18. dubna 1961 - dále je Vídeňská úmluva, portál Ministerstva vnitra České republiky, dokument Vídeňská úmluva o diplomatických stycích na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1964/sb67-64.pdf>> ze dne 10. 2. 2011

¹⁰ Příloha č. 1, plné znění Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích

*způsob jejich pořadí a přijímání a výsady a imunity diplomatické mise i jejich členů a jejich rodinných příslušníků jak v přijímajícím státě, tak i ve státech třetích apod."*¹¹

Značným přínosem bylo také vypracování nového systému diplomatických styků, výsad a imunit, dále také vyjasnění právního základu těchto pojmů. Základní zásadou bylo, že kodifikované diplomatické právo musí napomoci mírovému soužití států s nejrůznějšími společenskými zřízeními a umožnit mírové soužití mezi všemi státy. K tomu bylo třeba se odprostit od všech pravidel a zvyklostí, která byla poplatná v dobách minulých a přežívaly do současné doby.

V souhrnu lze říci, že Vídeňská úmluva se stala jedním z mnoha nástrojů upevňování mírového soužití a mezinárodní spolupráce států.

Diplomacie je službou státu a jako způsob komunikace mezi národy, je považována za jedno z povolání, bez kterého by lidstvo nemohlo existovat¹².

Stát musí správně orientovat svoji zahraniční politiku tak, aby se přizpůsobovala neustále se měnící situaci na mezinárodním poli. V současné době, dochází k proměnám diplomacie díky vlivu změn vnějšího prostředí, tzn. mezinárodního společenství, které byly během uplynulých 20 let opravdu podstatné. S těmito změnami souvisí i proměna diplomatické agendy. Obvykle se jednalo o otázky politického, bezpečnostního a v okrajové části obchodního charakteru. Dnes se jedná o mnohem širší spektrum záležitostí od organizovaného zločinu, přes boj proti terorismu, migraci, energetické zdroje, až po ničení životního prostředí. Můžeme tedy říci, že dnešní diplomacie je mnohem komplexnější a pružně reaguje na současné problémy ve světě.

¹¹ MYSLIL, S., *Diplomatické styky a imunity*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964. 396s, ISBN 21-061-64, str. 80

¹² EBAN, A.: *The New Diplomacy: International Affairs in the Modern Age*. London: Weidenfeld and Nicolson 1983. str. 332

4. Diplomatické styky

4.1 Vymezení pojmů

Jak již bylo řečeno, slovo **diplomacie** pochází z řečtiny, později bylo ovšem převzato do latiny. Význam slova byl v případě podstatného jména “**dvojitý dokument**”, v případě slovesa “**zdvojnásobit**”. Důvodem byla duplicita, která se prováděla v římské říši u všech dokumentů a pasů (“diplomas”).

"Oficiální činnost státu v oblasti zahraniční politiky; umění vyjednávat, obratný postup"¹³, tak takto je vymezen pojem **diplomacie** ve slovníku cizích slov. Tento termín je často užíván spolu se slovem **diplomatický**.

Význam tohoto slova je v mnoha případech dosti zavádějící a ne vždy, je užíván s jeho pravým významem, který slovník cizích slov uvádí jako "*souvisějící s diplomacií; taktí*"¹⁴. Měli bychom tedy primárně dbát na kontext a úmysl použití tohoto slova, které může též vyjadřovat nepříliš seriózní či nepoctivé jednání.

Diplomatické vyjednávání můžeme řadit mezi nejtěžší druh jednání. K usnadnění tohoto nelehkého úkolu vznikaly a neustále vznikají nejrůznější dohody a smlouvy o zásadách a formách tohoto specifického druhu jednání.

Poměrně dlouhou dobu se těmto zásadám říkalo "**diplomatický protokol**" (dnes jsou takto označovány ceremoniální akce v mezinárodních stycích), který byl nahrazen termínem "**diplomatické právo**".

Diplomatické právo patří do mezinárodního práva veřejného, lze říci, že tvoří jeho samostatné odvětví.

*"Vztah mezi diplomatickým právem a právem mezinárodním je dán i tím, že diplomatické právo se řídí nejen vlastními - lze říci, specifickými - pravidly, ale i obecnými zásadami mezinárodního práva."*¹⁵

¹³ Zpracoval kolektiv autorů a konzultantů Encyklopedického domu, spol. s r.o., *Slovník cizích slov*. Praha: Těšínská tiskárna, 1998. 366s. ISBN 80-90-1647-8-1, str. 72

¹⁴ Zpracoval kolektiv autorů a konzultantů Encyklopedického domu, spol. s r.o., *Slovník cizích slov*. Praha: Těšínská tiskárna, 1998. 366s. ISBN 80-90-1647-8-1, str. 72

¹⁵ MENCER, G., *Diplomatické právo*, ČSAV, str. 8

Jde o soubor nejrůznějších zásad a dohod, které upravují, ale zároveň i určují diplomatické vztahy mezi jednotlivými státy a korigují kroky důležité k úspěšnému diplomatickému jednání.

4.2 Státní orgány pro mezinárodní (diplomatické) styky

„Právo na diplomatické styky s jinými státy, tj. právo zřizovat stálé diplomatické mise a vysílat a přijímat diplomatické zástupce (ius legationis), patří k základním právům každého svrchovaného státu.“¹⁶

Ius legationis („právo legace“), tedy právo vyslanecké opravňuje daný stát jmenovat diplomatické zástupce v jiném státě, ale současně udává povinnost přijímat diplomatické zástupce jmenované cizím státem..

Orgány státu pro zahraniční styky jsou tedy subjekty, které zastupují a reprezentují státní útvar jednak uvnitř státu, ale i navenek a dle mezinárodního práva jsou uznávaným prvkem, který je oprávněn uzavírat, podepisovat a vést samotná jednání na mezinárodní úrovni s ostatními státními útvary a mezinárodními společenstvími. Právní legitimita k tomuto jednání je však podmíněna uznáním i druhým subjektem mezinárodního práva daného státu nebo organizací, se kterou se jednání vedou. Tyto orgány jsou tedy vzájemně právně způsobilé jednat a uzavírat příslušné dohody, a tím právně zavazovat příslušný subjekt mezinárodního práva.¹⁷

Státní orgány pro mezinárodní styky lze dělit, mj. na **vnitřní** a **zahraniční**.

¹⁶ POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 4., doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2003, 482 s. ISBN 80-7179-801-0, str. 155

¹⁷ MASTNÝ, V.: *Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného III*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008 str. 53

4.3 Vnitřní státní orgány pro mezinárodní styky

„Vnitřními státními orgány pro mezinárodní styky jsou hlava státu, vláda, ministr zahraničních věcí a některé další správní orgány pro mezinárodní styky.“¹⁸ Pravomoc těchto orgánů vyplývá z ústavních zákonů .

Vnitřními orgány státu jsou tedy ty orgány, které mimo činnost uvnitř svého státu, působí také navenek. Zastupují stát, a jsou oprávněny mimo jiné i uzavírat příslušné dohody.

Příslušnou právní ochranu těchto subjektů vyplývající z postavení ústavního činitele uvnitř daného státu je zajištěno vnitrostátní právní úpravou. V případě plnění úkolů vycházející z funkce těchto činitelů na mezinárodní úrovni pobytem v zahraničí jsou jejich výsady a imunity zajištěny normami mezinárodního práva. Tyto výsady a imunity je hostitelský stát na základě příslušných dohod povinen dodržovat a respektovat.

Nejvýznamnějším představitelem státu je zpravidla **hlava státu**, která podle mezinárodního práva má výsady zvláštního zacházení již při vstupu na území přijímajícího státu. Osobní nedotknutelnost, nespočívá jen v přiznání různých privilegií, vznášených poct a výjimek vztahujících se pouze na osobu hlavy státu, ale vztahuje se i na jeho rodinu a rodinné příslušníky. Ochrana je zajištěna jak zvýšenou fyzickou ostrahou osoby, zastávající funkci hlavy státu a její rodiny, tak ochranou legislativního charakteru, např. formou zvýšené trestní represe vůči útočníkovi, ale i jinými právními nástroji¹⁹.

Hlava státu má výsadní postavení v mezinárodním právu, které spočívá v oprávnění daném ústavou k jednání a zastupování státu navenek, nebo např. v oprávnění podepisovat příslušné mezinárodní smlouvy a provádět jejich ratifikaci, přijímání a vysílání diplomatických zástupců atd. V naší právní úpravě jsou funkce prezidenta v oblasti mezinárodního práva zakotvené v čl. 63 odst. 1 písm. a, b, d, e) Ústavy, / ú. z. č. 1/1993 Sb./ V této právní normě je mimo jiné zakotvena funkce

¹⁸ POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 4., doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2003, 482 s. ISBN 80-7179-801-0, str. 152

¹⁹ Prezident České republiky nemůže být stíhán pro trestné činy, kterých se dopustil v době výkonu své funkce.

prezidenta v oblasti mezinárodních vztahů spočívající v jeho zastupování státu navenek, sjednávání, schvalování a ratifikaci mezinárodních smluv s tím, že pravomoc sjednávání smluv (ne ratifikací²⁰), které nevyžadují souhlas parlamentu, může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na jednotlivé členy vlády.²¹ Prezident má dále dle ústavy pravomoc přijímat vedoucí zastupitelských misí s oprávněním pověřovat a odvolávat vedoucí zastupitelských misí svého státu. Uvedené pravomoci jsou někdy nazývány monarchistickými. Při pobytu na území cizího státu požívá prezident zvýšených výsad a imunit oproti imunitám diplomatických zástupců, u kterých se diplomatické výsady a imunity řídí výlučně Vídeňskou úmluvou o diplomatických stycích z roku 1961, a které jsou v případě hlavy státu podstatně rozšířeny. Výsady a imunity hlavy státu podle mezinárodního práva jsou kodifikovány také v Úmluvě o zvláštních misích z roku 1969²².

Tyto výsady a imunity zahrnují:

- 1) *„právo na pocty, jako je slavnostní přijetí nejvyššími státními orgány, poskytnutí vojenské pocty;*
- 2) *právo používat vlajku a státní znak na rezidenci a na dopravních prostředcích;*
- 3) *právo na zvláštní ochranu osobní nedotknutelnosti a bezpečnosti. Fyzické nebo morální útoky na hlavu státu se považují za urážku jeho státu, za kterou nese stát pobytu mezinárodněprávní odpovědnost;*
- 4) *právo vykonávat vládní funkce i v době pobytu na území cizího státu, např. podepisovat zákony nebo jmenovat státní funkcionáře;*
- 5) *svobodu styku s orgány vlastního státu i jiných států bez jakékoliv cenzury, s právem používání šifry i kurýra;*
- 6) *nedotknutelnost obydlí, vagonu, lodi, letadla, nebo automobilu používaného hlavou státu za jejího pobytu v cizině;*
- 7) *vynětí z trestní a civilní jurisdikce státu pobytu;*
- 8) *osvobození od daní a poplatků, včetně celních poplatků za předměty osobní potřeby;“*

²⁰ Ratifikací se rozumí dodatečné schválení smlouvy prezidentem, které bylo sjednáno jménem státu ministerstvem zahraničních věcí (či někým jiným nežli prezidentem).

²¹ GERLOCH, A.; HŘEBEJK, J.; ZOUBEK, V.: *Ústavní systém české republiky*. Praha: Prospektrum, 2002

²² Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 40/1987 Sb. o *Úmluvě o zvláštních misích*

Uvedené výsady a imunity náleží i **rodinným příslušníkům**, kam řadíme manželku hlavy státu a další rodinné příslušníky, jako jsou například děti, rodiče atd., ale to pod podmínkou, že cestují společně s hlavou státu. Dalším osobám, které doprovázejí hlavu státu na území cizího státu, jsou poskytovány pouze v plném rozsahu výsady a imunity náležející diplomatickým zástupcům.

Výjimky z poskytovaných výsad a imunit hlavy státu při pobytu na cizím území jsou uplatňovány na zločiny, kterých se uvedený představitel dopustil a které jsou definovány podle mezinárodního práva. Jedná se o:

- zločiny genocidy
- zločiny proti lidskosti
- válečné zločiny
- zločiny agrese

Mezi vnitřní orgány státu pro zahraniční styky řadíme dále **vládu** příslušného státu, která je představitelkou výkonné moci státu. Oprávnění vlády k zastupování státu je umožněno přenesením pravomocí prezidenta např. v oblasti sjednávání mezinárodních smluv. Viz. Ústava, z. č. 1/1993 Sb. čl. 63 odst. 1 písm. b). Vláda má vedle svých vnitřních pravomocí také oprávnění plnit úkoly, které se týkají zahraničních záležitostí. Oprávnění zastupovat stát navenek mají výlučně **předseda vlády a ministr zahraničních věcí**. Vláda může uvedená oprávnění dále přenášet na představitele jednotlivých rezortů. Právem prezidenta je dále také přenést pravomoc ke sjednání příslušných resortních smluv na jednotlivé členy vlády.

Mezi vnitřní orgány státu pro mezinárodní styky z hlediska mezinárodního práva řadíme **ministerstvo zahraničních věcí** příslušného státu. Vláda ve většině zemí, jako je např. Česká republika, jmenuje a pověřuje vedením ministerstva zahraničních věcí příslušného ministra zahraničních věcí. V některých zemích je však tato funkce označována jiným způsobem, například ve Velké Británii, je v čele této instituce zahraniční tajemník.

Do kompetencí ministerstva zahraničních věcí (viz. z.č. 2/1969 Sb.) patří zejména níže uvedené činnosti:

- a) činnost na úseku zahraniční politiky, kterou vykonává na základě pokynů vydaných parlamentem nebo hlavou státu, případně rozhodnutím vlády;
- b) povinnost udržovat styk s diplomatickými zástupci států akreditovanými na území státu a zástupci mezinárodních organizací, případně dalšími diplomatickými zástupci z jiných států;
- c) činnost na úseku řízení diplomatických misí působících v zahraničí a zvláštních misí vyslaných na mezinárodní konference a konzulárních úřadů;
- d) provádět diplomatickou ochranu občanů v zahraničí a chránit zájmy státu v zahraničí;
- e) být nápomocen a spolupracovat při tvorbě aktů ze strany jiných ústavních orgánů v oblasti mezinárodních styků, při uzavírání mezinárodních smluv, případně jiných dokumentů mezinárodního charakteru;
- f) v oblasti zahraničních otázek pravidelně podávat zprávy a návrhy, případně být nápomocen při zpracování odborných vyjádření a doporučení pro jiné státní orgány;

Výše uvedení činitelé, jako je ministr zahraničních věcí a předseda vlády, při svém pobytu na území cizího státu požívají veškerých diplomatických výsad a imunit a jsou mimo jiné společně chráněni **Úmluvou o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany, včetně diplomatických zástupců z roku 1973.**²³ Další představitelé vnitřních orgánů státu pro mezinárodní styk požívají při pobytu v cizině výsad a imunit, které náleží diplomatickým zástupcům. Jedná se, mimo jednotlivých pověřených ministrů také o orgány, které jsou zastoupené specializovanými experty a které připravují např. písemné podklady pro konkrétní jednání. Dalšími vnitřními orgány státu pro mezinárodní styky, kterým přináležejí výsady a imunity jako diplomatickým zástupcům, jsou různé správní orgány, zdravotní, kulturní a jiné, které mají ve většině případů oprávnění pro svojí činnost danou mezinárodními smlouvami.²⁴

²³ Úmluva o zabránění a trestání proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany, včetně diplomatických zástupců z roku 1973, její překlad vyšel ve sbírce zákonů č.131/1978 Sb.

²⁴ MASTNÝ, V.: *Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008, str. 56 - 57

4.4 Zahraniční orgány pro mezinárodní styky

„Zahraničními orgány státu pro mezinárodní styky jsou diplomatická mise, zvláštní mise, stálá mise při mezinárodních organizacích, delegace na zasedání mezinárodní organizace, delegace na mezinárodní konferenci, vojenská jednotka v zahraničí a konzulární úřad.“²⁵

Zahraničními orgány státu jsou subjekty, které působí na území jiného státu a které domácí stát vysílá mimo svá území. Může se jednat o orgány, které přímo působí v rámci daného státu, kam jsou vysláni, nebo mají působnost v mezinárodních organizacích.

Zahraniční orgány státu dělíme na:

- a) diplomatické mise
- b) zvláštní mise
- c) stálé mise při mezinárodních organizacích
- d) delegace na mezinárodních konferencích a delegace na zasedání mezinárodních organizací
- e) vojenské jednotky v zahraničí
- f) konzulární úřady

²⁵ Potočný, M., Ondřej, J. Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část. 4., doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2003, 482 s. ISBN 80-7179-801-0, str. 155

Graf č. 1 Zastoupení českých úřadů na jednotlivých kontinentech

Zdroj: Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR, ze dne 10.3.2011
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/index.html>

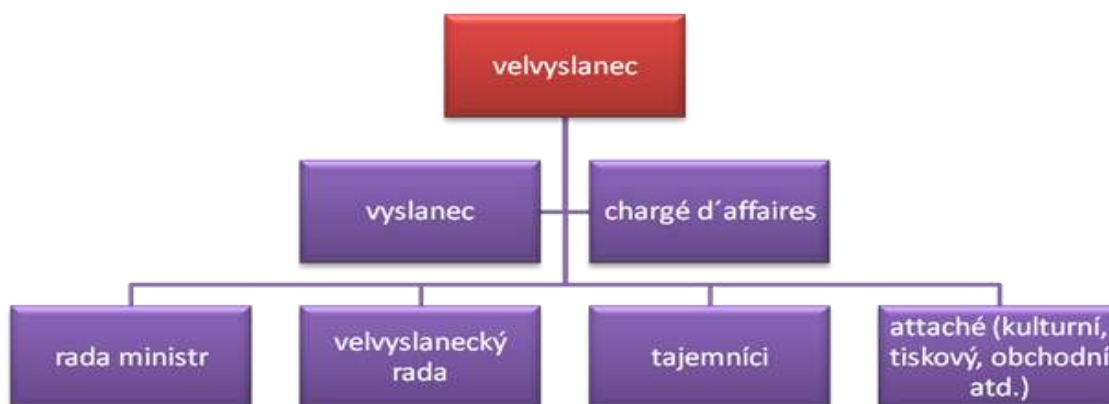
Poznámka: Jedná se o zastupitelské úřady, generální konzuláty, stálé mise, delegace a zastoupení

4.4.1 Diplomatická mise

Diplomatické mise jsou zřizovány státem na území jiného státu, oprávnění k jejich zřízení je právem každého státu. Stejným právem každého svrchovaného státu je také **přijímat** a **vysílat** diplomatické zástupce. Diplomatické mise a diplomatické styky vznikají na základě dohod mezi zúčastněnými státy, jedná se nejčastěji o dvoustranné dohody.

Vyjednávat, chránit a pozorovat. To jsou tři základní úkoly, které jsou udávány ve starších naukách jako funkce diplomatické mise. Potřeby dnešní doby se neustále rozrůstají, což je spojené i s funkcí diplomacie. Jedná se nejen o oblasti politiky a kultury, ale i vědy, hospodářství, bezpečnosti atd. Spolupráce mezi státy je závislá zejména na jejich vzdálenosti, politické zainteresovanosti a samozřejmě dalších aspektech.

V čele diplomatické mise je nejčastěji **velvyslanec**, který je akreditovaný u hlavy cizího státu či představitele mezinárodní organizace. Diplomatičká mise se skládá z vedoucího mise a členů personálu, mezi které patří:

Výše uvedené osoby jsou zapsány na listině ministerstva zahraničí dané hostitelské země a požívají imunit, o kterých pojednává následující kapitola.

V praxi je běžné, že se jmenují diplomatičtí zástupci pro dva nebo více států. Ve většině případů vznikají zastupitelské úřady v hlavních městech obou států a to současně. Diplomatičtí zástupci **různých států** v hlavním městě jednoho státu vytvářejí diplomatický sbor v čele s **doyenem**. Stává se mluvčím ve vztahu k tamní vládě, resp. k ministerstvu zahraničních věcí země pobytu, ve všech společných otázkách. Je obvyklé, že se jím stává vždy diplomat, který v dané metropoli zastává svou funkci nejdelší dobu (služebně nejstarší). „ *O služebním stáří rozhoduje den odevzdání pověřovacích listin.*“²⁶ V církevních státech je doyenem vždy nuncius, bez ohledu na délku své akreditace. **Doyen** diplomatického sboru je funkce čestná, nejedná se o hodnost. Řeší zejména otázky protokolu, účastní se inaugurací, blahopřeje a zasílá soustrast jménem diplomatického sboru.

Současné funkce diplomatické mise upravuje **Vídeňská úmluva**, odst.1, čl. 3.

Funkcí diplomatické mise je **mimo jiné**:

- a. **zastupovat vysílající stát ve státě přijímajícím** (Je základní funkcí mise, obecně se

²⁶ POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 4., doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2003, 482 s. ISBN 80-7179-801-0, str. 158

jedná o reprezentaci vysílajícího státu. Vedoucí mise je mluvčím jak hlavy státu, tak vlády. Nepotřebuje žádné zvláštní plné moci k jednání, pokud nejsou uzavírány nové mezinárodní smlouvy.)

- b. chránit zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím v rozsahu dovoleném mezinárodním právem** (Jedná se o povinnost, kterou mezinárodní právo ukládá státům, včetně státu přijímajícího, zajistit cizincům, kteří se nacházejí na jejich státním území spravedlivé zacházení. Tato diplomatická ochrana je poskytována nejen fyzickým, ale též právnickým osobám. Lze také poskytnout pouze dočasnou ochranu občanům "třetího" státu za předpokladu, že nejde o překročení funkcí diplomatické mise).
- c. vést jednání s vládou přijímajícího státu** (odst. 3 čl. 41 "všechna úřední jednání s přijímajícím státem, jimž je mise vysílajícím státem pověřena, budou vedena s ministerstvem zahraničních věcí přijímajícího státu nebo s jiným jeho ministerstvem stanoveným dohodou, anebo jejich prostřednictvím".)
- d. zjišťovat všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímajícím státě a podávat o nich zprávy vládě vysílajícího státu** (Jedná se o informace vnitřní i zahraniční politiky přijímajícího státu. Diplomatický zástupce má tedy povinnost informovat se o vývoji v daném státě, ale i povinnost informovat stát vysílající. Diplomatická mise nesmí využívat prostředků způsoby, které by byly v rozporu s vnitrostátním právem, např. pomocí špionáže. Diplomatický pracovník by v takovém případě byl označen jako "persona non grata", pokud se jedná o pracovníka mise, který nemá diplomatický charakter, může být označen jako nežádoucí osoba);
- e. podporovat přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjet jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky** (Povinná spolupráce mezi státy a mezinárodní mír, to jsou hlavní funkce současného mezinárodního práva a hlavní cíl též OSN).

Z formulace úvodní věty je zřejmé, že **výčet funkcí není úplný**. Zvoleny byly **pouze funkce**, které jsou **zásadní** a se kterými se každá diplomatická mise musí v určité míře zabývat. Musíme říci, že význam jednotlivých funkcí je primárně dán úrovní vztahů mezi jednotlivými státy.

Diplomatická mise má ovšem i **povinnosti**, které v rámci výkonu svých funkcí musí

plnit. Jedná se hlavně o záruky právní, aby nedocházelo ke zneužívání imunit a výsad diplomatických misí.

Existují dvě základní zásady pro diplomatické mise:

- **nevměšování se do vnitřních záležitostí daného přijímacího státu**

(čl. 41 odst. 1 Vídeňské úmluvy - tato zásada byla obecnou zásadou ještě dříve, než se stala obecnou zásadou práva mezinárodního)

- **dbát zákonů a předpisů přijímacího státu**

Diplomacie je službou státu, tudíž stát vybírá podle vlastních kritérií diplomatický personál, který bude stát zastupovat v zahraničí. Téměř 16 let v rámci Ministerstva zahraničních věcí České republiky pro tyto případy působí Diplomatičká akademie.²⁷

Dle Vídeňské úmluvy, čl. 8 by to měli být v zásadě občané vysílajícího státu. Slovní spojení "**v zásadě**" umožňuje, aby se členem mise stal i občan přijímacího státu, v tomto případě přijímací stát musí ovšem vyslovit souhlas a kdykoliv bez udání důvodů může tento souhlas zrušit.

Dále může být určen za člena mise i občan "třetího" státu, přijímací stát má právo odmítnout jmenování, vysílající stát nemusí vyžadovat předem souhlas přijímacího státu, ovšem ten si toto právo může "vyhradit". V případě, že se tak nestane, je toto konkludentní jednání bráno jako souhlas.

Vysílající stát může za vedoucího mise jmenovat pouze osobu, které je udělen **agrément** ze strany přijímacího státu a je tudíž pro daný stát přijatelný. O agrément se žádá pouze pro první dvě kategorie diplomatických zástupců - **velvyslance** a **vyslance**.

Přijímací stát zpravidla během 1 - 2 týdnů sdělí souhlas stejnou cestou, jakou o něj bylo požádáno. Záleží na daném státu, v některých se jedná o ústní sdělení, v jiném pouze o telefonické. **Přijímací stát** může ovšem agrément **odepřít a to bez udání**

²⁷ Více informací na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí České republiky, ze dne 9.2.2011 <http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/diplomaticka_akademie/index.html>

důvodů.

Po udělení agrémentu je zástupce jmenován oficiálně, získává diplomatický pas, dále dopis podepsaný hlavou státu a ministrem zahraničních věcí, sepsaný v mezinárodní formě, adresovaný hlavě příslušného státu. Tento dopis se nazývá **pověřovací listina**. Tuto pověřovací listinu odevzdává diplomatický zástupce hlavě státu při slavnostním ceremoniálu. **Do doby, než je pověřovací listina odevzdána, není diplomatický zástupce ve své funkci.**

Jak již bylo řečeno, tento proces se týká pouze prvních dvou kategorií, tedy vedoucích mise, ostatní členové mise jsou jmenováni.

Jmenování je písemného charakteru a jde o **notifikaci**. Účelem této notifikace není jen přehled osob a jejich zapsání do tzv. **diplomatické listiny**, ale primárně **zajištění jejich výsad a imunit**, což je v zájmu obou států, jak vysílajícího, tak přijímajícího.

Mise diplomatického zástupce končí nejčastěji tím, že:

- a) hlava státu sprostí daného zástupce úřadu
(tzn. buď ho přeloží na jiné místo v cizině nebo ho přeloží do ústředí)
- b) rezignuje, zemře
- c) je odvolán vysílajícím státem

Počet personálu není nijak stanoven, ale státy mezi sebou většinou uzavírají dohodu o vzájemném počtu členů personálu mise.

Diplomatickým sborem, také označovaným jako „*corps diplomatique*“ nebo zkratkou „*CD*“, rozumíme skupinu všech vedoucích diplomatických misí, kteří mají příslušná pověření v daném státě k zastupování svého státu.

4.4.2 Zvláštní mise

Tyto mise, jsou určeny pro plnění **dočasných úkolů** vysílajícího státu. Zvláštní mise může být **ohraňena časově** nebo **splněním určitého poslání** na rozdíl od diplomatické mise, kde její působení a plnění úkolů je stálé.

Zvláštní mise jsou kodifikované Úmluvou o zvláštních misích z roku 1969, uzavřenou v New Yorku.

Mise může být vyslána do jednoho, dvou nebo více států, na vyslání mise se mohou podílet dva nebo více států. Pro vyslání zvláštní mise se nevyžaduje předchozí souhlas státu. Podmínkou ale je, že přijímající stát musí být o této misi předem informován, zejména o jménech účastníků a jejich funkci, složení, příjezdu, umístění atd. Právem přijímajícího státu je odmítnutí kteréhokoliv účastníka mise bez udání důvodu nebo odmítnout přijetí celé mise z důvodu její nepřiměřené velikosti.

Začátek mise je ohraničen vstupem v úřední styk s ministerstvem zahraničních věcí přijímajícího státu a ukončení mise je odvoláním, dohodou stran, uplynutím lhůty jejich činnosti, splněním daného úkolu. V průběhu mise může být kterýkoliv člen mise označen za personu non grata.

4.4.3 Stálé mise při mezinárodních organizacích

Mise při mezinárodních organizacích jsou označovány jako mise trvalé a jejím úkolem je zastupovat členský stát u mezinárodních organizací. Mise může zastupovat stát u jedné nebo více mezinárodních organizací.

„Česká republika má své stálé mise při Organizaci spojených národů v New Yorku, v Ženevě a ve Vídni, při Organizaci spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu v Paříži, při Mezinárodní agentuře pro atomovou energii ve Vídni, při Radě Evropy ve Štrasburku a při Evropské unii a Organizaci Severoatlantického paktu v Bruselu.“²⁸

Stálé mise jsou složeny z vedoucího, kterého pověřuje vysílající stát a může působit u více mezinárodních organizací, a dalších členů diplomatické mise, jako je technický a administrativní a služební personál. Všechny členy mise jmenuje vysílající stát. Souhlas hostitelské země s působením členů mise a členů tvořících personál mise se nevyžaduje. Velikost mise je úměrná k její povaze a možnostem vysílajícího státu, zejména ekonomickým, plněným úkolům a případně samotným možnostem hostitelské

²⁸ MASTNÝ, V.: *Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného*. Praha: Policejní akademie ČR . 2008 , str. 68

zemi.²⁹

Úkoly, které mise plní, jsou následující:

- 1) „zajišťuje zastoupení vysílajícího státu u mezinárodních organizací;
- 2) udržuje potřebné spojení mezi vysílajícím státem a mezinárodní organizací;
- 3) jedná s mezinárodní organizací nebo působí v jejím rámci, např. se účastní sjednávání mezinárodních smluv;
- 4) sleduje činnost organizace a informuje o ní vládu;
- 5) podporuje mezinárodní spolupráci směřující k uskutečňování cílů a zásad dané mezinárodní organizace;“³⁰

4.4.4 Delegace na mezinárodních konferencích a v mezinárodních organizacích

Zastupování států na konferenci a u organizací je upraveno Vídeňskou úmluvou o zastupování států v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy z roku 1975.

Úkolem delegace je zastupování státu, kterým byla vyslána na mezinárodní konferenci nebo na jednání mezinárodní organizace. Početní složení je na úvaze vysílajícího státu s přihlédnutím k povaze a potřebě jednání a k možnostem státu, ve kterém se koná konference. V čele mise je vedoucí a další personál, obdobný jako v případě diplomatické mise. Vysílající stát sám rozhoduje o členech s výjimkou, kdy některý ze členů delegace je státním občanem hostitelské země. V takovém případě je k jeho působení potřebný souhlas dané země.

²⁹ DAVID, V.; SLADKÝ, P.; ZBOŘIL, F.: *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. Praha, Leges, 2008, str. 184

³⁰ Tamtéž, str. 68

4.4.5 Vojenské jednotky v zahraničí

Mezi zahraniční orgány státu řadíme také vojenské jednotky, které jsou tvořeny pozemními, vzdušnými nebo námořními silami a které se nacházejí na území cizího státu. Jejich působení může být v rámci mírových či preventivních sil na základě smlouvy o dočasném pobytu nebo v rámci okupace cizího státu jako celku nebo jen části území v rámci válečného konfliktu. Jednání členů vojenské mise je považována v plném rozsahu za jednání vysílajícího státu v případě legálního či protiprávního jednání. Postup a činnost vojenské jednotky se přičítá domovskému státu i v případě válečného konfliktu a činnosti jednotky v rozporu se Ženevskou konvencí o vedení války.

4.4.6 Konzulární úřady a konzulární styky

Konzulární styky, jak již bylo uvedeno, upravuje Vídeňská úmluva o konzulárních stycích z roku 1963. Ta vstoupila v platnost až v roce 1967. Konzulární úřady oproti diplomatickým misím, které měly výraznou reprezentativní povahu, plnily spíše funkci ekonomickou, administrativní a civilní; jejich postavení v cizím státě nebylo tak výrazné. Již v minulosti mohl být konzulem státní občan jiného státu, než který zastupoval. V současné době stále roste úloha konzulárních úřadů zejména v oblasti ochrany zájmů vlastních občanů působících v zahraničí, v jiných oblastech nežli u diplomatických zastoupení, které jsou spíše politickou institucí.

Působení konzulárních úřadů na cizím území je podmíněno souhlasem daného státu s oprávněním žádat o sdělení informací týkajících se místa a okruhu působnosti, statusu. Může se jednat například o generální konzulát, konzulát, konzulární jednatelství, nebo honorární konzulát. Stejně jako u diplomatických misí je přijímající stát oprávněn kdykoliv vyhlásit vedoucího nebo člena konzulárního úřadu za personu non grata či osobu nepřijatelnou, popř. nežádoucí.

Vedoucí konzulárních úřadů se rozčleňují do čtyř tříd. Jsou to generální konzulové, konzulové, vicekonzulové a konzulární jednatelé.

Rozeznáváme dvě kategorie konzulárních úředníků, jimiž jsou:

- 1) *„konzulární úředníci z povolání (jsou zaměstnanci státu na plný úvazek a jsou jmenováni hlavou státu nebo ministerstvem zahraničí),*
- 2) *honorární konzulární úředníci (jsou nekariéerní úředníci, kteří vykonávají konzulární funkce většinou na zkrácený úvazek).“*

Zvolení určité osoby vyslané do cizího státu je podmíněno vystavením tzv. „konzulského patentu“, ve kterém je uvedeno jméno, konzulární hodnost, obvod a sídlo konzulárního úřadu. Písemnost je zaslána přijímajícímu státu, který v případě, že nemá žádných námitek k této osobě, vydá odpovídající dokument nazývaný „exequatur“, a tímto potvrdí jmenování úředníka konzulárního úřadu. Bez udání důvodů může tento návrh také odmítnout.

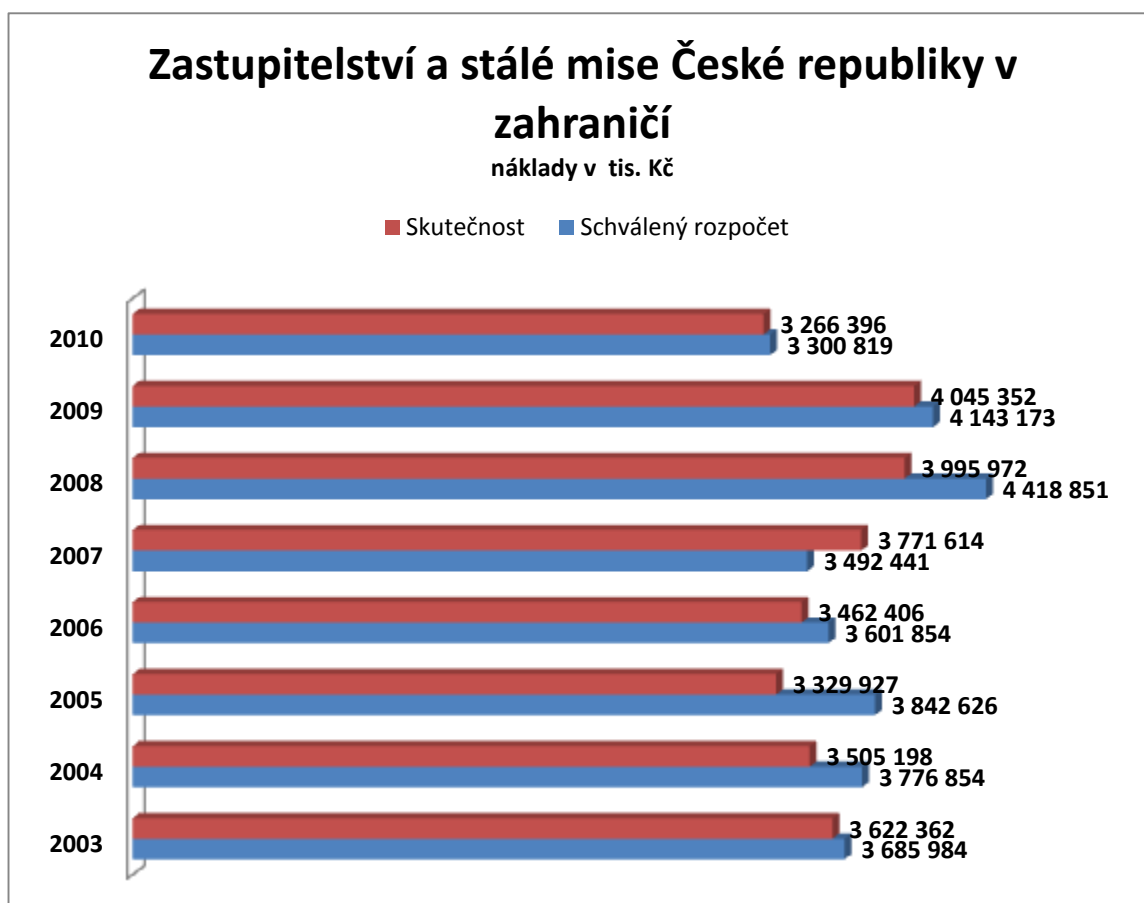
Konzulární úřady plní funkce, které jsou uvedeny ve Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích z roku 1963, článku 5. Jedná se například o tyto funkce:

- zajišťuje vysílajícímu státu ochranu práv a jeho zájmů včetně ochrany a práv jeho občanů, a to jak fyzických tak právnických osob ve státě působení v rozsahu mezinárodního práva;
- podporuje obchodní, kulturní, hospodářský a vědecký styk mezi oběma státy a další rozvíjení přátelských styků ve shodě s ustanovením Úmluvy o konzulárním styku;
- zjišťuje stav ve výše uvedených oblastech a podává zprávy své vládě;
- zajišťuje správní funkci na úseku vydávání cestovních pasů a cestovních dokumentů občanům své země včetně víz a jiných dokumentů, notářské a matrikářské funkce atd.;
- poskytuje potřebnou pomoc a podporu svým občanům při nepředvídatelných situacích, jako je ztráta dokladů atd.
- zajišťuje ochranu zájmů mladistvých a jiných osob nemajících plnou právní způsobilost, kteří jsou občany vysílajícího státu, zvláště u osob, kde se požaduje poručnictví či opatrovnictví, a dalších funkcí, které vycházejí z příslušných smluv a právních dokumentů.

Výše uvedené funkce může příslušný konzulární úředník vykonávat i za třetí státy v případě, že všechny dotčené vlády států s tímto souhlasí.³¹

Stejně jako u diplomatického sboru je v hostitelské zemi konzulární sbor, který je označován zkratkou „CC“ označující „*corps consulaire*“. Jedná se o sbor všech úředníků v daném státě, v jejímž čele je „stařešina“ označovaný jako „*doyen*“, který je stejně jako u diplomatického sboru služebně nejstarším úředníkem s nevyšší hodností.

Graf č. 2 Zastupitelství a stálé mise České republiky v zahraničí

Zdroj: Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR, ze dne 26.2.2011
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/odpovedi_n_a_dotazy/ucetni_uzaverky_statistika_vykonu.html>
<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/index_kontakty.html>

³¹ Vídeňská úmluva o konzulárních stycích ze dne 24. dubna 1963, která vyšla ve Vyhlášce ministra zahraničních věcí č. 32/1969, dne 12. dubna 1969

5. Diplomatické výsady a imunity

Jak je uvedeno v preambuli Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích „*účelem výsad a imunit není prospěch jednotlivce, nýbrž zajištění účinného výkonu funkcí diplomatických misí jakožto zastoupení států*“. Osoby, užívající těchto výsad a imunit, jsou ovšem nadále povinny dodržovat předpisy a zákony území, na kterém se nacházejí a nezneužívat těchto privilegií.

5.1 Právní základ, pojem a terminologie

*"V historickém vývoji tvorby mezinárodněprávních norem v oboru diplomatických imunit hrály značnou roli teorie, které existenci těchto norem zdůvodňovaly a na základě toho požadovaly jejich plnění."*³²

Existují ovšem čtyři základní teorie:

1. Teorie exteritoriality

Vychází z **přenesení části území vlastního státu na území cizího státu se všemi pravomocemi** s tím spojenými. Velvyslanec svojí přítomností v právním smyslu zosobňoval suverenitu státu, ze kterého byl vyslán. Z této teorie vychází tzv. „*extra-teritorium*“, „*exteritorialita*“³³ tím, že ve státě přijetí neměl žádný subjekt státu pobytu pravomoc nad vyslanou misí ani nad žádným z jeho příslušníků. Její personál podléhal výlučně státu, ze kterého byl vyslán. Nyní je pojem exteritorialita nahrazen pojmem "**nedotknutelnost**".

Tato teorie byla nejvíce aplikována v **17. a 18. století**, za jejího autora je považován

³² MYSLIL, S., *Diplomatické styky a imunity*. Praha: Nakladatelství Československá akademie věd, 1964. 396s, ISBN 21-061-64, str. 168

³³ Exteritorialita je pojmem z mezinárodního práva. Pochází z latinského ex („mimo“, „vně“) a territorium (mimo „území“) a používá se pro osoby, věci či území, nacházející se mimo výsost daného státu, ve kterém se nacházejí.

francouzský právník Pierre Ayrault, jedním z jejích nejznámějších zastánců byl Hugo Grotius³⁴.

Z uvedené teorie se odvozovalo i právo azylu a samotné oprávnění v jurisdikčních otázkách vyslance k podřízenému personálu mise. Důsledky, které přineslo rozšíření této teorie, byly dalekosáhlé, neboť diplomatický zástupce vůbec nepodléhal právnímu řádu ve státě přijetí, a tedy nemohl v teoretické rovině vůbec dopustit protiprávního jednání, ačkoliv v praxi k porušování právních norem často docházelo. V této době pokud byl spáchán trestný čin v budově mise, jednalo se o trestný čin, který byl spáchán na území vysílajícího státu, a to i v případech, kdy byl spáchán jakoukoliv osobou, a nemohl být na základě této teorie stíhán příslušnými orgány přijímajícího státu.³⁵

2. Teorie reprezentativní povahy vyslance

Již odpradávná představoval vyslanec "alter ego" svého panovníka, tudíž mu byly prokazovány pocty a uctívána tak důstojnost a velikost panovníka vysílajícího státu. Primárním nedostatkem této teorie byla neexistence přesného vymezení přiznávaných výsad a imunit. Spíše se jednalo o vymezení pocty v rámci ceremoniálu a podobných aktivit.

Negativní stránkou této teorie bylo to, že nemohla přesně vymezit hranice všech skutečně přiznaných výsad a imunit. Tato teorie se nedokázala dostatečně vypořádat s otázkami, **komu a jaké diplomatické imunity poskytnout**, zda má mít stejné výsady a imunity vedoucí mise jako personál mise.

Dále se jednalo o otázky, kdy imunity poskytnout, zda při výkonu mise – plnění samých úkolů mise, nebo při osobní činnosti vyslance atd. Teorie byla přínosem zejména svým pohledem na samotnou misi a její pracovníky jako zástupce a reprezentanty vysílajícího státu, který reprezentují, a jsou tedy státním orgánem.

3. Funkční teorie

Přiznává výjimečné postavení diplomatické mise a nutnost zajistit nezbytné podmínky pro její výkon. Ovšem ani tato teorie nebyla dostatečnou, jelikož dostatečně nevysvětlovala právní základ diplomatických výsad a imunit.

³⁴ DENZA, E.: *Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. Oxford: The Oxford University Press 1998. str.113

³⁵ MYSLIL, S.: *Diplomatické styky a imunity*. Praha: Nakl. ČSAV, 1964, str. 168-169

Vychází totiž ze skutečnosti, že diplomatická mise má výjimečné postavení při plnění své funkce v hostitelské zemi a je zapotřebí této misi poskytnout pro její výkon nezbytné podmínky spočívající ve výsadách a imunitách. Ačkoliv tato funkční teorie zdůvodňovala diplomatické imunity nejpřesněji, spojování výsad a imunit s funkcemi mise a jejich členů bylo příliš mechanické.

Funkční teorie nedovedla např. zdůvodnit a ospravedlnit zejména instituty, které považovány mnoha autory za výsady, a tudíž pro výkon funkce nebyly považovány za naprosto nutné, ačkoliv v praxi byly obecně poskytovány (např. právo vlajky, osobní celní a daňové úlevy apod.), dále rozšiřující imunity nediplomatického personálu atd. Ze všech teorií funkční teorie také připouštěla nejvíce zcela individuální, a tím často zcela odlišný výklad existujícího rozsahu přiznávaných výsad a imunit.

4. Kombinovaná funkční teorie s teorií reprezentativní povahy

Z důvodů výše uvedených, tedy že žádná z předchozích teorií dostatečně nevystihovala právní základ diplomatických výsad a imunit, vzniká tedy čtvrtá teorie, podle které je nutnost či účelnost zaručení svobodného a nerušeného výkonu funkce diplomatického zástupce i postavení jako zástupce vysílajícího státu právním základem diplomatických výsad a imunit.

Díky kodifikaci diplomatických výsad a imunit a obecného přijetí funkčně reprezentativní teorie, byly zjednodušeny teoretické otázky a terminologie pojmu diplomatických výsad a imunit.

"Pod pojmem diplomatických výsad a imunit je třeba rozumět souhrn práv, která přijímající stát je povinen poskytovat diplomatickým zástupcům cizích států (členům jejich rodin a částečně i nediplomatickému personálu mise) a která nepožívají na území přijímajícího státu ani jeho občané a ani cizinci."³⁶

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích tedy určuje maximum a zároveň i minimum výsad a imunit, které mají být cizím státem diplomatické misi poskytnuty.

Pojem imunity je v mezinárodním právu definován negativním vymezením (např. vynětí ze zákona), oproti tomu pojem výsady je definován pozitivním vymezením (poskytována jsou taková práva, která nejsou poskytnuta ani občanům a ani jiným

³⁶ MENCER. G., Skripta ÚSP ČSAV 1972, str. 52

cizincům).

Ve Vídeňské úmluvě se však s pojmem „výsada“ nesetkáme “...používání pojmu „výsad a imunit“ je žádoucí z hlediska terminologického, nikoli pokud jde o jiný právní význam v rámci téže mezinárodní smlouvy. Výsadami a imunitami bude zde rozuměn **souhrn zvláštních práv a výhod.**“

Vídeňská úmluva se samotným diplomatickým výsadám a imunitám věnuje v **28 článcích** a lze ji v tomto směru rozdělit na tři následující kategorie.

Do **1. kategorie** řadíme **články 20 – 28**. Tyto články se věnují hlavně **diplomatickým výsadám a imunitám a výhodám**, které jsou misi poskytovány např.: používání vlajky a státního znak, nedotknutelnost místností mise, jejich bezpečnostní ochrana atd.

2. kategorie obsahuje **články 28 - 39**. Zde jsou upraveny diplomatické výsady a imunity **osobního charakteru**, které jsou poskytovány diplomatickým zástupcům, členům jejich rodin, členům administrativního personálu atd. Jedná se např. o: nedotknutelnost diplomatického zástupce, jeho soukromí, obydlí, korespondence, vynětí z trestní jurisdikce apod.

3. kategorii tvoří **články 40 - 47**, které upravují **právní otázky**, např.: zahájení a ukončení diplomatických výsad a imunit, případ přerušení diplomatických styků, ochranu zájmů třetího státu a jeho příslušníků atd.

Význam kodifikace Vídeňské úmluvy je značný, došlo k upřesnění zásad, ale také k zakotvení nových zásad a tím pádem k pokrokovému vývoji v oblasti mezinárodního práva.

5.2 Obecné povinnosti přijímajícího státu vůči diplomatické misi

Hlavním úkolem přijímajícího státu je všemožné usnadnění výkonu funkce diplomatické mise. Dodržování této zásady je důležité nejen pro misi samou, ale je také v zájmu přijímajícího státu, což je velice důležité pro rozvoj diplomatických styků a s tím souvisejícím mírovým soužitím.

Např. **čl. 21** úmluvy upravuje:

1. *"Přijímající stát buď usnadní vysílajícímu státu získání místností potřebných pro misi na svém území, v souladu se svými zákony, anebo mu pomůže opatřit umístění mise jiným způsobem."* (prodej, pronájem, umožnění vlastní výstavby budovy)

2. *"Rovněž pomůže misím, v případě nutnosti, opatřit vhodné ubytování pro jejich členy."*

Čl. 26 úmluvy stanoví: *"S výhradou zákonů a nařízení týkajících se oblastí, do nichž je přístup zakázán nebo upraven z důvodů státní bezpečnosti, zajistí přijímající stát všem členům mise svobodu pobytu a cestování na svém území."*

Zde se promítá jednak právo členů mise na svobodu pohybu a cestování, takovým způsobem, aby mohla vykonávat svoje funkce, tj. hledisko mezinárodněprávní a na druhé straně právo přijímajícího státu prohlásit určité oblasti svého území za uzavřené pro členy cizích diplomatických misí, tedy hledisko bezpečnosti dotyčného státu.

Státy tedy ve svých vnitrostátních normách mají respektovat existenci této mezinárodní normy a mise musejí přihlídnout k uznaným právům přijímajícího státu.

5.3 Diplomatické výsady a imunity diplomatických zástupců

Do okruhu diplomatických zástupců, kteří mají oprávnění požívat diplomatických výsad a imunit, řadíme, jak již bylo výše zmíněno, subjekty, které jsou součástí

zahraničních nebo domácích orgánů pro zahraniční styk.

Dle čl. 37 Vídeňské úmluvy požívají diplomatických výsad a imunit 4 kategorie osob:

- 1) **„Diplomatické zástupci**, tj. vedoucí mise a všichni diplomatické pracovníci (tj. radové, tajemníci, atašé, odborní atašé a diplomatické pracovníci jiného označení) a členové jejich rodin, kteří požívají stejného režimu;
- 2) **Administrativní a technický personál** (sem budou patřit všichni členové mise, kteří nemají diplomatickou hodnost a které také vzhledem k jejich funkcím nelze považovat za příslušníky třetí kategorie – tedy odborní referenti, vedoucí kanceláří a spisoven, překladatelé, šifréři, písařky, sekretářky a stenotypistky, jiní administrativní pracovníci, např. účetní, archiváři, informátoři, [např. ve vízových odděleních], dále telefonistky a jiní pracovníci spojovací služby, řidiči apod.) spolu se členy svých rodin;
- 3) **Pomocný personál** (např. vrátní, domovníci, topiči, uklízečky, strážníci a domácí personál členů mise, pokud jde o zaměstnance vysílajícího státu);
- 4) **Osoby v soukromých službách členů mise** (např. vychovatelka, kuchařka, zahradník apod.), které jsou zaměstnanci člena mise a jejich povinnosti nemají formu dočasné jednorázové výpomoci.

Nejasná otázka týkající se rozsahu výsad a imunit, které náleží výše uvedenému okruhu osob, a která byla v diplomatickém styku státy rozličně praktikována, byla vyřešena kodifikací Vídeňské úmluvy a vyjádřením Komise OSN pro mezinárodní právo, která konstatovala při předložení návrhu Vídeňské úmluvy:

„Poskytování stejných výsad a imunit, kterých požívají vedoucí misí, i ostatním členům jejich diplomatického personálu je obecnou praxí a bezesporným pravidlem mezinárodního práva“

Výše uvedené konstatování vychází z převzatého práva obyčejového a je dále upraveno v **čl. 8 Vídeňské úmluvy**, kde je uvedeno:

„odst. 1) Členové diplomatického personálu mise mají být zásadně příslušníky vysílajícího státu.

odst. 2) Příslušníci přijímacího státu smějí být pouze s jeho svolením jmenováni členy diplomatického personálu mise; souhlas může být kdykoli zrušen

odst. 3) Přijímací stát si může vyhradit stejné právo vzhledem k příslušníkům třetího,

kteří nejsou zároveň příslušníky vysílajícího státu“

Z výše uvedeného článku tedy vyplývá, že vysílací stát si nemůže bez svolení přijímacího státu zvolit – ustanovit svoje diplomatické zástupce, kteří jsou příslušníky jiného státu nežli vysílajícího. V případě souhlasu přijímacího státu s působením svého občana v diplomatické misi cizího státu na svém území je tento stát povinný zajistit svému občanu nerušený výkon funkce, což může vést ke střetu zájmů mezi občanem a státem z různých důvodů, např. v placení daní a různých poplatků ve státě, kde je daný subjekt občanem. Na uvedený střet zájmů je ve Vídeňské úmluvě pamatováno v čl. 38, kde je uvedeno:

„odst. 1) Pokud neposkytuje přijímací stát dodatečné výsady a imunity, těší se diplomat, jenž je příslušníkem tohoto státu nebo je v tomto státě nastálo usazený, imunitě vůči pravomoci soudu a nedotknutelnosti pouze vzhledem k jednáním souvisejícím s jeho služební činností

odst. 2) Jiným členům personálu mise a soukromým domácím zaměstnancům, kteří jsou příslušníky přijímacího státu nebo jsou v tomto státě natrvalo usazeni, přísluší výsady a imunity jenom v rozsahu, jenž připouští přijímací stát. Přijímací stát smí tedy vykonávat svou výsostnou moc nad těmito osobami jen tak, aby nezákonně nebránil misi při plnění jejich úkolů“

Článek tedy stanovuje, že imunita je takovému členovi diplomatické mise poskytnuta pouze v souvislosti s výkonem jeho funkce, neboli pracovní činností v rámci mise, a nebude se vztahovat na případy, které nejsou v přímé souvislosti s výkonem této funkce. V této otázce se může vyskytnout určitá nejasnost, která bude spočívat v oddělení, jaká činnost diplomata je ještě plnění funkce, dotýkající se činnosti diplomatické mise, a jaká činnost již s plnění úkolů mise nesouvisí, a tedy pod kterou činnost nebudeme subsumovat diplomatickou ochranu.

Výsady a imunity členů diplomatické mise začínají „...od okamžiku, kdy ve své funkci člena diplomatické mise překročil hranice přijímacího státu nebo je-li již na území, tedy od té chvíle, kdy bylo jmenování takové osoby notifikováno ministerstvu zahraničních věcí nebo jinému příslušnému orgánu přijímacího státu.

Obdobně skončí požívání výsad a imunit okamžikem, kdy osoba, která takových výsad a imunit požívala, opustí nebo má opustit přijímací stát v souvislosti s

ukončením svého posláni. Byl-li diplomat prohlášen za **personu non grata** nebo člen administrativního nebo technického personálu za nepřijatelného a nedodržel-li lhůtu, která mu byla stanovena k opuštění území přijímajícího státu, může přijímající stát ukončit po uplynutí této lhůty poskytování výsad a imunit, jestliže člen mise po skončení svého posláni u mise nepřiměřeně odkládá odjezd z přijímajícího státu. Nehodlá-li taková osoba po ukončení své funkce u mise vůbec opustit území přijímajícího státu, končí její výhody a imunity okamžikem, kdy odstoupí nebo je odvolána ze své funkce.

Jak bylo uvedeno výše, diplomatické výsady a imunity končí ukončením mise, případně opuštěním území přijímajícího státu. V této souvislosti je dána potřebná doba k opuštění území přijímajícího státu diplomatickému pracovníku, nezbytná k uspořádání svých záležitostí, obvykle činí 5-6 měsíců.

K dalším okolnostem ukončení mise může být válečný nebo jiný konflikt v přijímajícím státě nebo jiná nepředvídatelná okolnost.

Při úmrtí člena mise přísluší členům jeho rodiny dosavadní výsady a imunity až do doby jejich odjezdu z přijímajícího státu tak, aby měli možnost v rozumné lhůtě uspořádat záležitosti pohřbu a odjezdu.

Výsady a imunity v diplomatickém styku, které náležejí diplomatickým zástupcům, dělíme do následujících okruhů:

- Osobní nedotknutelnost
- Vynětí z jurisdikce přijímajícího státu
- Daňové osvobození diplomatického zástupce
- Vynětí ze sociálního zabezpečení a z osobních a veřejných služeb a povinností
- Vynětí z celních povinností
- Právo užívání vlajky a výsostných znaků
- Nedotknutelnost osoby, jejího obydlí, mise a dokumentů
- Svoboda spojení

5.3.1 Osobní nedotknutelnost

Povinnost respektovat a zajistit respektování osoby diplomatického zástupce - zásada osobní nedotknutelnosti, je jednou z nejdůležitějších zásad. Respektování této zásady je základem diplomatické činnosti v cizině a je také předpokladem pro plnění všech funkcí diplomatické mise. Osobní nedotknutelnost lze rozdělit do dvou kategorií.

První kategorie nedotknutelnosti tvoří „**fyzickou**“ nedotknutelnost spočívající v **zákazu jeho omezení** formou zadržení, zatčení, vazbě nebo jiné formě omezující jeho volný pohyb. Uvedená nedotknutelnost je pouze při pobytu na území cizího státu.

Výjimkou z tohoto institutu je pouze skutečnost, že diplomat se bezprostředně dopouští přípravy nebo bezprostředně dopustil samotného protiprávního jednání a příslušným orgánem daného státu je diplomatovi v další protiprávní činnosti zabráněno do chvíle, kdy je zjištěna jeho totožnost, případně ověřena diplomatická imunita. Po zabránění v protiprávním jednání musí být bez prodlení propuštěn. Po protiprávním jednání následuje předání věci, společně se stížností vládě vysílajícího státu. V závažných případech je ze strany přijímajícího státu vydáno prohlášení „*persona non grata*“, tedy nežádoucí osoba. V případě, že se jedná o jiného člena diplomatické mise, jako je například technický nebo administrativní personál, přijímající stát může takovou osobu prohlásit za nepřijatelnou.

Čl. 29 Vídeňské úmluvy stanoví: "*Osoba diplomatického zástupce je nedotknutelná. Diplomatický zástupce nesmí být žádným způsobem zatčen nebo zadržen. Přijímající stát s ním bude jednat s náležitou úctou a učiní všechna vhodná opatření, aby zabránil každému útoku proti jeho osobě, svobodě nebo důstojnosti.*"

Násilné akty proti diplomatickému zástupci jsou zakázány a vyloučen je i jakýkoliv donucovací akt ze strany orgánu přijímajícího státu. Tato povinnost představuje ochranu před protiprávními činy.

Stát musí činit preventivní opatření, k předcházení takových útoků. Jedná se o opatření nejen faktická, např. policejní ochrana, ale i právní, tzn., že stát vydá v rámci svého zákonodárství normy, které budou postihovat protiprávní činy vůči diplomatickým zástupcům. Osoba diplomatického zástupce požívá v přijímajícím státě

větší a vyšší ochranu, než je poskytnuta samotnému občanu přijímajícího státu či cizinci, který se nachází na daném území a nemá diplomatickou hodnost.

Do **druhé kategorie** můžeme zařadit nedotknutelnost vztahující se k **důstojnosti** a **úctě diplomatického zástupce** při pobytu na území cizího státu, včetně případného psychického nátlaku. Právo při účasti na oficiálních slavnostech a dalších státních událostech, které spadají do protokolárních práv řídicích se zvyklostmi jak vysílajícího tak přijímajícího státu. Do této kategorie vyjma jiného můžeme zařadit i právo diplomatického zástupce vyznávat zvyklosti své země nebo vyznávání svého náboženství ve státě pobytu. Tyto zvyklosti však nesmí být v příkrém rozporu s právem přijímajícího státu.

Musí ovšem respektovat čl. 41 Vídeňské úmluvy, který diplomatickému zástupci stanoví **respektování zákonů** a nařízení daného přijímajícího státu a také **nevměšování se do jeho vnitřních záležitostí**.

Nedotknutelnost diplomatického zástupce **není zcela absolutní**.

Mezi výjimky z osobní nedotknutelnosti, podle mezinárodního práva patří:

- 1) Právo sebeobrany či krajní nouze jiné osoby nebo orgánu státu při odrážení protiprávního útoku diplomatického zástupce. Sebeobrana nebo krajní nouze musí odpovídat požadavkům trestního práva, hlavně se jedná o přiměřenost útoku. Sám diplomatický zástupce není oprávněn sám zjednávat nápravu, pokud byl dotčen na svých právech. Jeho povinností je obrátit se na vládu přijímajícího státu či na vládu vlastní a té ponechat na rozhodnutí, jaké kroky budou v dané věci dále podniknuty.
- 2) V případě konspirace a nepřátelské činnosti vůči bezpečnosti přijímajícího státu, kterou lze znemožnit omezením svobody pohybu diplomatického zástupce. Při zjištění nepřátelské činnosti vůči přijímajícímu státu je většinou diplomatický zástupce označen za personu non grata a požádán o vycestování z daného státu v určité lhůtě. Pokud je osoba dopadena při této činnosti, je zadržena ke zjištění totožnosti, je jí zamezeno v pokračování trestné činnosti a následně je vypovězena

z přijímajícího státu.

- 3) Pokud se diplomatický zástupce sám vystaví nebezpečí či riziku, např. navštěvuje nebezpečná místa z vlastní vůle a o těchto místech ví, že jsou nebezpečná, pak je přijímající stát vyňat z útoků vůči diplomatickému zástupci. Čl. 29 Úmluvy přijímajícímu státu přímo ukládá pouze "učinění všech vhodných opatření" k zabránění útoků na diplomatického zástupce.

5.3.2 Vynětí z jurisdikce přijímajícího státu

Vynětí z místní jurisdikce představuje jednu z nejdůležitějších výsad. Tato výsada má chránit diplomatického zástupce před zákonnými, ale i nezákonnými akty ze strany přijímajícího státu. Přijímající stát tedy nemá právo použít proti diplomatickému zástupci jakákoliv donucovací opatření.

Jurisdikční **imunita je podmíněna akreditací** daného diplomata v cizím státě. Vídeňskou úmluvou je uvedená imunita poskytována i na pouhý průjezd diplomata a jeho rodinných příslušníků.

Imunita je poskytnuta pouze za účelem průjezdu k nástupu do státu, kde je diplomat akreditován, nebo při návratu do domovské země. Průjezd je v daných případech podmíněn příslušným vízem v případě, že průjezdní stát tato víza požaduje. Užití diplomatických výsad a imunit při průjezdu nesmí být k jiným, např. protiprávním účelům.

Počátek jurisdikční imunity začíná vstupem diplomata na území přijímajícího státu, který musí být předem oznámen, a v případě pobytu diplomata okamžikem notifikování jeho jmenování. Počátek a ukončení bylo podrobněji vysvětleno výše.

Vynětí z jurisdikce přijímajícího státu neznamenaá vynětí z jurisdikce státu vysílajícího.

Diplomatický zástupce je vyňat z trestní, civilní a správní jurisdikce přijímajícího

státu, není povinen vypovídat jako svědek a nepodléhá exekučním opatřením.

Oproti tomu v civilním právu není imunita bezvýjimečná. Vídeňská úmluva v čl. 31 stanoví, že v následujících případech imunita diplomatického zástupce neplatí:

1. Diplomatický zástupce je vyňat z trestní jurisdikce přijímajícího státu. Je rovněž vyňat z jeho jurisdikce civilní a správní, s výjimkou případů, že jde:
 - a) o žalobu věcnou týkající se soukromé nemovitosti na území přijímajícího státu, ledaže ji vlastní v zastoupení vysílajícího státu pro účely mise;
 - b) o žalobu týkající se dědictví, v němž je diplomatický zástupce vykonavatelem poslední vůle, správcem dědictví, dědicem nebo odkazovníkem jako soukromá osoba a nikoliv jako zmocněnec vysílajícího státu;
 - c) o žalobu týkající se jakéhokoliv svobodného povolání nebo obchodní činnosti, jež diplomatický zástupce vykonává v přijímajícím státě vedle svých úředních funkcí.
2. Diplomatický zástupce není povinen vypovídat jako svědek.
3. Diplomatický zástupce nepodléhá exekučním opatřením, vyjma v případech uvedených pod písmeny a), b) a c) odstavce 1 tohoto článku jestliže exekuce může být provedena, aniž by byla porušena nedotknutelnost jeho osoby nebo jeho obydlí.

Vídeňská úmluva, **čl. 42 zakazuje diplomatickému zástupce provozování jakékoliv obchodní činnosti nebo vykonávání zaměstnání z výdělečných důvodů v přijímajícím státě.** Taková činnost je **neslučitelná** s postavením diplomatického zástupce a přijímající stát má právo takovou osobu označit jako **persona non grata**.

Přijímající stát nemá právo postavit diplomatického zástupce před trestní soud, za doby trvání jeho imunity.

Vynětí diplomatického zástupce z jurisdikce přijímajícího státu neznamena jeho vynětí z jurisdikce státu vysílajícího. Záleží tedy na vysílajícím státě, resp. jeho právním řádu, zda bude diplomatického zástupce stíhat za trestné činy v přijímajícím či třetím státě.

V případě **brutálních trestných činů, činů spáchaných zavrženíhodným způsobem či trestným činům proti bezpečnosti přijímajícího státu** má přijímající stát možnost:

- 1) požádat vysílající stát, aby se zřekl imunity diplomatického zástupce
- 2) prohlásit diplomatického zástupce za persona non grata
- 3) trvat na odjezdu ze země
- 4) žádat vysílající stát o stíhání pachatele u obecných trestných činů

Vysílající stát má podle čl. 32 Úmluvy tyto možnosti:

- 1) Vysílající stát se může zřici vynětí z jurisdikce diplomatických zástupců a osob požívajících imunity podle článku 37
- 2) Zřeknutí musí být vždy učiněno výslovně

V případě zahájení řízení diplomatickým zástupcem nebo osobou požívající imunity podle článku 37, nemůže se dovolávat vynětí z jurisdikce, pokud jde o vstředné pohledávky přímo souvisící s hlavní žalobou.

O zřeknutí se vynětí z jurisdikce ve věcech civilních nebo administrativních se nemá za to, že zahrnuje zřeknutí imunity co do exekučního výkonu rozsudku, pro nějž je nutné zvláštní zřeknutí se.

Státní orgány jsou povinny, ex officio, přihlížet k imunitě diplomatického zástupce a nemají čekat na to, až sám diplomatický zástupce tuto imunitu uplatní.

Diplomatický zástupce také není povinen vypovídat jako svědek, je tedy osvobozen od svědecké povinnosti, nemůže být požádán o svědeckou výpověď, nemůže k ní být ani nucen.

Pokud se ovšem rozhodne ze své vlastní vůle vypovídat, Vídeňská úmluva takové jednání nezakazuje, jelikož se jedná o projev ochoty či iniciativy ze strany diplomatického zástupce.

Soudní imunita v čl. 31 Vídeňské úmluvy velmi blízce souvisí s nedotknutelností osobní, o které bylo již pojednáno.

5.3.2.1 Zřeknutí se imunity

Kromě výše uvedených výjimek může soud či administrativní orgán přijímajícího státu zahájit řízení proti osobě, která požívá imunitu a to pouze v případě, že dojde ke zřeknutí se této imunity.

Účel diplomatických výsad a imunit je především v maximální ochraně nerušeného výkonu funkce diplomatického zástupce, tudíž zde povinnost ke zřeknutí se imunity neexistuje, ale i tak k němu dochází.

Jedná se hlavně o případy, kdy je důležité zamezit zhoršení vztahů mezi danými státy, ale i v případech, kdy spáchaný čin vyvolal veřejné pobouření.

Právo na zřeknutí se imunity náleží vysílajícímu státu, nenáleží samotnému diplomatickému zástupci.

čl. 32 Úmluvy stanoví:

"Vysílající stát se může zříci vynětí z jurisdikce..."

odst. 4 preambule Úmluvy:

".... že účelem takových výsad a imunit není prospěch jednotlivce, nýbrž zajištění účinného výkonu funkcí diplomatických misí představujících státy..."

Z tohoto tedy vyplývá, že imunita nepřísluší samotnému diplomatickému zástupci, ale vysílajícímu státu, tudíž ten může nejlépe posoudit, jaký zájem v dané chvíli převažuje a v této otázce také rozhodnout.

Pokud se jedná o orgán, který tento akt provádí je praxe rozdílná. V některých státech je to vláda, v jiných ministerstvo zahraničních věcí. Úmluva tuto otázku neřeší, ponechává rozhodnutí na každém státu.

Vysílajícím státům bylo doporučeno, aby se zřekly imunity členů diplomatické mise, pokud jde o civilní nároky osob v přijímajícím státě, pokud nedojde ke ztížení funkcí

mise nebo pokud nedojde ke zřeknutí se imunity, vyvinuly co nejlepší snahu k dosažení spravedlivého vyrovnání nároků.

Právní povinnost zřeknutí se imunity neexistuje, ovšem je zde určitý morální závazek států navzájem.

5.3.3 Daňové osvobození diplomatického zástupce

Daňové osvobození je uvedeno v čl. 34 Vídeňské úmluvy a lze rozdělit do tří kategorií:

- „Výjimky, související se soukromými záležitostmi diplomatického zástupce, které nemají nic společného s plněním jeho funkce a reprezentativním posláním;
- Výjimky, kdy je většinou nemožné oddělit daně a dávky od cen zboží a služeb;
- Výjimky u úplat za skutečně prokázané služby;“

Výše uvedené členění odpovídá čl. 34 Vídeňské úmluvy, kde je uvedeno, že diplomatictí zástupci nejsou vyňati z placení těchto daní:

- a) Nepřímých daní, které jsou obsaženy v cenách zboží nebo poskytovaných služeb;
- b) Poplatků a daní, které se vztahují na nemovitosti v soukromém vlastnictví diplomatů a nacházející se na výsostném území přijímajícího státu, vyjma případu, že nemovitost je využívána pro účely mise;
- c) Daní, které se vztahují k dědictví a které jsou vybírány přijímajícím státem, vyjma případů, na které se vztahuje ustanovení čl. 39 odst. 4, který se vztahuje na majetek zemřelého člena mise včetně jeho rodinných příslušníků;
- d) Poplatky a daně, které pochází ze soukromých příjmů, jejichž zdroje jsou v přijímacím státě včetně daní z majetku z uloženého kapitálu v podnicích, které jsou v státě pobytu;
- e) Dále poplatky, které jsou formou zápisných, dosvědčujících, soudních, hypotéčních, kolkových a ověřujících, které se vztahují k nemovitému majetku vyjma čl. 23, které se týkají prostorů, místností a objektů diplomatické mise, vyjma úhrad za

určité služby.

Službou se zde rozumí platby za spotřebované energie jako je plyn, elektrika nebo vodné – stočné atd.

5.3.4 Vynětí ze sociálního zabezpečení a z osobních a veřejných služeb a povinností

Toto vynětí souvisí se sociálním zabezpečením jednotlivce v případě nepředvídatelné situace v životě, např.: nemoc, odchod do důchodu, invalidní postižení, ztráta zaměstnání, případně jiná nenadálá událost v průběhu života jednotlivce i rodiny, jako je úmrtí manžela, manželky a s tím spojená například určitá pravidelná výplata náhrad.

Sociální zabezpečení v případě vzniku uvedené nepředvídatelné události je formou určitých odvodů sociálních dávek státu, které jsou v průběhu života hrazeny samotným subjektem, zaměstnavatelem nebo státem (např. u dětí, nezaměstnaných atd.). Uvedené dávky na sociální zabezpečení jsou u zaměstnanců mise, kteří jsou příslušníky vysílajícího státu, hrazeny tímto státním útvarem v zemi, odkud jsou vysláni, včetně rodinných příslušníků, viz čl. 37 Vídeňské úmluvy.

Výjimku z osvobození od placení sociálních dávek je pouze skutečnost, že člen služební mise není výlučným zaměstnancem diplomatické mise, mění v zemi přijetí zaměstnavatele, není trvale usídleným obyvatelem v zemi přijetí a nemá sociální pojištění ve vysílajícím státě nebo jiném státě. Na tyto případy se vztahuje čl. 33 odst. 3 Vídeňské úmluvy a povinnost diplomatického zástupce dbát předpisů o sociálním zabezpečení ve státě přijetí a případném oprávnění přijímajícího státu po takové osobě v jejím zájmu takové „pojištění“ vymáhat.

V otázce sociálního zabezpečení ve státě přijetí je pro diplomatický personál a rodinné příslušníky i výjimka z imunity v sociálním zabezpečení dobrovolnou účastí na systému sociálního zabezpečení ve státě přijetí, viz čl. 33 odst. 4 Vídeňské úmluvy.

V oblasti **vynětí z osobních a veřejných služeb** je v čl. 35 Vídeňské úmluvy osvobození diplomatických zástupců od pracovních povinností vztahujících se na běžné občany země, případně jiné osoby, v případech stavu nouze, například při přírodních katastrofách, povodních či požárech, případně válečného konfliktu. Jedná se o osvobození diplomatických zástupců od poskytování materiálních, finančních nebo jiných prostředků k odvrácení nebo odstranění následků, které by omezovalo svobodu samotné diplomatické mise.

Diplomatický zástupce je dále **vyňat z vojenských povinností**, které by se jinak vztahovaly na jeho osobu jako občana působícího ve státě přijetí.

Výjimkou z těchto výsad a imunit je dobrovolnost v poskytnutí určité osobní nebo věcné, materiální pomoci v případě katastrofického nebo tíšňového stavu v přijímajícím státě ze strany diplomatické mise.

5.3.5 Vynětí z celních povinností

Celními povinnostmi se rozumí osvobození členů diplomatické mise od placení veškerých finančních poplatků formou cel, daní nebo jiných dávek, kterými jsou zatíženy určité druhy zboží (komodit) při jejich dovozu, vývozu nebo převozu do země působení diplomatické mise.

Tuto problematiku upravuje **čl. 36 odst. 1** Vídeňské úmluvy :

V souladu se zákony a předpisy, jež může vydat, přijímající stát dovolí dovést a poskytne vynětí ze všech celních dávek, daní a souvisejících s tím poplatků, jiných než poplatků za skladování, odvoz a podobné služby:

- a) u předmětů určených pro úřední potřebu mise;
- b) u předmětů určených k osobní potřebě diplomatického zástupce nebo členů jeho rodiny tvořících součást jeho domácnosti, čítajíc v to věci určené pro jeho zařízení.

Výraz "předměty určené pro osobní potřebu" má několik důvodů. Věci, které

nejsou určeny k "osobní" potřebě podléhají clo, bezcelní dovoz je i omezen množstvím pro "osobní" potřebu.

Výjimkou v osvobození od těchto poplatků jsou pouze náklady spočívající v poplatcích za přepravu zásilek a případné uskladnění na celnicích.³⁷ Další výjimkou z osvobození od cla nebo poplatků, případně v množství nebo druhu dovážených věcí, je v oprávnění přijímající země omezit takový dovoz zboží (předmětů) dle platných zákonů a předpisů dané země. Uvedené oprávnění vychází z čl. 36 Vídeňské úmluvy. Takové omezení musí vycházet z legislativní úpravy daného státu a je určeno k zabránění vývozu nebo dovozu například zdraví poškozujících látek, vzácných kulturních předmětů nebo předmětů ohrožujících bezpečnost státu atd. Dovezené zboží, na které nebylo uvaleno clo, nesmí být dále prodáváno ani jinak šířeno na území přijímajícího státu, pokud není dána výjimka tímto státem.³⁸

Uvedené omezení kodifikované ve Vídeňské úmluvě v dovozu, vývozu zboží vychází z negativních zkušeností, kdy v minulosti bylo širokého rozpětí celních úlev často zneužíváno pro osobní obohacení diplomatických zástupců. Z takového omezení v dovozu jsou vyjmuty věci, na které se v zemi dovozu jinak vztahuje zákaz v jejich výrobě nebo užívání, jako jsou například lihoviny v některých arabských státech. Výjimkou i z této zásady jsou předměty a zboží, které je určeno pro potřebu samotné diplomatické mise, a v tomto případě je jejich bezcelní dovoz do země povolen.

K této věci je nadále potřeba uvést, že osobní zavazadla diplomatických zástupců nepodléhají celní prohlídce, ale při podezření na skutečnost, že v zavazadlech jsou přepravovány věci, které nejsou od cla osvobozené nebo jsou přímo zakázané, jako jsou například omamné a psychotropní látky, jsou takové látky zajištěny, případně vyměřeno clo. Otázkou je vymahatelnost celního poplatku z důvodu správní imunity diplomata. V tomto případě může být uplatněna reciprocita k tíži státu, ze kterého byl diplomatický zástupce vyslán.

³⁷ *DIPLOMATICKÁ PRAXE*. Materiál Ministerstva zahraničních věcí pro diplomaty 1972, VČT 21 Hradec Králové, str. 27

³⁸ DAVID, V.; SLADKÝ, P.; ZBOŘIL, F.: *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. Praha, Leges, 2008, str.181

5.3.6 Právo užívání vlajky a výsostných znaků

Vídeňská konference zakotvila v Úmluvě obecně uznávanou zásadu obyčejového práva, která stanoví: *"Mise a její vedoucí mají právo používat vlajky a státního znaku vysílajícího státu na místnostech mise, včetně rezidence vedoucího mise a na jeho dopravních prostředcích"*.

Nutno říci, že tato zásada byla návrhem československé vlády na X. zasedání Komise pro mezinárodní právo v roce 1958.

V případě dopravních prostředků je stanoveno, že vlajka může být užitá jen v případě, že je dopravován pouze vedoucí mise. Může mít symbolický význam, ale také slavnostní či ochranný v případě nepokojů.

Mise a její vedoucí mohou užívat vlajky a výsostných znaků podle svého uvážení, tzn. pravidelně či pouze při významných událostech.

5.3.7 Nedotknutelnost osoby, jejího obydlí, mise a dokumentů

Nedotknutelnost osoby a místnosti patří mezi nejstarší zásady mezinárodního práva a zároveň je také základem Vídeňské úmluvy. Tato zásada vyplývá nejen ze suverenity, ale také rovnosti všech států, proto je respektování této zásady natolik důležité.

5.3.7.1 Nedotknutelnost místností mise

1. Místnosti mise jsou nedotknutelné. Orgány přijímajícího státu do nich nesmí vstoupit, leda se svolením šéfa mise.

2. Přijímající stát má zvláštní povinnost učinit všechna vhodná opatření k ochraně místností mise před jakýmkoliv vniknutím nebo poškozením a k zabránění jakémukoliv rušení klidu mise nebo újmě na její důstojnosti.

2. Místnosti mise, jejich zařízení a jiný majetek v nich i dopravní prostředky mise nemohou být předmětem prohlídky, rekvizice, zabavení nebo exekuce.

V článku **41 odst. 3** uvedeno, že prostory mise se nesmějí používat způsobem, který je neslučitelný s úkoly mise a které jsou v rozporu s Vídeňskou úmluvou nebo v rozporu s mezinárodním právem.³⁹

Místnosti mise jsou **nedotknutelné bez jakýchkoliv výjimek**. Nikdo nemá právo vstoupit do místností mise k plnění úředního výkonu. Vstoupit mohou za předpokladu souhlasu šéfa mise či jeho zástupce.

Přijímající stát tudíž musí zajistit jednak nedotknutelnost mise ze strany vlastních orgánů a zároveň nedotknutelnost proti porušení ze strany jiných osob. Přijímající stát má ovšem právo být informován, kde se místnosti mise nacházejí.

Pod pojmem "**místnosti mise**" se podle Vídeňské úmluvy čl. 1 písm. i) rozumí budovy nebo části budov a pozemky k nim přilehlé, bez ohledu na vlastnictví, jsou-li používány pro účely mise, včetně rezidence šéfa mise.

Sídlo rezidence šéfa mise i za předpokladu, že je položena mimo vlastní budovu mise. Nedotknutelnost požívá i majetek mise a dopravní prostředky či jiné předměty.

Pokud stát povinnost ochrany neplní, pak nastupuje odpovědnost podle mezinárodního práva. Většinou postačí omluva, náhrada způsobené škody, ale mohou následovat i jiné důsledky. Tato odpovědnost přijímajícího státu nemůže být brána absolutně, ale se zřetelem ke všem okolnostem.

³⁹ POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 4., doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2003, 482 s. ISBN 80-7179-801-0, str. 155

5.3.7.2 Nedotknutelnost bytu diplomatických zástupců

Nedotknutelnost bytu, pod kterým rozumíme určité soukromé prostory diplomatických zástupců, lze zařadit do předchozí ochrany vztahující se na místnosti diplomatické mise. Místnosti obývané diplomatickým vyslancem, kterými mohou být například hotelové pokoje, odloučené bytové jednotky nebo rekreační chaty, které jsou odloučené od hlavních sídel diplomatické mise, požívají stejně nedotknutelnosti a vztahuje se na ně stejná ochrana, jako by se jednalo o místnost samotné diplomatické mise. Bez souhlasu diplomatického vyslance nelze do těchto prostor vstoupit nebo zde vykonávat jiné úkony bez udělení výslovného souhlasu tituláře. Zákaz vstupu se tedy vztahuje na všechny orgány cizího státu.⁴⁰

K nedotknutelnosti obydlí se vztahuje i povinnost přijímacího státu na vhodnou ochranu tohoto obydlí a majetku před případným narušením ze strany jiných osob, kterými mohou být například teroristické útoky nebo politická shromáždění ve formě jak klidných tak násilných protestů atd.. Na obydlí a majetek zde se nacházející se vztahuje také zákaz exekuce, prohlídky a další činnosti, která by mohla narušit klidný výkon funkce diplomatického vyslance.

5.3.7.3 Nedotknutelnost archívů a písemností

Zásada nedotknutelnosti mise v sobě zahrnuje i nedotknutelnost všem "předmětů", tato zásada byla zakotvena v **čl. 24** Vídeňské úmluvy

"Archívy a písemnosti mise jsou nedotknutelné kdykoliv a kdekoliv se nalézají."

Tímto ustanovením je také uznána důvěrnost korespondence či jiných materiálů mise. Archívy a písemnosti mise, jsou starou korespondencí či dokumenty mise, tudíž se většinou nenacházejí v prostorách mise nebo mohou být úplně odděleny či k nim

⁴⁰ *DIPLOMATICKÁ PRAXE*. Materiál Ministerstva zahraničních věcí pro diplomaty 1972, VČT 21, Hradec Králové, str. 24

vůbec nepatří. I za tohoto předpokladu platí zásada nedotknutelnosti.

Tato nedotknutelnost je časově neomezená, např. při ozbrojeném konfliktu mezi oběma zeměmi je povinností přijímajícího státu chránit a respektovat archívy mise. Mohou být svěřeny i státu třetímu do úschovy, ovšem jen tomu, který je pro přijímající stát přijatelný.

"Nedotknutelnost se rozumí nejen zákaz prohlédnutí a čtení archívů a písemností, ale i zákaz jejich zabavení, pořizování kopií, třeba jen dočasné "vzetí do úschovy", a pokud jsou umístěny v místnosti nebo budově, zákaz vstupu do této místnosti či této budovy."⁴¹

Přijímající stát není povinen chránit archívy a dokumenty na jemu neznámých místech, viditelné úřední označení není nezbytnou podmínkou pro poskytnutí ochrany.

5.3.8 Svoboda spojení

Svoboda spojení je také v některých případech označována jako "právo volného styku s vlastní vládou". Tato zásada zajišťuje diplomatické misi právo na svobodný a volný styk s vysílajícím státem a zároveň i právo na to, aby toto spojení mohl udržovat bez jakékoli kontroly. Právo na svobodný styk není jen omezeno na vládu, ale týká se i spojení s jinými státními orgány.

Z tohoto vyplývá zásada, která je zakotvena v čl. 27 Vídeňské úmluvy:

1. *"Přijímající stát povolí a bude chránit svobodné spojení mise ke všem oficiálním účelům. Při spojení s vládou, jakož i s ostatními misemi a konzuláty vysílajícího státu ať jsou kdekoliv, může mise použít všech vhodných sdělovacích prostředků, čítajíc v to diplomatické kurýry a kódované nebo šifrované zprávy. Mise však může zřídit a používat radiostanici pouze se souhlasem přijímajícího státu."*
2. *"Úřední korespondence mise je nedotknutelná. Pod úřední korespondencí se rozumí*

⁴¹ MYSLIL, S., *Diplomatické styky a imunity*. Praha: Nakladatelství Československá akademie věd, 1964. 396s, ISBN 21-061-64, str. 198

veškerá korespondence mající vztah k misi a jejím funkcím.

3. *"Diplomatická pošta nesmí být otevřena ani zadržena."*
4. *"Zásilky představující diplomatickou poštu musí být opatřeny zřetelným vnějším označením, že jde o diplomatickou poštu a mohou obsahovat pouze diplomatické písemnosti nebo předměty určené k úřednímu použití."*
5. *"Diplomatický kurýr, který bude vybaven úředním dokumentem označujícím jeho postavení a počet zásilek představujících diplomatickou poštu, bude chráněn přijímajícím státem při výkonu svých funkcí. Požívá osobní nedotknutelnosti a nesmí být žádným způsobem zatčen ani zadržen."*
6. *"Vysílající stát nebo mise mohou určovat diplomatické kurýry ad hoc. V takových případech bude rovněž použito ustanovení odstavce 5 tohoto článku s tím, že imunity v něm vyjmenované se přestanou aplikovat jakmile takový kurýr odevzdal na místo určení svěřenou mu diplomatickou poštu."*
7. *"Diplomatická pošta může být svěřena kapitánu civilního letadla přistávajícího na dovoleném vstupním letišti. Kapitán bude vybaven úředním dokumentem označujícím počet zásilek představujících diplomatickou poštu, avšak nebude považován za diplomatického kurýra. Mise může poslat jednoho ze svých členů, aby převzal přímo a volně diplomatickou poštu od kapitána letadla."*

Zásada spojení a nedotknutelnosti diplomatické zásilky je ve Vídeňské úmluvě zcela jasně upravena. Můžeme říci, že je jí přikládána stejná váha jako nedotknutelnosti místností mise. Jedná se o zásadu bezvýjimečnou - **absolutní**. V Úmluvě je tato zásada brána nezávisle na obsahu zásilky, čímž je zdůrazněna nutnost jejího respektování.

Osobní nedotknutelnost má i **kurýr**, a to bez ohledu na to, zda právě dopravuje diplomatickou zásilku či nikoliv. Nemůže být zadržán, zatčen či zadržen. Jak přijímající stát, tak státy třetí strany jsou povinné poskytnout kurýrovi ochranu a také se vyvarovat všech zásahů proti jeho osobě. Kurýři jsou vybaveni úředním dokumentem, který

osvědčuje jejich funkci, v žádné z úmluv není stanoveno, že by musel být kurýr vybaven diplomatickým pasem.

Diplomatickému kurýrovi jsou přiznány imunity a výsady pouze z funkčního hlediska, tudíž není zapotřebí, aby kromě výše jmenovaných byly udělovány další. Diplomatický kurýr nemusí být občanem vysílajícího státu, jak je tomu u diplomatických zástupců. Kurýři mohou být jmenováni jak pro stálé potřeby mise, tak příležitostně "ad hoc", v tomto případě jsou diplomatické výsady a imunity poskytovány pouze po dobu dopravy zásilky, poté končí.

Pokud se jedná o **diplomatické zavazadlo**, tak neexistuje žádné pravidlo, které by opravňovalo otevřít a to i v případě, kdy existuje podezření, že tato zásilka obsahuje předměty, jejichž dovoz přijímající stát nedovoluje.

Svobodné spojení mise musí být přijímajícím státem nejen povoleno a trpěno, ale i chráněno. Stát tedy musí učinit veškerá preventivní a represivní opatření, k volnému a bezproblémovému styku diplomatické mise.

5.4 Výsady a imunity vojenských jednotek, lodí a letadel na území cizích států

Vojenské jednotky, které plní v době míru úkoly na územích cizích států na základě příslušných smluv o dočasném pobytu na území cizího státu nebo zřízení vojenských základen na území cizího státu, případně na základě válečného konfliktu okupující cizí území, mají postavení, které je **rovnocenné zahraničnímu orgánu svého státu při pobytu v cizím státě**.

Činnost, kterou provádí vyslané vojenské jednotky, je jak v jejich legálním jednání nebo protiprávním jednání, spočívající například v nedovoleném způsobu boje, přičítána domovskému státu, ze kterého byly vojenské jednotky vyslány. Z uvedeného vyplývá jejich zvláštní postavení.

Vojenské jednotky mají oprávnění v cizím státě užívání znaků a vlajek státu původu, ale i vlajek a znaků mezinárodních organizací, pod jejichž velení spadají (např.: OSN, NATO atd.). Vojáci pozemních vojsk, stejně jako posádky vojenských

letadel a válečných plavidel, jsou vyňaty z jurisdikce ve státě pobytu v době plnění vojenských povinností s tím, že podléhají zákonodárství, tedy zákonům a příslušným vojenským předpisům, země původu. V rámci vzájemných dohod mezi příslušnými státy může být tento postup upraven tím způsobem, že na příslušníka ozbrojeného sboru bude v domovském státě při projednání věci uplatněno zákonodárství státu, ve kterém se dopustil protiprávního jednání. Příslušníci ozbrojených sborů, kteří jsou vyslaní k plnění úkolů k mezinárodním organizacím a jsou v jejich podřízení, vždy podléhají kázeňské pravomoci mezinárodní organizaci. Jejich výsady a imunity jsou dále vymezeny zpravidla příslušnými mezinárodními smlouvami uzavřené státem jejich nasazení a mezinárodní organizací.

V mezinárodním právu jsou výsady a imunity určené válečným lodím a vojenským letadlům kodifikovány například v Úmluvě OSN o mořském právu z roku 1982, která vstoupila v platnost 16. 11. 1994 a její překlad vyšel ve sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 240/2006 Sb.. V této Úmluvě je například v čl. 29 až 32 definována válečná loď, její označení, povinnosti, odpovědnost za škody a imunita, která náleží válečným plavidlům. V čl. 95 a 96 je plné vynětí z jurisdikce jakéhokoliv státu válečného plavidla na volném moři. Paluby vojenských lodí a letadel jsou exteritoriálním územím vysílajícího státu a požívají nedotknutelnosti spočívající v zákazu vstupu a prohlídek ze strany cizího státu i při pobytu v přístavech cizího státu.

Zatímco u válečných lodí a vojenských letadel jsou výsady a imunity kodifikované v mezinárodním právu, u pozemních vojsk při jejich pobytu a vojenské činnosti na základnách v cizí zemi působení jsou tyto výsady a imunity založeny výlučně na smluvním základě.

5.5 Výsady a imunity v mezinárodní organizaci

Mezinárodní organizace mají funkční nezávislost na členských zemích, které jsou součástí těchto organizací, stejně jako nezávislost na státech, které zakládaly mezinárodní organizace. Tato funkční nezávislost je označována jako výsada a imunita, které těmto organizacím náleží.

Výsady a imunity jsou udělovány nejen samotné organizaci, ale i jejich úředníkům. Mezinárodním organizacím je v některých aspektech přiznávána právní subjektivita k jednání v mezinárodních otázkách, které jsou nezbytně nutné pro plnění jejich úkolů. Zpravidla se jedná o oprávnění v otázkách nabývání majetku, ale i v právních.

Příslušné výsady a imunity se opírají o právní dokumenty, které jsou součástí mezinárodních organizací a které jsou dále rozpracovány ve zvláštních úmluvách, které stanovují konkrétní výsady a imunity organizací a jejich pracovníků. Jedná se například o čl. Charty OSN, které jsou dále podrobněji rozpracovány v Úmluvě o výsadách a imunitách OSN, Úmluvě o výsadách a imunitách mezinárodních organizací nebo Všeobecné dohodě o výsadách a imunitách Rady Evropy či sídelních smlouvách, jakou je například Sídelní smlouva mezi Mezinárodní agenturou pro atomovou energii a Rakouskem.

Výsady a imunity se stejně jako u diplomatických misí vztahují na místnosti a budovy organizací, jejich archivy a písemnosti, které se považují za nedotknutelné. Soudní imunita se vztahuje na majetek organizací, jejich pohledávky a fondy. Daňové a celní imunity požívají organizace pouze na věci, které jsou určeny k jejich činnosti.

Nejvyšší pracovníci organizací, tzn. generální tajemníci nebo ředitelé, mají diplomatické výsady a imunity náležející diplomatickým misím. Zaměstnanci organizací užívají diplomatických výsad a imunit pouze v rozsahu plnění jejich pracovních povinností, případně jimi zastávaných funkcí v organizaci. Pracovníci, kteří jsou zařazeni na vyšší pozice v organizaci, mají soudní imunitu pro veškeré jimi vydané úřední dokumenty a jsou omezeni v celní, daňové a správní imunitě. Ze strany států, kde jsou sídla organizací, mají obvykle garantované přístupy i východy z úředních budov mezinárodních organizací jak zástupci členských i nečlenských států, tak jednotliví pozorovatelé a soukromé osoby.

Předsedové hlavních orgánů mezinárodních organizací mají obdobné výsady a imunity jako samotní diplomaté. Ve většině případů jsou však tyto výsady a imunity úředníky mezinárodních organizací užívány pouze pro jejich služební jednání.

Na rozdíl od diplomatů, kteří mají ve svém domovském státě postavení běžného občana, pokud nevystupují jako úřední osoba, mají úředníci mezinárodních organizací širší výhody ve výsadách a imunitách ve svém domovském státě z důvodů zajištění

jejich nezávislosti. Do těchto imunit patří například vynětí se soudní pravomoci svého státu pro jednání, které vykonal při plnění úkolů pro mezinárodní organizaci. Do dalších svobod úředníků mezinárodních organizací patří zaručení svobody pohybu, v případě válečného konfliktu svobodného návratu do domovského státu, vynětí z daňových povinností ve státě sídla mezinárodní organizace.

Postavení členů Parlamentního shromáždění Rady Evropy a poslanců Evropského parlamentu mají stejná právní postavení, jaké mají členové národních parlamentů.

5.6 Výsady a imunity pracovníků stálých misí při mezinárodních organizacích

Pracovníky stálých misí při mezinárodních organizacích řadíme do orgánů státu určené pro zahraniční styky. Jejich výsady a imunity se řídí Vídeňskou úmluvou o zastupování státu ve stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy, sjednanou ve Vídni 14. března 1975⁴².

Stejně jako členové diplomatických misí požívají obdobných výsad a imunit pracovníci stálých misí při mezinárodních organizacích, které vycházejí z Vídeňské úmluvy z roku 1961.

Vedoucí stálé diplomatické mise a pracovníci jsou vyňati z trestní, správní a civilní jurisdikce ve státě pobytu s výjimkou soukromého nemovitého majetku nacházejícího se na území hostitelského státu, žalob týkajících se dědictví, správce dědictví nebo dědictví, ve kterém je soukromou osobou a nevystupuje jménem vysílajícího státu, žalob týkajících se jakéhokoliv svobodného povolání nebo obchodní činnosti vykonávané dotyčnou osobou v hostitelském státě vedle svých úředních funkcí.

Administrativní a technický personál, společně s rodinnými příslušníky stálé diplomatické mise, je vyňat z trestní jurisdikce v hostitelském státě, vyjma případů, které se vztahují na správní a civilní jurisdikci. Na tyto případy se imunita vztahuje pouze v případě, že personál plní služební povinnosti.

⁴² Dokument OSN, ze dne 20.2.2011

<http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/5_1_1975.pdf>

V případě, že se člen stálé mise dopustí závažného jednání, které je v rozporu s právem v hostitelské zemi, je v součinnosti s příslušnou mezinárodní organizací vyzván stát, ze kterého byl člen vyslán, k odvolání daného člena a zabezpečení jeho odjezdu. V těchto případech, kdy členové působení při mezinárodních organizacích se prohlásí za osobu nežádoucí nedá použít z důvodu, že nebyl dán předchozí souhlas hostitelského státu s jeho pobytem na svém území ve formě tzv. agrémentu. Stát, který vyslal stálou misi, se může svým výslovným prohlášením zříci imunity náležející vedoucímu mise nebo jiným členům této mise.

5.7 Výsady a imunity pracovníků zvláštních misí

Jak již bylo výše uvedeno, tyto výsady a imunity vychází z Úmluvy o zvláštních misích, která byla sjednána 8. prosince 1969 v New Yorku a vyšla ve Vyhláše ministra zahraničních č. 40/1987 Sb. o Úmluvě o zvláštních misích. Jedná se o dočasné mise, které plní stát na území druhého státu, a z tohoto titulu vychází i výsady a imunity, které náleží těmto zvláštním misím.

Výsady a imunity, kterými jsou obdařeni členové mise, vychází z diplomatických výsad a imunit uvedených ve Vídeňské úmluvě s některými rozdíly. Jednou z výjimek jsou místnosti mise, které nemají absolutní nedotknutelnost (u nenadálých událostí, jako jsou živelné pohromy, je vstup povolen bez předchozího souhlasu). V těchto situacích se souhlas předpokládá.

Výjimku tvoří i výsady a imunity administrativního personálu. V těchto případech se imunita vztahuje **pouze na výkon pracovních povinností** uvedeného personálu mise. Ostatní služební personál zvláštní mise je vyňat z jurisdikce přijímajícího státu pouze v případech, kdy činnost vykonávanou v rámci jejich povinností ve státě přijetí. Vynětí z prohlídky a celních poplatků u členů zvláštních misí je obdobné jako u členů stálých diplomatických misí a vztahuje se na věci pro úřední potřebu zvláštní mise a věci osobní potřeby zástupce vysílajícího státu a členů jejího diplomatického personálu.

Stejně jako u diplomatických zástupců se může výslovným prohlášením vysílající stát u svých členů zvláštní mise domoci vynětí z jurisdikce ve státě přijetí. V případě

průjezdu pracovníků zvláštních misí třetími zeměmi do země působení platí pro členy mise, obdobně jako u diplomatických misí, pravidlo nedotknutelnosti.

5.8 Postavení delegací v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích

Výsady a imunity delegací vyslaných k mezinárodním organizacím a na mezinárodní konference jsou uvedeny ve *Vídeňské úmluvě o zastupování státu v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy* z 14. března 1975 v člancích 54 až 70.

Zástupci státu vyslaní jako delegace k mezinárodním organizacím, přináleží imunita vůči zadržení, zatčení, zabavení zavazadel a na úkony, které provedli v souvislosti se zastupováním státu. Do ochrany jsou zahrnuty i písemnosti a dokumenty. Rovněž jsou osvobozeni od cel na osobní zavazadla a mají devizové úlevy.

Delegace je dále vyňata z registrace cizinců ve státě pobytu a je osvobozena od poplatků potřebných k povolení vstupu cizinců na území hostitelského státu. Mezinárodní organizace, včetně pořádaných mezinárodních konferencí, jsou dle čl. 53, výše uvedené Úmluvy, v případě potřeby poskytnout pomoc vysílajícímu státu a jeho delegaci včetně jejich členů při zajištění potřebných výsad a imunit.

Na rozdíl od stálých misí **nejsou** delegáti **vyňati ze správní a civilní jurisdikce** ve státě pobytu, což se týká mj. náhrad za způsobenou škodu v souvislosti s řízením a provozem dopravních prostředků, do kterých spadají vozidla, lodě a letadla, které vedoucí nebo členové delegace užívají, případně vlastní. Náhrada škody se jich netýká pouze v případě, že způsobený následek je uhrazen z pojištění příslušného dopravního prostředku.

Výsady a imunity náležející delegacím států na jiných mezinárodních konferencích jsou stejné jako výsady a imunity delegátů zúčastněných na konferencích, které pořádají stálé mezinárodní organizace. Právní režim týkající se těchto konferencí se řídí konkrétními procedurálními pravidly, která byla vytyčena na příslušných konferencích nebo příslušnou mezinárodní organizací.

6. Praktická část

Diplomatické výsady a imunity lze poměrně těžce kvantifikovat a posuzovat z provozně ekonomického hlediska. Důvodem je, že informace vážící se k tomuto tématu podléhají, zpravidla, určitému stupni utajení, tudíž je nelze volně získat ani publikovat. Vzhledem k těmto skutečnostem nelze provést zcela přesnou kvantifikaci nákladu spojených s ochrannou objektů zabezpečených dle čl. 22 Vídeňské úmluvy.

Z tohoto důvodu jsem se rozhodl využít svých dlouholetých praktických zkušeností u Policie České republiky, kde jsem působil na různých útvarech, včetně Odboru ochrany zastupitelských úřadů a určených objektů a zároveň v oblasti komerční bezpečnosti, které se věnuji nyní.

Zpracoval jsem tedy kalkulaci na zajištění bezpečnosti zastupitelského úřadu v České republice z hlediska nedotknutelnosti místnosti mise dle čl. 22, nedotknutelnosti diplomatického zástupce dle čl. 29 a nedotknutelnosti obydlí diplomatického zástupce dle čl. 30 Vídeňské úmluvy.

Vyomezil jsem si za cíl vyčíslit především základní náklady, které jsou dle mého názoru nezbytné pro výkon této specializované činnosti v místě působení a komparativní metodou zhodnotit výhodnost a efektivitu zvolených variant.

6.1 Kalkulace nákladů na zajištění bezpečnosti zastupitelského objektu v České republice

Česká republika povinna, prostřednictvím svých bezpečnostních složek státu, zajistit ochranu diplomatických objektů, tzn. zastupitelských úřadů a rezidencí velvyslanců.

Tuto ochranu v současné chvíli zajišťuje Ochranná služba, resp. Odbor ochrany zastupitelských úřadů a určených objektů⁴³. Ostraha prostřednictvím tohoto Odboru je

⁴³ Působnost a postavení útvaru je v souladu s § 48 a § 49 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, článkem 4 Úmluvy o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců, vyhlášené pod č. 131/1978 Sb., článkem 29 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích, vyhlášené pod č. 157/1964 Sb., usnesením vlády České republiky č. 1604/2008, k zajišťování bezpečnosti chráněných objektů a prostorů, rozkazem policejního prezidenta č. 87/2005, kterým se vydává "Stupnice pro vyhodnocení ohrožení chráněných osob při návštěvách Evropské unie" a kterým se

prováděna pouze u venkovních prostor objektu, vnitřní část budovy je výsostným územím daného státu, tudíž je zde ostraha prováděna pomocí vlastních sil a prostředků, případně i na komerční bázi, tzn. prostřednictvím soukromé bezpečnostní agentury (dále jen „SBS“) (např. Kanadská či Japonská ambasáda, Velvyslanectví Slovenské republiky).⁴⁴

6.1.1 Stanovení fakturační sazby u subjektu PČR

Jak již bylo výše zmíněno, přesné náklady Policie České republiky (dále jen „PČR“) na ostrahu zastupitelských úřadů nelze zcela přesně zjistit.

Z hlediska porovnání nákladů se budeme zabývat zejména **rozbořem nákladů fyzické ostrahy**.

Bezpečnostní technologie, jako je např.:

- uzavřený kamerový bezpečnostní systém
- systém elektrické zabezpečovací signalizace
- elektrická požární signalizace
- kontrolní a přístupové systémy (tzn. systém zabezpečení výjezdu a vjezdu z objektu, detektory kovů apod.)

jsou ve vlastnictví a správě jednotlivých zastupitelských úřadů.

Fyzická ochrana je prováděna prostřednictvím policistů z Odboru ochrany zastupitelských úřadů a určených objektů, kteří jsou dle z.č. 361/2003 Sb., Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostního sboru rozděleni do tarifních platových tříd.

Policisté, z výše uvedeného útvaru, jsou zařazeni do 4. (vrchní asistent) a 5. (inspektor) tarifních platových třídy. Jelikož se výše platu mění dle odsloužené doby, výše osobního příjmu a dalších aspektů, budeme nadále vycházet z aktuálního průměrného hrubého příjmu, který činil v roce 2010 32 840,-Kč⁴⁵. Dle vyjádření ekonomického odboru Ochranné služby PČR je nutné k těmto nákladům připočítat cca 10% na výstroj a výzbroj, dalších cca 10% na výcvik (z výše uvedeného hrubého příjmu).

ukládají úkoly k zabezpečení jejího využívání, závazným pokynem policejního prezidenta č. 179/2008, kterým se vydávají zásady činnosti při zajišťování bezpečnosti chráněných osob,

⁴⁴ Internetové stránky společnosti SECURITAS ČR, s.r.o., ze dne 15.2. 2011
< <http://www.securitas.com/cz/cs-cz/Segmenty/Administrativni-budovy/>>

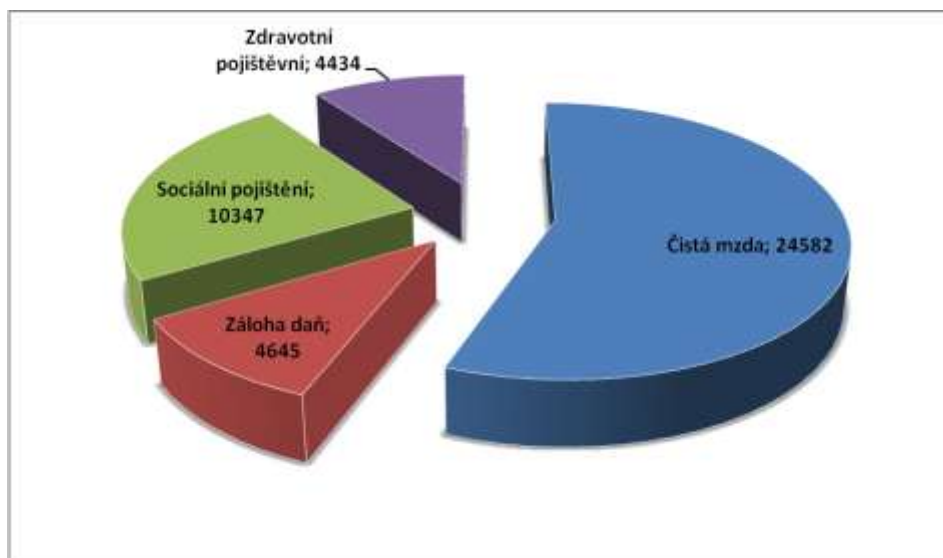
⁴⁵ Internetové stránky Policie České republiky, ze dne 20.2.2011
< <http://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-prumerny-mesicni-plat-policisty.aspx>>

Graf č. 3 Mzdový přehled

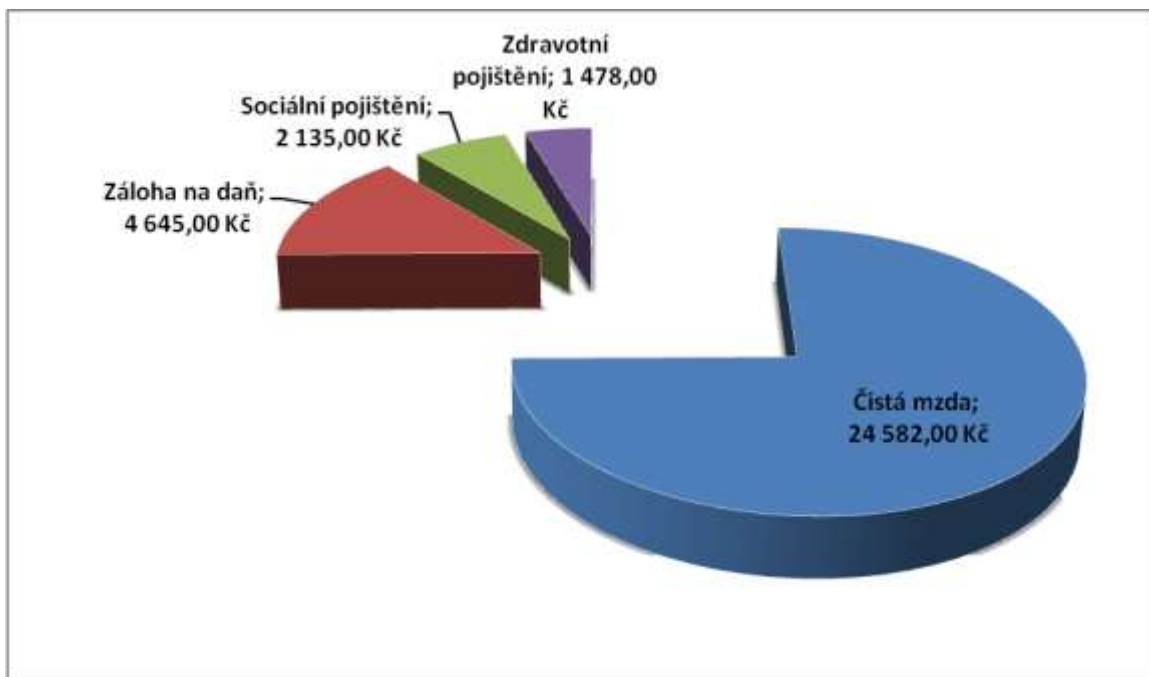
Zdroj: Internetové stránky iDnes, mzdový kalkulátor ze dne 1.4.2011
<http://kalkulacky.idnes.cz/cr_kalkulator-ciste-mzdy-2011.php?mzda=32840%2C00&f_zlava_poplatnik=1&f_invalidita=1&f_ztp=1&f_pripava=1&f_deti=0&f_deti_ztp=0>

Graf č.4 Rozdělení superhrubé mzdy

Zdroj: Internetové stránky iDnes, mzdový kalkulátor ze dne 1.4.2011
<http://kalkulacky.idnes.cz/cr_kalkulator-ciste-mzdy-2011.php?mzda=32840%2C00&f_zlava_poplatnik=1&f_invalidita=1&f_ztp=1&f_pripava=1&f_deti=0&f_deti_ztp=0>

Graf č. 5 Rozdělení hrubé mzdy

Zdroj: Internetové stránky iDnes, mzdový kalkulátor ze dne 1.4.2011

<http://kalkulacky.idnes.cz/cr_kalkulator-ciste-mzdy-2011.php?mzda=32840%2C00&f_zlava_poplatnik=1&f_invalidita=1&f_ztp=1&f_prip_rava=1&f_deti=0&f_deti_ztp=0>

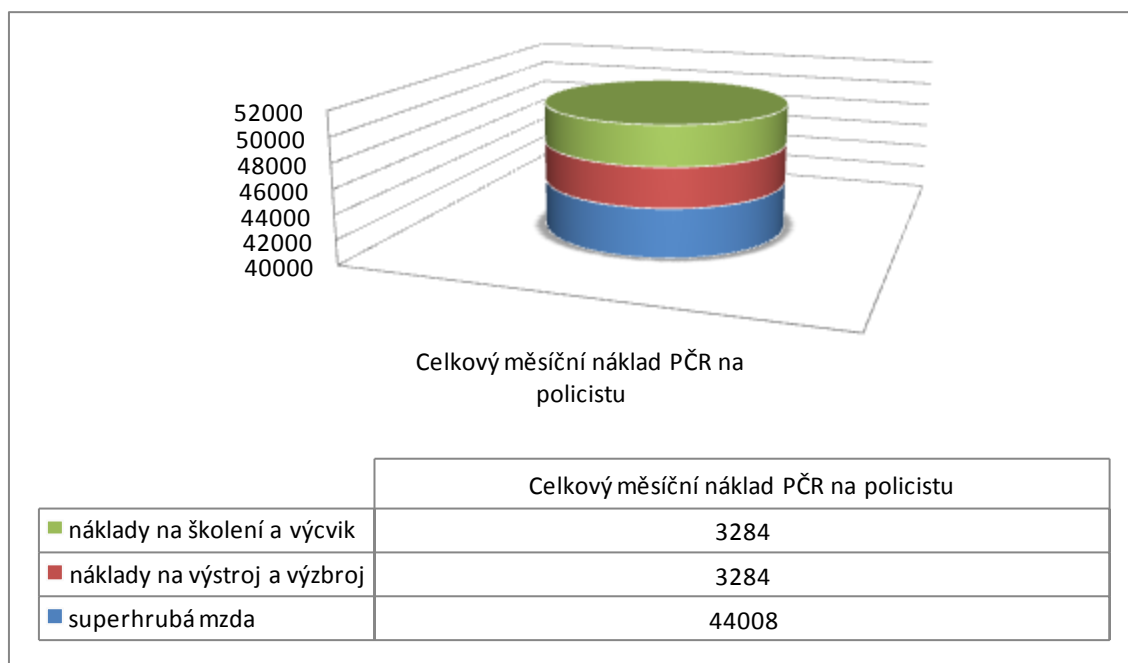
Výpočet fakturační ceny práce policisty (hodinová fakturační sazba)

Vzhledem k tomu, že nelze z veřejných zdrojů získat náklady na hodinu fyzické ostrahy a Ekonomický odbor PČR data tímto způsobem neneviduje, budeme pro účely diplomové práce vycházet z níže uvedeného výpočtu:

Superhrubá mzda (náklady zaměstnavatele) + náklady výcvik + náklady na výzbroj a výstroj (započten provoz vozidel, PHM, zbraně, uniformy aj.) = celkový měsíční náklad na 1 policistu

(v našem příkladu $44\,008 + 3284 + 3284 = 50\,576,-$ Kč)

Graf č. 6 Celkový měsíční náklad PČR na policistu

Zdroj: Ekonomický odbor Ochranné služby

Poznámky: náklady na výstroj a výzbroj, školení a výcvik jsou vypočítány z hrubého příjmu

Pro stanovení hodinové mzdy, ke srovnání s fakturační sazbou soukromého subjektu, je nutno zároveň vypočítat hodinou sazbu.

Celkový měsíční náklad na 1 policistu

----- = hodinová mzda policisty (fakturační sazba)

Fond pracovní doby⁴⁶

50 576

----- = 316 Kč/hod

160

⁴⁶ Internetové stránky Business Center.cz , ze dne 10.2.2011
<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/cast4h1.aspx>>

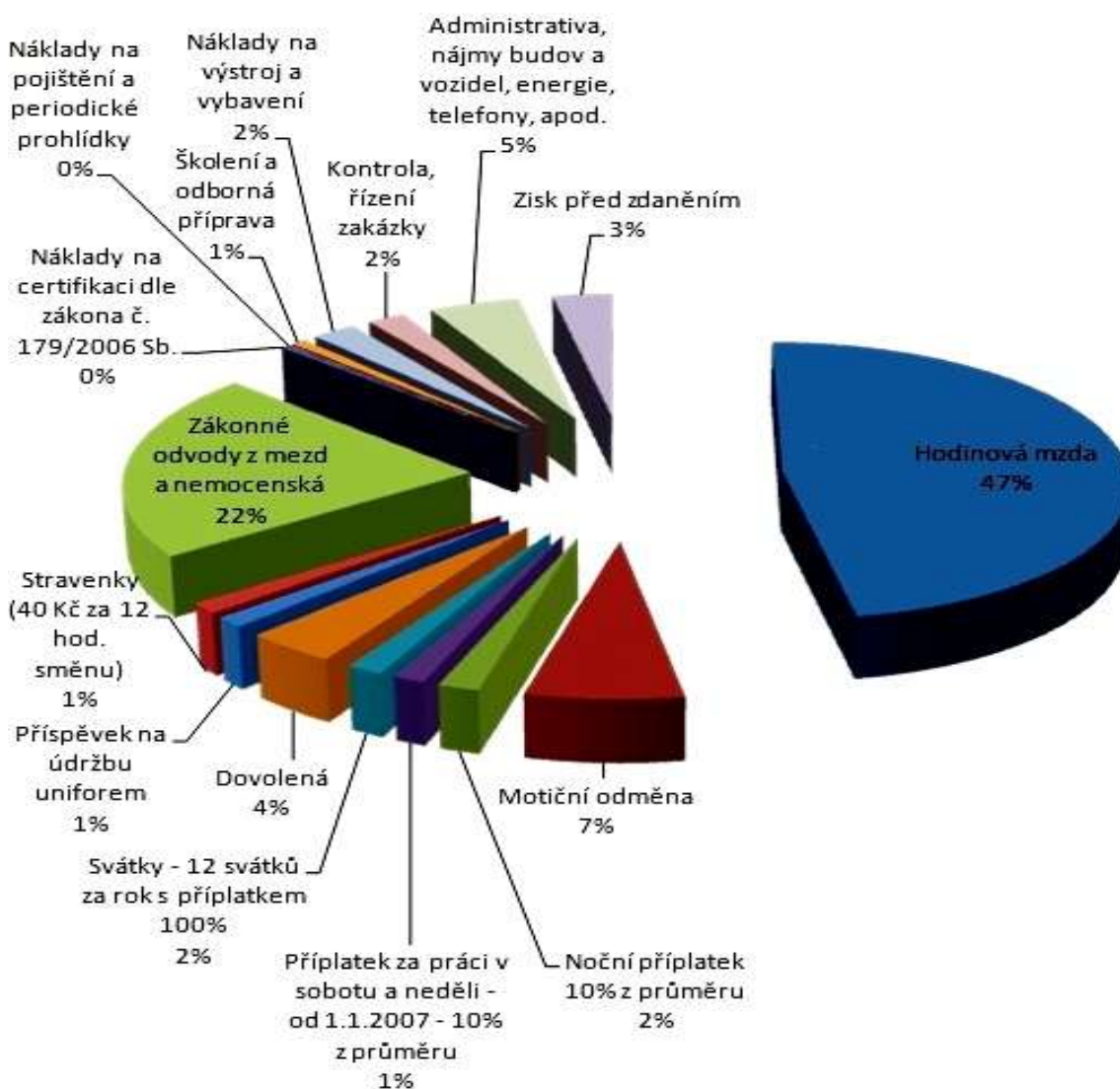
6.1.2 Stanovení fakturační sazby u SBS

SBS provádějí fyzickou ostrahu u různých typů objektů, které jsou rozdílné v nárocích na ostrahu. Při stanovení jednotkové ceny je nutno vycházet ze skutečných podmínek realizace a daného konkurenčního prostředí. Cena obvyklá, se u tohoto typu objektů pohybuje průměrně mezi 130 – 170 Kč/hod. V modelovém příkladu budeme počítat tedy s průměrnou fakturační sazbou 150 Kč/hod.

Tabulka č.1 Stanovení fakturační sazby u soukromého subjektu

Položka	Kč / hod	V %
Hodinová mzda	70,00	46,67%
Motivační odměna	10,00	6,67%
Noční příplatek 10% z průměru	2,59	1,73%
Příplatek za práci v sobotu a neděli - od 1.1.2007 - 10% z průměru	1,97	1,31%
Svátky - 12 svátků za rok s příplatkem 100%	2,27	1,51%
Dovolená	5,75	3,83%
Mzdové náklady daně celkem	92,58	61,72%
Příspěvek na údržbu uniforem	1,88	1,25%
Stravenky (40 Kč za 12 hod. směnu)	1,92	1,28%
Mzdové náklady včetně příplatků na uniformy a stravného	96,37	64,25%
Zákonné odvody z mezd a nemocenská	32,40	21,60%
Osobní náklady celkem	128,77	85,85%
Náklady na certifikaci dle zákona č. 179/2006 Sb.	0,40	0,27%
Náklady na pojištění a periodické prohlídky	0,21	0,14%
Školení a odborná příprava	1,10	0,73%
Náklady na výstroj a vybavení	3,38	2,26%
Kontrola, řízení zakázky	2,87	1,91%
Celkové přímé náklady	138,62	92,41%
Administrativa, nájmy budov a vozidel, energie, telefony, apod.	6,85	4,57%
Zisk před zdaněním	4,53	3,02%
Navrhovaná cena	150,00	100,00%

Graf č.7 Rozdělení fakturační sazby SBS

6.2 Srovnání nákladů na zajištění bezpečnosti zastupitelského objektu v České republice

Modelový příklad :

Zastupitelský úřad diplomatické mise, který požívá výsad nedotknutelnosti místnosti mise dle čl. 22 případně nedotknutelnosti obydlí diplomatického zástupce dle čl. 30 Vídeňské úmluvy.

Standardní objekt zastupitelského úřadu, kde je vykonávána fyzická ostraha v rozsahu 2 příslušníci PČR / pracovníci SBS v rozsahu 24 hodin denně, 7 dní v týdnu, 365 dní v roce.

Výpočet :

**fakturační sazba x počet hodin/rok x počet členů fyzické ostrahy =
náklad na zajištění bezpečnosti zastupitelského objektu**

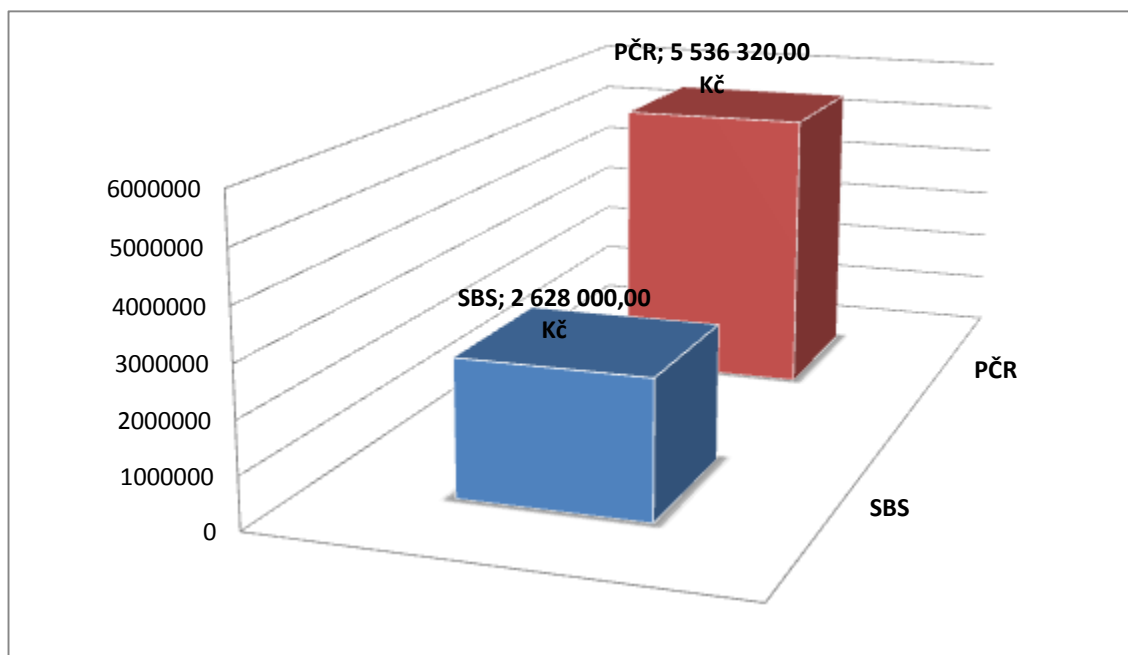
PČR

$$316 \text{ Kč/hod} \times 8760 \text{ hodin} \times 2 = 5\,536\,320,- \text{ Kč}$$

SBS

$$150 \text{ Kč/hod} \times 8760 \text{ hodin} \times 2 = 2\,628\,000,- \text{ Kč}$$

Graf č.8 Náklad na zajištění bezpečnosti zastupitelského úřadu / rok

6.3 Vyhodnocení kalkulace nákladů na zajištění bezpečnosti zastupitelského objektu prostřednictvím PČR a SBS

Danou problematiku lze posuzovat z hlediska ekonomického a kvalitativního. Z výše uvedené analýzy nákladů jasně vyplývá, že zabezpečení ochrany zastupitelských objektů, je výrazně ekonomicky efektivnější při použití subjektu SBS. Dle mého názoru, je tato skutečnost podmíněna konkurenčním prostředím v České republice⁴⁷.

„Česká republika je po dvaceti letech od sametové revoluce jednou z posledních zemí Evropské unie, ve které neplatí legislativní úprava soukromých bezpečnostních služeb. Toto právní vakuum má za následek nejasné vytyčení mantinelů, jaké služby a v jakém rozsahu smějí či nesmějí soukromé bezpečnostní agentury poskytovat.“⁴⁸

Zde je nutné také zdůraznit, že zaměstnanec SBS má stejná práva a povinnosti jako jakýkoliv jiný občan České republiky. Oproti tomu má PČR – Ochranná služba zcela jasný legislativní rámec svého působení.

Působnost a postavení útvaru je v souladu s:

- § 48 a § 49 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,
- článkem 4 Úmluvy o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců, vyhlášené pod č. 131/1978 Sb.,
- článkem 29 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích, vyhlášené pod č. 157/1964 Sb.,
- nařízením vlády č. 468/2008 Sb., o zajišťování bezpečnosti ústavních činitelů České republiky,
- usnesením vlády České republiky č. 1604/2008, k zajišťování bezpečnosti chráněných objektů a prostorů,
- pokynem ministra vnitra č. 15/2005, kterým se ukládají úkoly k zabezpečení ochrany ústavních činitelů České republiky a osob, kterým je ochrana poskytována podle mezinárodních dohod, ve znění PMV č. 2/2009,
- rozkazem policejního prezidenta č. 87/2005, kterým se vydává "Stupnice pro vyhodnocení ohrožení chráněných osob při návštěvách Evropské unie" a kterým se ukládají úkoly k zabezpečení jejího využívání,

⁴⁷ Internetové stránky COESS, ze dne 10.2.2011

<<http://www.coess.org/stats.htm>>

⁴⁸ Internetové stránky Ministerstvo vnitra České republiky, ze dne 13.2. 2011

< <http://www.mvcr.cz/clanek/ministr-vnitra-k-zakonu-o-soukromych-bezpecnostnich-sluzbach.aspx>>

- *závazným pokynem policejního prezidenta č. 179/2008, kterým se vydávají zásady činnosti při zajišťování bezpečnosti chráněných osob,*
- *závazným pokynem policejního prezidenta č. 203/2008, kterým se stanoví postup při poskytování krátkodobé ochrany útvary Policie České republiky.*⁴⁹

A také dle z.č. 361/2003 Sb. *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.* Příslušník PČR je povinen absolvovat základní odbornou přípravu v délce několika měsíců, včetně certifikovaného zakončení. Oproti tomu, neexistuje závazný systém vzdělávání pro zaměstnance SBS, což výrazně snižuje nákladovou sazbu na hodinovou mzdu.

⁴⁹ Internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky, ze dne 12.2. 2011
<<http://www.policie.cz/clanek/utvar-pro-ochranu-ustavnich-cinitelu-19.aspx>>

Závěr

Diplomacie je jedno z významných lidských povolání, které se od dávných dob stále rozvíjí a úloha diplomatů stále narůstá. Ve světové politice je stále větší potřeba řešení konfliktů pokojnou cestou.

Činnost diplomatických zástupců by měla primárně sledovat zachování míru a také důstojné postavení daného státu v mezinárodním společenství. Historie ovšem ukázala i případy států s čistě agresivní diplomacií (např. fašistické Německo).

Základ dnešní, novodobé diplomacie je dán Vídeňskou úmluvou o diplomatických stycích z roku 1961. Do této doby diplomacie fungovala pouze na základech obyčejového práva. Vídeňská úmluva byla tedy průlomem v oblasti diplomacie, o čemž svědčí i rozsáhlá kodifikace tohoto dokumentu ze stran mnoha států celého světa.

Mým cílem bylo komplexně shrnout historický vývoj diplomacie od jejich počátků po současnost, nastínit problematiku diplomatických styků. Praktická část mé diplomové práce je věnována provozně ekonomické problematice spjaté s ochranou diplomatických objektů na území České republiky vyplývající ze současné legislativy, včetně komparace státního a soukromého sektoru. Za současných podmínek, je z mého pohledu, výhodnější ostraha zastupitelských objektů prostřednictvím PČR, zejména díky vyšším standardům poskytované ochrany.

Dle mého názoru, je přijetí zákona o soukromých bezpečnostních službách, nezbytným krokem pro jasné vymezení legislativního rámce SBS, zejména v nastavení kritérií v personální, sociální a legislativní oblasti. Přijetí tohoto zákona poskytne více možností k případnému outsourcingu bezpečnostních služeb a lepší efektivitě služeb v tomto oboru.

Věřím, že jsem svůj cíl splnil a danou problematiku jsem zpracoval srozumitelným a přehledným způsobem.

Seznam použité literatury

- ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P.: *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008, 881 s. ISBN 978-80-7179-728-9
- DAVID, V., SLADKÝ, P., ZBOŘIL, F. : *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. Praha, Leges, 2008, 432 s.; ISBN 978-80-87212-08-0
- DENZA, E.: *Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. Oxford: The Oxford University Press 1998. str.113
- KAVAN, J., MATĚJKA, Z., ORT A., *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 340 s. ISBN 978-80-7380-079-6
- MASTNÝ, V.,: *Vybrané problémy mezinárodního práva veřejného III*. 1.vyd., Praha, Policejní akademie České republiky v Praze, květen 2008. 76s, ISBN 978-80-7251-283-6
- MENCER, G., *Diplomatické právo*, ČSAV
- MYSLIL, S.,: *Diplomatické styky a imunity*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964. 396s, ISBN 21-061-64
- POTOČNÝ, J., REGNER, M.,: *Slovník mezinárodního práva a politiky*. 1.vyd. Praha: Svoboda, 1988, 461 s.
- POTOČNÝ, M.,ONDŘEJ, J.: *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část. 5.*, doplněné a rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, 511 s. ISBN 80-7179-536-4
- REDSLOB, R.: *Histoire Des Grands Principes Du Droit Des Gens: Depuis L'Antiquite Jusqu'a La Veille De La Grande Guerre*. Rousseau et Cie 1923 str. 79
- SCHEU, H.Ch., DANOVÁ, E., URBANOVÁ, V. *Případy a materiály ke studiu mezinárodního práva*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2000, 136 s. ISBN 80-246-0075-7
- SEIDL-HOHENVELDERN, I.S. *Mezinárodní právo veřejné*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2006, 448 s. ISBN 80-7357-178-1
- TICHÝ, L. a kol.: *Evropské právo*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck 2006, 879 s. ISBN 80-7179-430-9

VON UTHMANN, J., :DIPLOMATÉ, Státní aféry od dob faraonů až po

současnost. Brno, BOOKS – BONUS A – MEMORABILIA, 1998, 200 s.;
ISBN 80-7242-000-3

- Zpracoval kolektiv autorů a konzultantů Encyklopedického domu, spol. s r.o., *Slovník cizích slov*. Praha: Těšínská tiskárna, 1998. 366s.
ISBN 80-90-1647-8-1
- Bodo Harenberg a kol.: *Kronika lidstva*. 7. vydání Fortuna Print, Praha 2003, 1319 s., ISBN 80-7321-068-1
- **DIPLOMATICKÁ PRAXE**. Materiál Ministerstva zahraničních věcí pro diplomaty 1972, VČT 21 Hradec Králové, 167s., (brožovaný výtisk)

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění
pozdějších změn a doplňků

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích ze dne 16. dubna 1961,
publikovaná ve Vyhlášce ministra zahraničních věcí č.157/1964 Sb.

Vídeňská úmluva o konzulárních stycích ze dne 24. dubna 1963,
publikovaná ve Vyhlášce ministra zahraničních věcí č.32/1969 Sb.

Úmluva OSN o mořském právu ze dne 10. prosince 1982,
publikovaná ve Sdělení ministra zahraničních věcí č.240/1996 Sb.

Úmluva o zvláštních misích ze dne 1. října 1976.,
publikovaná ve Vyhlášce ministra zahraničních věcí č. 40/1987 Sb.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Texty z webových stránek

Internetové stránky COESS, ze dne 10.2.2011

<<http://www.coess.org/stats.htm>>

Internetová stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky z 10.2.2011, odkaz na

schválení a ratifikaci Úmluvy o diplomatickém styku.

[http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index\\$45924.html?page=2&level=any&order=descending&search=1&keyword=v%C3%ADde%C5%88sk%C3%A1%20%C3%BAmluva&domain=any&type=any&party=any](http://www.mzv.cz/jnp/cz/vyhledavani_smluv/index$45924.html?page=2&level=any&order=descending&search=1&keyword=v%C3%ADde%C5%88sk%C3%A1%20%C3%BAmluva&domain=any&type=any&party=any)

Internetová stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky z 9. 2. 2011, diplomatická akademie.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/diplomaticka_akademie/index.html

Internetová stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky z 26. 2. 2011, odkaz výroční zprávy.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/odpovedi_na_dotazy/ucetni_uzaverky_statistika_vykonu.html

Internetová stránka Ministerstva zahraničních věcí České republiky z 26. 2. 2011, kontakty

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/index_kontakty.html

Internetová stránka Ministerstvo vnitra České republiky, Vídeňská úmluva o diplomatických stycích ze dne 31. 3. 2011.

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1964/sb67-64.pdf>

Internetové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR, ze dne 10.3.2011

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/index.html

Internetová stránka Ministerstvo vnitra České republiky, Vídeňská úmluva o konzulárních stycích ze dne 10. 2. 2011.

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1969/sb11-69.pdf>

Internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky, ze dne 12.2. 2011

<http://www.policie.cz/clanek/utvar-pro-ochranu-ustavnich-cinitelu-19.aspx>

Portál veřejné správy internetová stránka ze dne 1. 1. 2010,

Nález Ústavního soudu České republiky č. 207/1994 Sb.

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_l=207/1994&PC_8411_ps=10&PC_8411_text=%C3%BAstava%20%C4%8Desk%C3%A9%20republiky

Internetová stránka Organizace spojených národů ze dne 20. 2. 2011.

<http://www.osn.cz/mezinarodni-pravo/?kap=67&subkap=74>

Vídeňská úmluva o zastupování státu v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy sjednaná ve Vídni 14. března 1975. Dokument ze stránky Organizace spojených národů ze dne 15.3.2011.

<<http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/511975.pdf>>

Internetové stránky společnosti SECURITAS ČR, s.r.o. , ze dne 15.2. 2011

< <http://www.securitas.com/cz/cs-cz/Segmenty/Administrativni-budovy/>>

Internetové stránky Policie České republiky, ze dne 20.2.2011

< <http://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-prumerny-mesicni-plat-policisty.aspx>>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Vídeňský kongres 1815

Obrázek č. 2 Aktéři Vídeňského kongresu

Seznam grafů

Graf č. 1 Zastoupení českých úřadů na jednotlivých kontinentech

Graf č. 2 Zastupitelské úřady České republiky v zahraničí

Graf č. 3 Mzdový přehled

Graf č. 4 Rozdělení superhrubé mzdy

Graf č. 5 Rozdělení hrubé mzdy

Graf č. 6 Celkový měsíční náklad PČR na policistu

Graf č. 7 Rozdělení fakturační sazby SBS

Graf č. 8 Náklad na zajištění zastupitelského úřadu/rok

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Stanovení fakturační sazby u soukromého subjektu

Přílohy

Příloha č. 1 Vídeňská úmluva o diplomatických stycích

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích

Státy, které jsou stranami této Úmluvy,

připominajíc, že lid všech zemí uznával z dávných dob postavení diplomatických zástupců,

majíc na zřeteli cíle a zásady Charty Spojených národů týkající se svrchované rovnosti států, udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a podpory přátelských vztahů mezi národy,

věříc, že mezinárodní úmluva o diplomatických stycích, výsadách a imunitách přispěje k rozvoji přátelských vztahů mezi národy, bez ohledu na rozdílnosti v jejich ústavním a společenském zřízení,

uvědomujíc si, že účelem takových výsad a imunit není prospěch jednotlivce, nýbrž zajištění účinného výkonu funkcí diplomatických misí představujících státy,

potvrzujíc, že pravidla obyčejového mezinárodního práva budou i nadále řídit otázky, jež nejsou výslovně upraveny ustanoveními této Úmluvy,

se dohodly o tomto:

Č l á n e k 1

Pro účely této Úmluvy následující výrazy budou mít tento význam:

- a) "šéf mise" je osoba pověřená vysílajícím státem, aby vykonávala povinnosti spojené s touto funkcí;
- b) "členy mise" se rozumí šéf mise a členové personálu mise;
- c) "členy personálu mise" se rozumí členové diplomatického personálu, administrativního a technického personálu, jakož i služebního personálu mise;
- d) "diplomatický personál" se skládá z členů personálu mise, kteří mají diplomatické hodnosti;
- e) "diplomatický zástupce" je šéf mise nebo člen diplomatického personálu mise;
- f) "členy administrativního a technického personálu" se rozumějí členové personálu mise,

kteří jsou zaměstnaní v administrativních nebo technických službách mise;

g) "členy služebního personálu" se rozumí členové personálu mise, kteří jsou zaměstnaní v domácích službách mise;

h) "soukromá služebná osoba" je osoba, která je zaměstnána v domácích službách člen mise a která není zaměstnancem vysílajícího státu;

i) "místnostmi mise" se rozumí budovy nebo části budov a pozemky k nim přilehlé, bez ohledu na vlastnictví, jsou-li používány pro účely mise, včetně rezidence šéfa mise.

Č l á n e k 2

Zřízení diplomatických styků mezi státy a stálých diplomatických misí se děje vzájemnou dohodou.

Č l á n e k 3

1. Funkcí diplomatické mise je mimo jiné:

a) zastupovat vysílající stát ve státě přijímajícím;

b) chránit zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím v rozsahu dovoleném mezinárodním právem;

c) vést jednání s vládou přijímajícího státu;

d) zjišťovat všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímajícím státě a podávat o nich zprávy vládě vysílajícího státu;

e) podporovat přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjet jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky.

2. Nic v této Úmluvě nebude vykládáno jako překážka pro výkon konzulárních funkcí ze strany diplomatické mise.

Č l á n e k 4

1. Vysílající stát se musí ujistit, že přijímající stát udělil agrément osobě, kterou zamýšlí pověřit jako šéfa mise v tomto státě.

2. Přijímající stát není povinen sdělit vysílajícímu státu důvody, pro které odmítl udělit agrément.

Č l á n e k 5

1. Vysílající stát může, poté když řádně uvědomil příslušné přijímající státy, podle okolností pověřit šéfa mise nebo jmenovat jakéhokoliv člena diplomatického personálu ve více než jednom státě, jestliže žádný z přijímajících států nevznesl výslovné námitky.
2. Pověří-li vysílající stát téhož šéfa mise v jednom nebo více dalších státech, může v každém státě, kde šéf mise nemá své stálé sídlo, zřídit diplomatickou misi, řízenou chargé d'affaires ad interim.
3. Šéf mise nebo kterýkoliv člen diplomatického personálu mise může vystupovat jako zástupce vysílajícího státu při jakékoliv mezinárodní organizaci.

Č l á n e k 6

Dva nebo více států může pověřit tutéž osobu jako šéfa mise v jiném státě, jestliže přijímající stát nevznesl námitky.

Č l á n e k 7

S výhradou ustanovení článků 5, 8, 9 a 11 může vysílající stát volně jmenovat členy personální mise. V případě vojenských, námořních nebo leteckých přidělců si může přijímající stát vyžádat jejich jméno předem ke schválení.

Č l á n e k 8

1. Členové diplomatického personálu mise mají být v zásadě občany vysílajícího státu.
2. Členové diplomatického personálu mise nesmějí být jmenováni z řad občanů přijímajícího státu, s výjimkou, kdy k tomu tento stát dá souhlas, jenž může být kdykoliv odvolán.
3. Přijímající stát si může vyhradit totéž právo ve vztahu k občanům třetího státu, kteří zároveň nejsou občany vysílajícího státu.

Č l á n e k 9

1. Přijímající stát může kdykoliv a bez povinnosti uvést důvody pro své rozhodnutí oznámit vysílajícímu státu, že šéf mise nebo kterýkoliv člen diplomatického personálu

mise je persona non grata anebo že kterýkoliv jiný člen personálu mise je nepřijatelný. V takovém případě vysílající stát podle okolností buď odvolá tuto osobu anebo ukončí její funkce na misi. Osoba může být prohlášena za non grata nebo za nepřijatelnou předtím, než vstoupila na území přijímajícího státu.

2. Jestliže vysílající stát odmítne nebo opomine v rozumné době vyhovět povinnosti podle odstavce 1 tohoto článku, přijímající stát může odmítnout uznat dotyčnou osobu za člena mise.

Č l á n e k 1 0

1. Ministerstvo zahraničních věcí přijímajícího státu nebo takové jiné ministerstvo, o němž může být dohoda, bude uvědoměno o:

a) jmenování členů mise, jejich příjezdu a konečném odjezdu nebo o ukončení jejich funkce na misi;

b) příjezdu a konečném odjezdu osoby náležející k rodině člena mise, a případně o skutečnosti, že osoba se stala nebo přestala být příslušníkem rodiny člena mise;

c) příjezdu a konečném odjezdu soukromých služebných osob, které jsou v zaměstnání osob uvedených v bodě a) tohoto odstavce, a případně o skutečnosti, že opouštějí zaměstnání těchto osob;

d) najímání a propouštění osob, které jsou trvale usídleny v přijímajícím státě, jako členů mise nebo soukromých služebných osob oprávněných k výsadám a imunitám.

2. Podle možnosti bude dáváno předchozí oznámení o příjezdu a konečném odjezdu.

Č l á n e k 1 1

1. Není-li zvláštní dohody o počtu členů personálu mise, může přijímající stát požadovat, aby počet personálu mise byl udržován v hranicích, které on považuje za rozumné a obvyklé, se zřetelem k okolnostem a podmínkám v přijímajícím státě a k potřebám příslušné mise.

2. Přijímající stát může rovněž v těchto mezích a bez diskriminace odmítnout přijetí

úředníků určité kategorie.

Č l á n e k 1 2

Vysílající stát nemůže bez předchozího výslovného souhlasu přijímajícího státu zřídit úřadovny, jež jsou součástí mise, v jiných místech než těch, v nichž je sídlo mise.

Č l á n e k 1 3

1. Má se za to, že šéf mise převzal své funkce v přijímajícím státě buď jakmile odevzdal své pověřovací listiny, anebo jakmile notifikoval svůj příjezd ministerstvu zahraničních věcí přijímajícího státu nebo takovému jinému ministerstvu, o němž může být dohoda, byla odevzdána ověřená kopie jeho pověřovacích listin ve shodě s praxí platnou v přijímajícím státě, což bude jednotně dodržováno.

2. Pořadí při odevzdávání pověřovacích listin nebo jejich ověřené kopie je určováno datem a dobou příjezdu šéfa mise.

Č l á n e k 1 4

1. Šéfové misí jsou rozdělení do tří tříd a to:

- a) velvyslanci nebo nunciové pověření u hlav států, a jiní šéfové misí rovnocenné hodnosti;
- b) vyslanci, ministři a internunciové, pověření u hlav států;
- c) chargés d'affaires, pověření u ministrů zahraničních věcí.

2. S výjimkou pořadí a etikety se nebude činit žádné rozlišování mezi šéfy mise s ohledem na jejich zařazení do tříd.

Č l á n e k 1 5

Státy se dohodnou o třídě, k níž budou náležet šéfové jejich misí.

Č l á n e k 1 6

1. Šéfové misí budou mít pořadí ve svých třídách podle data a doby, kdy převzali své

funkce v souladu s článkem 13.

2. Změna v pověřovacích listinách šéfa mise, která neznamena změnu třídy, nemá vliv na jeho pořadí.

3. Tento článek se nedotýká jakékoliv praxe prováděné přijímajícím státem, pokud jde o pořadí zástupce Vatikánu.

Č l á n e k 1 7

Pořadí členů diplomatického personálu mise bude sděleno šéfem mise ministerstvu zahraničních věcí nebo takovému jinému ministerstvu, o němž může být dohoda.

Č l á n e k 1 8

V každém státě bude zachovávan jednotný postup při přijímání šéfů misí v každé třídě.

Č l á n e k 1 9

1. Je-li místo šéfa mise uprázdněno nebo nemůže-li šéf mise vykonávat své funkce, bude jako šéf mise prozatímně vystupovat chargé d'affaires ad interim. Jméno chargé d'affaires ad interim bude notifikováno buď šéfem mise nebo v případě, že tak nemůže učinit ministerstvem zahraničních věcí vysílajícího státu ministerstvu zahraničních věcí přijímajícího státu nebo takovému jinému ministerstvu, o němž může být dohoda.

2. V případech, kdy v přijímajícím státě není přítomen žádný člen diplomatického personálu mise, může být vysílajícím státem se souhlasem přijímajícího státu určen člen administrativního a technického personálu, který bude pověřen vedením běžných administrativních záležitostí mise.

Č l á n e k 2 0

Mise a její šéf mají právo vyvěšovat vlajku a státní znak vysílajícího státu na místnostech mise, čítajíc v to residenci šéfa mise, a na jeho dopravních prostředcích.

Č l á n e k 2 1

1. Přijímající stát buď usnadní vysílajícímu státu získání místností potřebných pro misí na svém území, v souladu se svými zákony, anebo mu pomůže opatřit umístění mise jiným způsobem.

2. Rovněž pomůže misím, v případě nutnosti, opatřit vhodné ubytování pro jejich členy.

Č l á n e k 2 2

1. Místnosti mise jsou nedotknutelné. Orgány přijímajícího státu do nich nesmí vstoupit, leda se svolením šéfa mise.

2. Přijímající stát má zvláštní povinnost učinit všechna vhodná opatření k ochraně místností mise před jakýmkoliv vniknutím nebo poškozením a k zabránění jakémukoliv rušení klidu mise nebo újmě na její důstojnosti.

3. Místnosti mise, jejich zařízení a jiný majetek v nich i dopravní prostředky mise nemohou být předmětem prohlídky, rekvizice, zabavení nebo exekuce.

Č l á n e k 2 3

1. Vysílající stát a šéf mise jsou osvobozeni od všech daní a dávek, celostátních, oblastních nebo místních, pokud jde o místnosti mise, jejichž jsou vlastníky nebo nájemci, ledaže se jedná o poplatky představující úplatu za služby skutečně prokazané.

2. Vynětí ze zdanění uvedené v tomto článku se nevztahuje na takové daně a dávky, jež mají být podle zákonů přijímajícího státu placeny osobami, vstupujícími do smluvního poměru s vysílajícím státem nebo šéfem mise.

Č l á n e k 2 4

Archívy a písemnosti mise jsou nedotknutelné kdykoliv a kdekoliv se nalézají.

Č l á n e k 2 5

Přijímající stát všemožně usnadní výkon funkcí mise.

Č l á n e k 2 6

S výhradou zákonů a nařízení týkajících se oblastí, do nichž je přístup zakázán nebo upraven z důvodů státní bezpečnosti, zajistí přijímající stát všem členům mise svobodu pobytu a cestování na svém území.

Č l á n e k 2 7

1. Přijímající stát povolí a bude chránit svobodné spojení mise ke všem oficiálním

účelům. Při spojení s vládou, jakož i s ostatními misemi a konzuláty vysílajícího státu ať jsou kdekoliv, může mise použít všech vhodných sdělovacích prostředků, čítajíc v to diplomatické kurýry a kodované nebo šifrované zprávy. Mise však může zřídit a používat radiostanici pouze se souhlasem přijímajícího státu.

2. Úřední korespondence mise je nedotknutelná. Pod úřední korespondencí se rozumí veškerá korespondence mající vztah k misi a jejím funkcím.

3. Diplomatická pošta nesmí být otevřena ani zadržena.

4. Zásilky představující diplomatickou poštu musí být opatřeny zřetelným vnějším označením, že jde o diplomatickou poštu a mohou obsahovat pouze diplomatické písemnosti nebo předměty určené k úřednímu použití.

5. Diplomatický kurýr, který bude vybaven úředním dokumentem označujícím jeho postavení a počet zásilek představujících diplomatickou poštu, bude chráněn přijímajícím státem při výkonu svých funkcí. Požívá osobní nedotknutelnosti a nesmí být žádným způsobem zatčen ani zadržen.

6. Vysílající stát nebo mise mohou určovat diplomatické kurýry ad hoc. V takových případech bude rovněž použito ustanovení odstavce 5 tohoto článku s tím, že imunity v něm vyjmenované se přestanou aplikovat jakmile takový kurýr odevzdal na místo určení svěřenou mu diplomatickou poštu.

7. Diplomatická pošta může být svěřena kapitánu civilního letadla přistávajícího na dovoleném vstupním letišti. Kapitán bude vybaven úředním dokumentem označujícím počet zásilek představujících diplomatickou poštu, avšak nebude považován za diplomatického kurýra. Mise může poslat jednoho ze svých členů, aby převzal přímo a volně diplomatickou poštu od kapitána letadla.

Č l á n e k 2 8

Poplatky a dávky vybírané misí v rámci výkonu jejich úředních povinností jsou vyňaty ze zdanění.

Č l á n e k 2 9

Osoba diplomatického zástupce je nedotknutelná. Diplomatický zástupce nesmí být žádným způsobem zatčen nebo zadržen. Přijímající stát s ním bude jednat s náležitou úctou a učiní všechna vhodná opatření, aby zabránil každému útoku proti jeho osobě,

svobodě nebo důstojnosti.

Č l á n e k 3 0

1. Soukromé obydlí diplomatického zástupce požívá stejné nedotknutelnosti a stejné ochrany jako místnosti mise.
2. Jeho písemnosti, korespondence a s výjimkou ustanovení odstavce 3 článku 31 i jeho majetek požívají rovněž nedotknutelnosti.

Č l á n e k 3 1

1. Diplomatický zástupce je vyňat z trestní jurisdikce přijímajícího státu. Je rovněž vyňat z jeho jurisdikce civilní a správní, s výjimkou případů, že jde.
 - a) o žalobu věcnou týkající se soukromé nemovitosti na území přijímajícího státu, ledaže ji vlastní v zastoupení vysílajícího státu pro účely mise;
 - b) o žalobu týkající se dědictví, v němž je diplomatický zástupce vykonavatelem poslední vůle, správcem dědictví, dědicem nebo odkazovníkem jako soukromá osoba a nikoliv jako zmocněnec vysílajícího státu;
 - c) o žalobu týkající se jakéhokoliv svobodného povolání nebo obchodní činnosti, jež diplomatický zástupce vykonává v přijímajícím státě vedle svých úředních funkcí.
2. Diplomatický zástupce není povinen vypovídat jako svědek.
3. Diplomatický zástupce nepodléhá exekučním opatřením, vyjma v případech uvedených pod písmeny a), b) a c) odstavce 1 tohoto článku a jestliže exekuce může být provedena, aniž by byla porušena nedotknutelnost jeho osoby nebo jeho obydlí.
4. Vynětí diplomatického zástupce z jurisdikce přijímajícího státu neznamená jeho vynětí z jurisdikce státu vysílajícího.

Č l á n e k 3 2

1. Vysílající stát se může zříci vynětí z jurisdikce diplomatických zástupců a osob požívajících imunity podle článku 37.
2. Zřeknutí musí být vždy učiněno výslovně.
3. Zahájí-li řízení diplomatický zástupce nebo osoba požívající imunity podle článku 37, nemůže se dovolávat vynětí z jurisdikce, pokud jde o vstřícné pohledávky přímo souvisící s hlavní žalobou.

4. O zřeknutí se vynětí z jurisdikce ve věcech civilních nebo administrativních se nemá za to, že zahrnuje zřeknutí imunity co do exekučního výkonu rozsudku, pro něž je nutné zvláštní zřeknutí se.

Č l á n e k 3 3

1. S výhradou ustanovení odstavce 3 tohoto článku je diplomatický zástupce vyňat z ustanovení o sociálním zabezpečení, jež mohou platit v přijímajícím státě, pokud jde o služby vykonávané pro vysílající stát.

2. Vynětí stanovené v odstavci 1 tohoto článku se rovněž vztahuje na soukromé služební osoby, zaměstnané výlučně diplomatickým zástupcem, za podmínky:

- a) že nejsou občany přijímajícího státu nebo v něm nejsou trvale usídlené;
- b) že jsou podrobeny ustanovením o sociálním zabezpečení, jež mohou platit ve vysílajícím státě nebo ve třetím státě.

3. Diplomatický zástupce, jenž zaměstnává osoby, na něž se nevztahuje vynětí stanovené v odstavci 2 tohoto článku, je povinen plnit povinnosti uložené zaměstnavatelům ustanoveními o sociálním zabezpečení přijímajícího státu.

4. Vynětí stanovené v odstavcích 1 a 2 tohoto článku nebrání v dobrovolné účasti na sociálním zabezpečení přijímajícího státu, pokud je taková účast tímto státem dovolena.

5. Ustanovení tohoto článku se nedotýkají dvoustranných nebo mnohostranných ujednání o sociálním zabezpečení dříve sjednaných a nebrání sjednání takových ujednání v budoucnu.

Č l á n e k 3 4

Diplomatický zástupce je osvobozen od všech daní a dávek, osobních nebo věcných, celostátních, oblastních nebo místních, s výjimkou:

- a) nepřímých daní, jež bývají obvykle obsaženy v ceně zboží nebo služeb;
- b) daní a dávek ze soukromých nemovitostí na území přijímajícího státu, ledaže je vlastní v zastoupení vysílajícího státu pro účely mise;
- c) pozůstalostních, nástupnických nebo dědických poplatků vybíraných přijímajícím státem s výhradou ustanovení odstavce 4 článku 39;

- d) daní a dávek ze soukromých příjmů, které mají svůj pramen na území přijímajícího státu, a kapitálových daní z investic vložených do obchodních podniků v přijímajícím státě;
- e) poplatků vybíraných jako úplata za zvláštní služby skutečně prokázané;
- f) registračních, soudních, hypotečních a kolkovacích poplatků v souvislosti s nemovitostmi, s výhradou ustanovení článku 23.

Č l á n e k 3 5

Přijímající stát osvobodí diplomatické zástupce ode všech osobních služeb, ode všech veřejných služeb jakéhokoliv druhu a ode všech vojenských povinností takových, jako jsou povinnosti spojené s rekvizicemi, vojenskými příspěvky a ubytovací povinnosti.

Č l á n e k 3 6

1. V souladu se zákony a předpisy, jež může vydat, přijímající stát dovolí dovézt a poskytne vynětí ze všech celních dávek, daní a souvisících s tím poplatků, jiných než poplatků za skladování, odvoz a podobné služby:

- a) u předmětů určených pro úřední potřebu mise;
- b) u předmětů určených k osobní potřebě diplomatického zástupce nebo členů jeho rodiny tvořících součást jeho domácnosti, čítajíc v to věci určené pro jeho zařízení.

2. Osobní zavazadlo diplomatického zástupce nepodléhá celní prohlídce, ledaže jsou vážné důvody k domněnce, že obsahuje předměty, které nepožívají osvobození uvedeného v odstavci 1 tohoto článku nebo předměty, jejichž dovoz nebo vývoz je zakázán zákony nebo upraven karanténními předpisy přijímajícího státu. Taková prohlídka bude provedena jen v přítomnosti diplomatického zástupce nebo jeho zmocněnce.

Č l á n e k 3 7

1. Členové rodiny diplomatického zástupce, tvořící součást jeho domácnosti, požívají, nejsou-li občany přijímajícího státu, výsad a imunit zmíněných v člancích 29 až 36.

2. Členové administrativního a technického personálu, spolu se členy svých rodin, kteří tvoří součást jejich domácnosti, požívají, nejsou-li občany přijímajícího státu nebo

nejsou-li v něm trvale usídleni, výsad a imunit zmíněných v člancích 29 až 35 s výjimkou, že vynětí z civilní a administrativní jurisdikce přijímajícího státu, zmíněné v odstavci 1 článku 31, se nebude vztahovat na činnost vykonávanou mimo rámec jejich povinností.

Požívají rovněž výsad zmíněných v článku 36, odstavce 1, pokud jde o předměty dovážené v době jejich prvního zařízení.

3. Členové služebního personálu mise, kteří nejsou občany přijímajícího státu nebo v něm trvale nesídlí, požívají imunity, pokud jde o činnost vykonávanou v rámci jejich povinností, jsou osvobozeni od daní a dávek z odměny, kterou dostávají z důvodu svého zaměstnání a požívají vynětí zmíněného v článku 33.

4. Soukromé služební osoby ve službách členů mise, nejsou-li občany přijímajícího státu nebo nejsou-li v něm trvale usídleny, jsou osvobozeny od daní a dávek z odměny, kterou dostávají z důvodu svého zaměstnání. Avšak přijímající stát musí nad těmito osobami vykonávat svou jurisdikci tak, aby nedošlo k nevhodnému zasahování do výkonu funkcí mise.

Č l á n e k 3 8

1. Kromě jiných výsad a imunit, jež mu mohou být poskytnuty přijímajícím státem, diplomatický zástupce, který je občanem tohoto státu nebo v něm trvale sídlí, požívá pouze vynětí z jurisdikce a nedotknutelnost, pokud jde o oficiální činnost vykonávanou při plnění jeho funkcí.

2. Ostatní členové personálu mise a soukromé služební osoby, které jsou občany přijímajícího státu nebo v něm trvale sídlí, požívají výsad a imunit toliko v rozsahu, jež připustí přijímající stát. Avšak přijímající stát musí vykonávat nad těmito osobami svou jurisdikci tak, aby nedošlo k nevhodnému zasahování do výkonu funkcí mise.

Č l á n e k 3 9

1. Každá osoba, která má nárok na výsady a imunity, bude jich požívat, jakmile vstoupí na území přijímajícího státu, aby nastoupila své místo, anebo, je-li už na jeho území, jakmile její jmenování bude notifikováno ministerstvu zahraničních věcí nebo jinému ministerstvu, o kterém může být dohoda.

2. Když skončí funkce osoby požívající výsad a imunit, skončí tyto výsady a imunity

obvykle v okamžiku, kdy tato osoba opustí zemi, anebo po uplynutí rozumné doby, ve které tak má učinit, avšak potvrzují až do této doby i v případě ozbrojeného konfliktu. Imunita však trvá, pokud jde o činy, které tato osoba podnikla při výkonu svých funkcí jakožto člen komise.

3. V případě smrti člena mise, požívají členové jeho rodiny nadále výsad a imunit, k nimž jsou oprávněni, až do uplynutí rozumné doby, ve které mají opustit zemi.

4. Zemře-li člen mise, který není občanem přijímajícího státu nebo v něm trvale nesídlí, anebo člen jeho rodiny, který tvoří součást jeho domácnosti, povolí přijímající stát odvezení movitého majetku zemřelého, s výjimkou majetku, který byl získán v zemi a jehož vývoz byl zakázán v době úmrtí. Pozůstalostní, nástupnické a dědické poplatky nebudou vybírány z movitého majetku, který byl na území přijímajícího státu pouze v důsledku přítomnosti zemřelého tam jakožto člena mise, nebo jakožto příslušníka rodiny člena mise.

Č l á n e k 4 0

1. Projíždí-li diplomatický zástupce územím nebo je na území třetího státu, který mu poskytl vízum, v případě, že se vízum vyžaduje, aby nastoupil nebo se vrátil na své místo, nebo vrací-li se do své země, třetí stát mu zajistí nedotknutelnost a takové ostatní imunity, potřebné k zajištění jeho průjezdu nebo návratu. Totéž platí pro členy jeho rodiny požívající výsad a imunit, kteří doprovázejí diplomatického zástupce nebo cestují odděleně za ním anebo se vracejí do své země.

2. Při okolnostech podobných těm, které jsou uvedeny v odstavci 1 tohoto článku, třetí státy nebudou bránit členům administrativního a technického nebo služebního personálu mise a členům jejich rodin v průjezdu svým územím.

3. Třetí státy poskytnou úřední korespondenci a jiným úředním sdělením, procházejícím jejich územím, včetně sdělení kodovaných nebo šifrovaných, stejnou volnost a ochranu, jaká je poskytována přijímajícím státem. Poskytnou diplomatickým kurýrům, jimž byla udělena víza, je-li jich zapotřebí, a diplomatické poště v průjezdu stejnou nedotknutelnost a ochranu jakou je povinen poskytnout přijímající stát.

4. Povinnosti třetích států uvedené v odstavcích 1, 2 a 3 tohoto článku se vztahují také na osoby uvedené v těchto odstavcích a na úřední sdělení a diplomatickou poštu, jejichž přítomnost na území třetího státu je způsobena vyšší mocí.

Č l á n e k 4 1

1. S výhradou svých výsad a imunit mají všechny osoby, požívající takových výsad a imunit, povinnost dbát zákonů a předpisů přijímajícího státu. Jsou rovněž povinny nevměšovat se do vnitřních záležitostí tohoto státu.

2. Všechna úřední jednání s přijímajícím státem, jimiž je mise pověřena státem vysílajícím, budou vedena s ministerstvem zahraničních věcí přijímajícího státu nebo jiným ministerstvem, o kterém může být dohoda, anebo jejich prostřednictvím.

3. Místností mise nesmí být používáno způsobem neslučitelným s funkcemi mise, jak jsou stanoveny touto Úmluvou nebo jinými pravidly obecného mezinárodního práva anebo zvláštními dohodami platnými mezi státem vysílajícím a přijímajícím.

Č l á n e k 4 2

Diplomatický zástupce nebude v přijímajícím státě provozovat pro osobní prospěch žádné zaměstnání nebo obchodní činnosti.

Č l á n e k 4 3

Funkce diplomatického zástupce končí mimo jiné:

- a) sdělením vysílajícího státu přijímajícímu státu, že funkce diplomatického zástupce skončila;
- b) sdělením přijímajícího státu vysílajícímu státu, že podle odstavce 2 článku 9, odmítá uznávat diplomatického zástupce jako člena mise.

Č l á n e k 4 4

Přijímající stát musí i v případě ozbrojeného konfliktu poskytnout osobám požívajícím výsad a imunit, pokud nejsou příslušníky přijímajícího státu, a členům rodin těchto osob bez ohledu na jejich příslušnost, výhody umožňující jim odjet jak možno nejdříve.

Zejména jim musí dát v případě potřeby k dispozici dopravní prostředky nutné pro jejich dopravu a dopravu jejich majetku.

Č l á n e k 4 5

V případě přerušení diplomatických styků mezi dvěma státy, nebo byla-li mise trvale nebo dočasně odvolána:

- a) přijímající stát musí, i v případě ozbrojeného konfliktu, respektovat chránit místnosti mise spolu s jejím majetkem a archívy;
- b) vysílající stát může svěřit opatrování místností mise spolu s jejím majetkem a archívy třetímu státu, přijatelnému přijímacímu státu;
- c) vysílající stát může svěřit ochranu svých zájmů a zájmů svých příslušníků třetímu státu, přijatelnému přijímacímu státu.

Č l á n e k 4 6

Vysílající stát může s předchozím souhlasem státu přijímacího a na žádost třetího státu, který nemá zastoupení v přijímajícím státě, převzít dočasnou ochranu zájmů třetího státu a jeho příslušníků.

Č l á n e k 4 7

1. Při použití ustanovení této Úmluvy nebude přijímající stát činit rozdílu mezi jednotlivými státy.
2. Za diskriminace se však nepovažuje:
 - a) jestliže přijímající stát aplikuje některé z ustanovení této Úmluvy omezené v důsledku omezené aplikace tohoto ustanovení vůči jeho misi ve vysílajícím státě;
 - b) jestliže na základě zvyklosti nebo dohody si státy vzájemně poskytují příznivější zacházení než je požadováno ustanoveními této Úmluvy.

Č l á n e k 4 8

Tato Úmluva bude otevřena k podpisu všem členským státům Organizace spojených národů, nebo některé odborné organizace nebo účastníkům Statutu Mezinárodního soudního dvora, a jakémukoliv jinému státu, který bude vyzván Valným shromážděním Organizace spojených národů, aby se stal stranou Úmluvy, a to: do 31. října 1961 u Spolkového ministerstva zahraničních věcí Rakouska a poté, do 31. března 1962 v sídle Organizace spojených národů v New Yorku.

Č l á n e k 4 9

Tato Úmluva podléhá ratifikaci. Ratifikační listiny budou uloženy u generálního

tajemníka Organizace spojených národů.

Č l á n e k 5 0

Tato Úmluva bude otevřena k přístupu kterémukoliv státu, jenž náleží do některé ze čtyř kategorií uvedených v článku 48. Listiny o přístupu budou uloženy u generálního tajemníka Organizace spojených národů.

Č l á n e k 5 1

1. Tato Úmluva vstoupí v platnost třicátého dne po datu uložení dvacáté druhé ratifikační listiny nebo listiny o přístupu u generálního tajemníka Organizace spojených národů.
2. Pro každý stát, který ratifikuje Úmluvu nebo k ní přistoupí po uložení dvacáté druhé ratifikační listiny nebo listiny o přístupu, vstoupí Úmluva v platnost třicátého dne po uložení jeho ratifikační listiny nebo listiny o přístupu.

Č l á n e k 5 2

Generální tajemník Organizace spojených národů bude informovat všechny státy náležející do některé ze čtyř kategorií uvedených v článku 48:

- a) o podpisech této Úmluvy a o uložení ratifikačních listin a listin o přístupu podle článku 48, 49 a 50;
- b) o datu, kdy tato Úmluva vstoupí v platnost podle článku 51.

Č l á n e k 5 3

Originál této Úmluvy, jehož anglické, čínské, francouzské, ruské a španělské znění mají stejnou platnost, bude uložen u generálního tajemníka Organizace spojených národů, jenž zašle její ověřené kopie všem státům, náležejícím do některé ze čtyř kategorií uvedených v článku 48.

Na důkaz čehož níže podepsaní zmocněnci, byvše k tomu řádně zmocnění svými vládami, podepsali tuto Úmluvu.

Dáno ve Vídni dne osmnáctého dubna roku tisíc devět set šedesát jedna.

Příloha č. 2 Přehled o diplomatických stycích České republiky

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Afghánistán	1937	1993	Kábul	Praha
Albánie	1927	1993	Tirana	Praha
Alžírsko	1962	1993	Alžír	Praha
Andorra	nebyly dipl. styky	1996	Madrid	Videň
Angola	1975	1993	Luanda	Berlín
Antigua a Barbuda	nebyly dipl. styky	1997	Caracas (HK St. John's)	Londýn
Argentina	1924	1993	Buenos Aires (HK Presidencia Roque Sáenz Peña, HK Mendoza)	Praha
Arménie	1992	1993	Tbilisi	Videň
Austrálie	1972	1993	Canberra (GK Sydney, HGK Melbourne, HK Perth, HK Adelaide)	Varšava (HK Praha)
Ázerbájdžán	1992	1993	Tbilisi	Praha
Bahamy	nebyly dipl. styky	2005	Havana	není určen
Bahrajn	1990	1993	Rijád	Berlín
Bangladéš	1972	1993	Dillí (HK Dháka)	Berlín
Barbados	1977	1996	Caracas	Londýn
Belgie	1919	1993	Brusel (HK Antverpy, HK Lutych, HK Namur)	Praha
Belize	nebyly dipl. styky	1996	San José (HK Orange Walk Town)	není určen (HK Praha)
Bělorusko	1992	1993	Minsk	Praha (HK Brno)

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Benin	1962	1993	Abuja (HK Cotonou)	Berlín (HK Praha)
Bolívie	1935	1993	Lima (HK La Paz)	Vídeň
Bosna a Hercegovina	1992	1993	Sarajevo	Praha
Botswana	1968	1997	Pretoria	Londýn
Brazílie	1920	1993	Brasília (GK Sao Paulo, HK Manaus-AM HK Vitoria-Vila Velha HK Fortaleza-CE HK Rio de Janeiro HK Joinville, HK Salvador-BA HK Recife-PE)	Praha
Brunej	1992	1995	Jakarta	není určen
Bulharsko	1920	1993	Sofie (HK Varna)	Praha
Burkina Faso	1968	1993	Akkra	Vídeň
Burundi	1963	1993	Nairobi	Moskva
Čad	1967	1994	Abuja	Moskva
Čína (ČLR)	1930 (1949)	1993	Peking (GK Hongkong, GK Šanghaj)	Praha
Černá Hora		2006	Bělehrad	Vídeň
Dánsko	1920	1993	Kodaň (HK Aarhus)	Praha
Dominika	nebyly dipl. styky	1996	Caracas	není určen
Dominikánská republika	1942	1993	Caracas (HK Santo Domingo)	Brusel (GK Praha)
Džibutsko	1977	1997	Addis Abeba (HGK Džibuti)	není určen
Egypt	1922	1993	Káhira (HK Alexandria)	Praha

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Ekvádor	1935	1993	Bogotá (GHK Guayaquil HK Quito)	Varšava
Eritrea		1993	Nairobi	Berlín
Estonsko	1922	1993	Tallinn (HK Tallinn)	Praha
Etiopie	1944	1993	Addis Abeba	Berlín
Fidži	1970	1996	Canberra	není určen
Filipíny	1973	1993	Manila (HK Davao)	Praha
Finsko	1921	1993	Helsinky (HK Oulu, HK Tampere)	Praha
Francie	1918	1993	Paříž (HK Lille, HK Marseille, HK Nancy, HK Nantes)	Praha
Gabon	1976	1993	Abuja	Libreville
Gambie	1972	1993	Akkra (HK Banjul)	Brusel
Ghana	1959	1993	Akkra	Praha
Grenada	1979	1993	Caracas	není určen
Gruzie	1992	1993	Tbilisi	Praha
Guatemala	1927	1993	Mexiko (HK Guatemala)	Vídeň (HK Praha)
Guyana	1976	1993	Caracas	Londýn
Guinea	1959	1993	Akkra (HK Konakry)	Berlín
Guinea Bissau	1973	1993	Akkra	Brusel
Haiti	1943	2005	Caracas	není určen
Honduras	1930	1993	San José (HGK Tegucigalpa)	Berlín (KÚ Praha)
Chile	1924	1993	Santiago	Praha
Chorvatsko	1992	1993	Záhřeb	Praha

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Indie	1947	1993	Dillí (GK Mumbai)	Praha
Indonésie	1955	1993	Jakarta (HK Bali, HK Makassar, HK Surabaya)	Praha
Irák	1933	1993	Bagdád	Praha
Írán	1925	1993	Teherán	Praha
Irsko	1947	1993	Dublin	Praha
Island	1946	1993	Oslo (HK Reykjavík)	Vídeň (HGK Praha)
Itálie	1918	1993	Řím (HK Benátky HK Cagliari, HK Florencie, HK Janov, HK Neapol, HK Palermo, HK Udine)	Praha (HK Brno)
Izrael	1948	1993	Tel Aviv (HGK Tel Aviv, HK Eilat, HK Haifa, HK Jeruzalém)	Praha
Jamajka	1975	1993	Caracas (HK Kingston)	Berlín (HK Praha)
Japonsko	1920	1993	Tokio (HK Kóbe)	Praha
JAR	1991	1993	Pretoria	Praha
Jemen	JeAR 1956 JLDR 1968	1993	Sanáa	Praha
Jordánsko	1964	1993	Ammán	Vídeň
Kambodža	1956	1993	Bangkok	Berlín
Kamerun	1990	1993	Abuja (HK Douala)	Moskva

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Kanada	1942	1993	Ottawa (GK Montreal, GK Toronto, HGK Calgary, HK Winnipeg)	Praha
Kapverdy	1975	1993	Lisabon (HK Praia)	Berlín
Katar	1990	1993	Kuvajt	Budapešť
Kazachstán	1992	1993	Astana	Praha (HK Hradec Králové)
Keňa	1964	1993	Nairobi	Haag
KLDR	1948	1993	Pchjongjang	Praha
Kolumbie	1934	1993	Bogotá (HK Barranquilla, HK Cartagena de Indias)	Vídeň
Komory	1977	1995	Nairobi	Moroni
Konžská republika	1964	1993	Kinshasa	Berlín (HK Praha)
Kongo (Konžská demokratická republika)	1960	1993	Kinshasa (HK Lubumbashi)	Praha
Kosovo		2008	Priština	není určen
Korejská republika	1990	1993	Soul	Praha
Kostarika	1935	1993	San José	Praha
Kuba	1920	1993	Havana	Praha
Kuvajt	1963	1993	Kuvajt	Praha
Kypr	1960	1993	Nikósie (HK Limassol)	Praha
Kyrgyzstán	1992	1993	Astana (HK Biškeek)	Vídeň (HK Praha)
Laos	1962	1993	Bangkok	Varšava
Lesotho	1982	1993	Pretoria	Řím
Libanon	1946	1993	Bejrút	Praha
Libérie	1972	1993	Akkra	není určen

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Libye	1960	1993	Tripolis	Vídeň (GK Praha)
Lichtenštejnsko	1938	2009	není určen	není určen
Litva	1922	1993	Vilnius	Praha (HK Brno)
Lotyško	1922	1993	Riga	Praha
Lucembursko	1922	1993	Lucemburk (HK Lucemburk)	Praha
Madagaskar	1976	1993	Addis Abeba	Moskva
Maďarsko	1922	1993	Budapešť	Praha
Makedonie / FYROM		1994	Skopje	Praha
Malajsie	1971	1993	Kuala Lumpur (HK Johor Bahru)	Praha
Malawi	1991	1993	Harare	Berlín
Maledivy	1975	1993	Dillí	není určen
Mali	1960	1993	Alžír (HK Bamako)	Berlín
Malta	1968	1993	Řím (HK Naxxar)	La Valletta (HK Praha)
Maroko	1959	1993	Rabat (HK Casablanca, HK Fes)	Praha
Mauritánie	1965	1993	Rabat (HK Nouakchott)	Moskva
Mauricius	1976	1993	Pretoria (HK Port Louis)	Berlín (HK Praha)
Mexiko	1922	1993	Mexico City (HK Guadalajara, HK Monterrey, HK Tijuana)	Praha
Mikronésie	nebyly dipl. styky	2004	Manila	není určen
Moldavsko	1992	1993	Kišiněv	Budapešť
Monako	nebyly dipl. styky	2008	Paříž	není určen
Mongolsko	1950	1993	Ulánbátar	Praha

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Mosambik	1975	1993	Harare (HK Maputo)	Berlín
Myanmar/ Barma	1955	1993	Bangkok	Berlín
Namibie	1990	1993	Pretoria	Vídeň
Nauru	Nebyly dipl. styky	2007	Manila	není určen
Německo	1920 NDR 1949 SRN 1973	1993	Berlín (GK Bonn, GK Drážďany, GK Mnichov, HK Dortmund, HK Frankfurt nad Mohanem, HK Hamburk, HK Norimberk, HK Rostock, HK Stuttgart)	Praha
Nepál	1959	1993	Dillí (HK Káthmándú)	Berlín (HK Praha)
Niger	1975	1995	Akkra (HK Niamey)	Bonn
Nigérie	1961	1993	Abuja	Varšava
Nikaragua	1930	1993	San José (HK Managua)	Berlín (HK Praha)
Nizozemsko	1919	1993	Haag (HGK Amsterdam)	Praha
Norsko	1921	1993	Oslo (HK Bergen, HK Trondheim)	Praha
Nový Zéland	1958	1993	Canberra (HK Auckland)	Berlín (HK Praha)
Omán	1990	1993	Rijád	Vídeň
Pákistán	1950	1993	Islámábád	Praha
Palau		2003	Manila	není určen
Palestina	1983	1993	Ramalláh (styčný úřad s působností na Palestinských autonomních územích)	Praha
Panama	1929	1993	San José (HK Panama)	Berlín (HK Praha)

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Papua Nová Guinea	nebyly dipl. styky	1995	Jakarta (HK Port Moresby)	není určen
Paraguay	1936	1993	Buenos Aires (HK Asunción)	Vídeň (HK Praha)
Peru	1922	1993	Lima	Praha
Pobřeží slonoviny	1984	1993	Akkra	Berlín
Polsko	1919	1993	Varšava (HK Poznaň)	Praha (GK Ostrava, HK Brno)
Portugalsko	1920	1993	Lisabon (HK Porto, HK Faro, HK Funchal)	Praha
Rakousko	1920	1993	Vídeň (HK Graz, HK Innsbruck, HK Salcburk, HK Klagenfurt, HK Linec)	Praha (HK České Budějovice, HK Brno)
Rovníková Guinea	1970	1993	Abuja	Berlín
Rumunsko	1919	1993	Bukurešť	Praha
Rusko	1934 (SSSR)	1993	Moskva (GK Jekatěrinburg, GK Sankt Peterburg, HK Chanty-Mansijsk, HK Nižnij Novgorod)	Praha (GK Karlovy Vary, GK Brno, HK Ostrava)
Rwanda	1965	1998	Nairobi	Berlín
Řecko	1920	1993	Athény (HK Heraklion, HK Pireus, HK Rhodos, HK Soluň)	Praha
Salvador	1930	1994	San José (HK San Salvador)	Berlín
Samoa	nebyly dipl. styky	1995	Canberra	není určen
San Marino	1991	1993	Vatikán	San Marino (HK Praha)
Saúdská Arábie	nebyly dipl. styky	1995	Rijád (HK Džidda)	Praha

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Senegal	1967	1993	Rabat	Berlín
Seychely	1976	1993	Nairobi (HK Victoria)	Victoria (HK Praha)
Sierra Leone	1963	1993	Akkra	Moskva
Singapur	1973	1993	Singapur	Singapur (HK Praha)
Slovensko		1993	Bratislava	Praha
Slovinsko	1992	1993	Lublaň	Praha
Somálsko	1960	2002	Nairobi	Moskva
Spojené arabské emiráty	1988	1993	Abu Dhabi	Videň
Srbsko		2003	Bělehrad	Praha
Sri Lanka	1957	1993	Dillí (HK Colombo)	Videň (HK Praha)
Středoafrická republika	1970	2008	Kinshasa	Paříž
Súdán	1956	1993	Káhira (HK Chartúm)	Videň (HK Praha)
Surinam	1976	1993	Caracas	není určen
Suverénní řád maltézkých rytířů	1939	1993	Vatikán	Praha
Svatá Lucie	nebyly dipl. styky	1996	Caracas	není určen
Svatý Kryštof a Nevis	nebyly dipl. styky	2010	Caracas	není určen
Svatý Tomáš a Princův ostrov	1975	1993	Luanda	není určen
Svatý Vincenc a Grenadiny	nebyly dipl. styky	1995	Caracas	není určen
Svazijsko	1991	1993	Pretoria	Brusel
Sýrie	1946	1993	Damašek (HK Aleppo)	Praha
Šalomounovy ostrovy	nebyly dipl. styky	1996	Canberra	Brusel

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
Španělsko	1919	1993	Madrid (HK Barcelona, HK Benidorm, HK Jérez de la Frontera, HK Oviedo, HK Palma de Mallorca. HK Tenerife)	Praha
Švédsko	1920	1993	Stockholm (HK Göteborg, HK Malmö)	Praha
Švýcarsko	1919	1993	Bern (HK Basilej, HK Curych, HK Locarno)	Praha
Tádžikistán	1992	1993	Taškent	Berlín (HK Praha)
Tanzanie	1961	1993	Nairobi	Berlín
Thajsko	1974	1993	Bangkok	Praha
Togo	1960	1993	Akkra (HK Lomé)	Paříž
Trinidad a Tobago	1979	1997	Caracas (HK Port of Spain)	není určen
Tunisko	1959	1993	Tunis	Praha
Turecko	1924	1993	Ankara (GK Istanbul, HK Antalya, HK Izmir)	Praha
Turkmenistán	1992	1993	Moskva	Vídeň
Tuvalu	nebyly dipl. styky	2005	Kuala Lumpur	není určen
Uganda	1962	1993	Nairobi	Berlín
Ukrajina	1922	1993	Kyjev (GK Lvov)	Praha (HK Brno)
Uruguay	1921	1993	Montevideo (HK Punta del Este)	Praha

Země	Navázání diplomatických styků s bývalým Československem	Navázání diplomatických styků s Českou republikou	Příslušný zastupitelský úřad České republiky	Příslušný zastupitelský úřad daného státu pro Českou republiku
USA	1919	1993	Washington (GK Chicago, GK Los Angeles, GK New York, HGK Atlanta, HGK Fort Lauderdale, HGK Houston, HGK Philadelphia, HGK San Francisco, HGK Anchorage, HK Boston, HK Buffalo, HK Kansas City, HK Minneapolis, HGK New Orleans, HK Portland, HGK San Juan HK Pittsburgh) <i>Pozn. Očekává se oficiální otevření :HK Livingston, HK Ontario, HK Salt Lake City. V jednání je otevření HK Honolulu.</i>	Praha
Uzbekistán	1992	1993	Taškent	Berlín
Vanuatu	nebyly dipl. styky	2002	Canberra	není určen
Vatikán	1920	1993	Vatikán	Praha
Velká Británie	1918	1993	Londýn (HGK Edinburgh, HK Cardiff)	Praha
Venezuela	1929	1993	Caracas (HK Maracaibo)	Praha
Vietnam	1950	1993	Hanoj (HK Ho Či Minovo Město, HK Haiphong)	Praha
Východní Timor		2002	Jakarta	není určen
Zambie	1965	1993	Harare	Berlín
Zimbabwe	1981	1993	Harare	Vídeň

Poznámky: Stav k 31.12. 2009, 2. Tabulka neobsahuje informace o obdobích, kdy byly diplomatické styky přerušeny. Jako příslušné úřady jsou uvedeny nejvyšší rezidentní úřady. V závorkách jsou uvedeny příslušné generální konzuláty (GK), generální konzuláty vedené honorárními úředníky (HGK) a konzuláty vedené honorárními úředníky (HK). Uvedená data diplomatických styků odrážejí současný stav. Tabulka nereflakuje rozdíly mezi navázáním diplomatických styků na úrovni vyslanectví a velvyslanectví.

